№. 86. ПЯТНИЦА, 2 НОЯБРЯ. 1862. PIĄTEK, 2 LISTOPADA. № 86.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

KURYER WILEŃSKI

ГАЗЕТА
ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.

GAZETA
URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.

СОДЕРЖАНІЕ.

TREŚĆ.

Часть оффиціальная.

— Циркуляръ департамента податей и сборовъ гг. губернскимъ управляющимъ питейно - акцизными сборами, отъ 25-го сентября 1862 г., за N. 127, о содѣйствіи полиціи акцизному управленію.

Г. министръ внутреннихъ дѣлъ препроводилъ къ г. управляющему министерствомъ финансовъ экземпляръ даннаго имъ циркулярнаго предписанія начальникамъ губерній отъ 14 сентября сего года за N. 119, въ которомъ изображено слѣдующее:

„По имѣющимся въ министерствѣ финансовъ свѣдѣніямъ видно, что въ нѣкоторыхъ мѣстахъ полиція какъ городская, такъ и земская, не только не оказываютъ должнаго содѣйствія питейно-акцизному управленію, уклоняясь подъ разными предлогами отъ исполненія самыхъ обыкновенныхъ и законныхъ требованій сего послѣдняго, но даже обнаруживаютъ явно пристрастіе въ пользу нынѣшнихъ откуповъ.

Если таковое равнодушіе полиціи къ интересамъ казны вредно въ настоящее время, то тѣмъ болѣе можетъ оно имѣть невыгодныя послѣдствія въ концѣ сего года, при приведеніи въ извѣстность остатковъ питей и при введеніи съ 1 января 1863 г. въ полное дѣйствіе положенія о питейномъ сборѣ.

Въ слѣдствіе сего министерство внутреннихъ дѣлъ, согласно отношенію статсъ-секретаря Рейтерна, покорнѣйше проситъ ваше превосходителство принять надлежащія мѣры, чтобы по ввѣренной вамъ губерніи полиція оказывала болѣе дѣятельное содѣйствіе питейно-акцизному управленію и, по требованію онаго, принимала законныя и безотлагательныя мѣры къ отвращенію и преслѣдованію всякаго дѣйствія, клонящагося къ ущербу казеннаго дохода и во вредъ вновь вводимаго управленія питейнымъ сборомъ, подвергая виновныхъ въ бездѣйствіи и намѣренной уклончивости взысканію какъ за неисполненіе своихъ обязанностей.

Обо всѣхъ случаяхъ, въ коихъ со стороны полицейскихъ мѣстъ и лицъ было-бы замѣчено какое либо послабленіе въ пользу существующаго откупа и въ подрывъ вновь вводимой въ дѣйствіе акцизной системы, ваше превосходительство не оставитъ доводить неупустительно до свѣдѣнія министерства, съ объясненіемъ какимъ именно взысканіямъ будутъ подвергаемы виновные въ томъ. По новости этого дѣла и чрезвычайной важности его въ отношеніи къ государственнымъ финансамъ и къ благосостоянію народному и частному, необходимо имѣть особенно на первое время, постоянный и самый бдительный надзоръ за тѣмъ, чтобы успѣхамъ его не было противопоставляемо препятствій, и всякую попытку къ тому строго преслѣдовать и отвращать, подвергая виновныхъ неукоснительному взысканію."

Департаментъ податей и сборовъ, съ разрѣшенія г. управляющаго министерствомъ финансовъ, поставляетъ о семъ въ извѣстность гг. управляющихъ питейно-акцизными сборами.

— Циркуляръ департамента податей и сборовъ гг. губернскимъ управляющимъ питейно - акцизными сборами, отъ 25-го сентября 1862 года за N. 127, о выдачѣ свидѣтельствъ на винокуреніе и патентовъ на продажу питей помощниками окружныхъ надзирателей.

Вслѣдствіе ходатайства одного изъ управляющихъ питейно-акцизными сборами о дозволеніи помощникамъ окружныхъ надзирателей выдавать свидѣтелства на винокуреніе и патенты на раздробительную продажу питей, департаментъ податей и сборовъ полагалъ: въ видѣ временной мѣры, впредь до указанія на опытѣ удобства оной, разрѣшить управляющимъ питейно-акцизными сборами предоставить помощникамъ окружныхъ надзирателей выдачу желающимъ патентовъ на право раздробительной продажи питей, съ соблюденіемъ установленныхъ на то въ положеніи о питейномъ сборѣ правилъ, а также выдачу установленныхъ на право выкурки вина свидѣтельствъ въ случаѣ дозволеннаго, по ст. 146 положенія о питейномъ сборѣ, отступленія отъ первоначально выданныхъ окружнымъ надзирателемъ свидѣтельствъ на производство винокуренія, или возобновленіе оныхъ по истеченіи срока, съ тѣмъ, чтобы они вели, по утвержденной для сего формѣ, установленныя книги, подъ NN. 8 и 9; общій-же контроль за правильностью выдачи свидѣтельствъ, патентовъ и отчетность по сему предмету оставить на непосредственной обязанности окружныхъ надзирателей.

По докладѣ о таковомъ предположеніи департамента податей и сборовъ, г. управляющій министерствомъ финансовъ изволилъ оное утвердить и разрѣшилъ извѣстить о семъ, для руководства, и прочихъ гг. управляющихъ питейно-акцизными сборами.

Сообщая о настоящемъ разрѣшеніи гг. управляющимъ питейно-акцизными сборами, для надлежащаго въ потребныхъ случаяхъ руководства и исполненія, департаментъ податей и сборовъ считаетъ неизлишнимъ присовокупить, что разрѣшеніе сіе не обязываетъ ихъ къ непремѣнному порученію выдачи свидѣтельствъ на послѣдующіе сроки винокуренія и патентовъ на раздробительную продажу питей помощникамъ окружныхъ надзирателей, а лишь предоставляетъ имъ возможность въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ это окажется возможнымъ и нужнымъ, для облегченія винокуренныхъ заводчиковъ и лицъ, желающихъ заняться раздробительною продажею питей, въ пріобрѣтеніи установленныхъ свидѣтельствъ и патентовъ, возлагать сію обязанность, на изложенныхъ основаніяхъ, и на помощниковъ окружныхъ надзирателей, и что, независимо отъ сего, производится министерствомъ финансовъ переписка съ министерствами: государственныхъ имуществъ, ИМПЕРАТОРСКАГО Двора и внутреннихъ дѣлъ о дозволеніи выдавать патенты на раздробительную продажу питей въ волостныхъ правленіяхъ и сельскихъ приказахъ.

— Циркуляръ г. управляющаго министерствомъ финансовъ гг. губернскимъ управляюимъ питейно-акцизными сборами, отъ 29-го сентября 1862 г. за N. 132. о формахъ для объявленій на выдачу патентовъ, и о порядкѣ выдачи свидѣтельствъ на провозъ вина.

Одинъ изъ губернскихъ управляющихъ питейно-акцизными сборами, имѣя въ виду, что на обнованіи ст. 227 положенія о питейномъ сборѣ, объявленія на полученіе патентовъ для заведеній на выдѣлку и продажу питей, должны быть подаваемы на установленномъ бланкѣ, проситъ о высылкѣ формъ для сихъ бланковъ, съ объясненіемъ порядка заготовленія и снабженія этими объявленіями, а равно и свидѣтельствами на провозъ вина и спирта. Вмѣстѣ съ тѣмъ возбуждаетъ вопросъ о томъ, должны ли винокуренные заводчики снабжать свидѣтельствами отправляемое ими, по примѣчанію къ 237 ст. положенія о питейномъ сборѣ, вино и спиртъ на рынки и торговыя пристани.

Вслѣдствіе сего поставляю въ извѣстность гг. управляющихъ питейно-акцизными сборами:

1) Что упоминаемые въ ст. 227 полож. о пит. сборѣ объявленія, по простотѣ своего содержанія, не требуютъ изданія со стороны министерства финансовъ особыхъ формъ, тѣмъ болѣе, что во ст. 228 обозначено какія свѣдѣнія сіи объявленія должны въ себѣ заключать. Впрочемъ отъ усмотрѣнія акцизнаго управленія зависитъ для удобства частныхъ лицъ и сокращенія переписки, приготовить печатные бланки такихъ объявленій съ потребными пробѣлами.

2) Свидѣтельства на провозъ вина и спирта могутъ по данной формѣ быть заготовляемы, какъ акцизными управленіями, такъ и тѣми лицами, которыя имѣютъ въ нихъ надобность, съ тѣмъ однакожъ, что свидѣтельства, заготовленныя акцизнымъ управленіемъ, должны выдаваться заводчикамъ и владѣльцамъ оптовыхъ складовъ, переплетенными въ книги, скрѣпленными по листамъ и прошнурованными, со взысканіемъ стоимости оныхъ, а приготовленныя частными лицами книги со свидѣтельствами должны быть представляемы въ акцизное управленіе для скрѣпы по листамъ и прошнурованія.

3) Въ ст. 253 положенія о питейномъ сборѣ сказано, что свидѣтельства выдаются только при отпускѣ вина и спирта въ оптовые склады, на заводы для выдѣлки разныхъ изъ вина и спирта издѣлій и заграницу, о подобныхъ же свидѣтельствахъ при отправленіи заводчиками оплаченнаго акцизомъ вина и спирта изъ собственныхъ ихъ заводовъ на рынки и торговыя пристани, на основаніи 1-го примѣчанія къ 237 ст. въ положеніи о питейномъ сборѣ не упоминается.

О ДѢЙСТВІЯХЪ
ВИЛЕНСКАГО ГУБЕРНСКАГО ПО КРЕСТЬЯНСКИМЪ ДѢЛАМЪ ПРИСУТСТВІЯ ВЪ ТЕЧЕНІИ ІЮЛЯ 1862 года.

Въ засѣданіи 16 іюля. Въ слѣдствіе рапорта мироваго посредника съ просьбою о прекращеніи дѣла, заведеннаго по представленію его, о заборѣ, изнуреніи и перегонѣ дворовымъ управленіемъ имѣнія Чабишекъ, помѣщика Пилсудскаго, скота, принадлежащаго крестьянамъ Чабишскаго и Левкинскаго сельскихъ обществъ, по случаю окончанія настоящаго дѣла миролюбіемъ, присутствіе опредѣлило: настоящее дѣло, какъ оконченное сторонами миролюбно, въ дальнѣйшемъ производствѣ прекратить.

Въ засѣданіи 24 іюля. а) По прошенію помѣщицы Виленскаго уѣзда Чижовой, жалующейся на дѣйствія мироваго посредника 6-го участка по составленію и введенію въ дѣйствіе уставной грамоты въ им. Ловмяны, присутствіе опредѣлило, такъ какъ по разсмотрѣніи означенной грамоты, таковая оказалась составленною правильно, помѣщицею Чижовой собственноручно подписана и мировымъ посредникомъ утверждена и введена въ дѣйствіе, то грамота сія должна считаться обязательною какъ для крестьянъ имѣнія Ловмянъ, такъ и для помѣщицы, и за симъ, никакому измѣненію не подлежитъ. б) По прошенію крестьянина Ивана Гелунаса на помѣщика Грабовецкаго за понужденіе просителя переселиться изъ застѣнка Томашишекъ въ застѣнокъ Веселушка, присутствіе опредѣлило: объявить сему крестьянину, что какъ участкомъ въ застѣнкѣ Томашишкахъ онъ пользовался, не какъ постояннымъ инвентарнымъ надѣломъ, но временно, по особому съ помѣщикомъ условію за отбываемыя повинности, то по смыслу 4 ст. мѣст. полож., онъ не имѣетъ права на постоянное пользованіе помянутымъ участкомъ. в) По всеподданнѣйшему прошенію крестьянина графа Хрептовича, Томаша Бителя, жалующагося отъ имени общества на возвышеніе повинностей съ крестьянъ послѣ изданія положенія 19 февраля, присутствіе опредѣлило: прошеніе Бителя препроводить къ мировому посреднику 3 участка Ошмянскаго уѣзда, для законнаго въ чемъ будетъ слѣдовать распоряженія съ тѣмъ, чтобы о послѣдующемъ было объявлено просителю и губернскому присутствію въ подробности донесено. г) Въ слѣдствіе представленія мироваго посредника 1 уч. Виленскаго уѣзда, отъ 8 іюля за N. 589, съ изложеніемъ свѣдѣній по прошенію крестьянъ Таборишской волости, жалующихся на неправильный выборъ волостнаго старшины и на дѣлаемыя имъ притѣсненія, присутствіе опредѣлило: такъ какъ жалоба сихъ крестьянъ по всѣмъ статьямъ оказалась несправедливою, а потому объявить крестьянамъ, чтобы они на будущее время не утруждали начальства неосновательными просьбами, и что съ жалобою на должностныхъ лицъ сельскаго и волостнаго управленій слѣдуетъ имъ обращаться къ мѣстному мировому посреднику. д) По прошеніямъ: 1) крестьянина Виленскаго уѣзда, Кисловскаго, жалующагося на помѣщика Балинскаго за отнятіе у него поземельнаго участка и всего имущества, и 2) крестьянина, Свенцянскаго уѣзда, Антонія Подкомараса, жалующагося на помѣщика Бураго за вытѣсненіе его изъ дому и взятіе имущества умершаго его брата, опредѣлено: объявить крестьянамъ Кисловскому и Подкомарасу о постановленіяхъ присутствія 28 января и 25 февраля, которыми жалобы ихъ признаны не подлежащими удовлетворенію. е) По прошенію, поданному г. министру внутреннихъ дѣлъ, вольными крестьянами с. Яхнишекъ и Кошанъ, Трокскаго уѣзда, въ коемъ они жалуются на возвышеніе повинностей и ходатайствуютъ о возобновленіи прежнихъ контрактовъ, опредѣлено: прошеніе это препроводить къ мировому посреднику 3-го участка, Трокскаго уѣзда, для законнаго въ чемъ будетъ слѣдовать распоряженія, и о послѣдующемъ просителямъ объявить, а губернскому присутствію донести.

Dział urzędowy.

— Okolnik departamentu podatków i poborów do pp. gubernjalnych zarządzających poboraml akcyzy od trunków, z 25 września 1862 r. N. 128, o współdziałaniu policji zarządowi akcyzy.

P. minister spraw wewnętrznych przesłał do p. zarządzającego ministerjum skarbu egzemplarz wydanego przez się okolnika do naczelników gubernij z 14 września tego roku za N. 119 następującéj treści:

„Podług znajdujących się w ministerjum skarbu wiadomości, widać, iż w niektórych miejscach tak miejska jako też ziemska policja, nietylko że nieokazują żadnego dla Zarządów akcyzy współdziałania, uchylając się od wykonania zwyczajnych i prawnych wymagań tego ostatniego, ale też jeszcze okazują jawną stronność dzisiejszym odkupcom.

Jeżeli taka obojętność policji dla interesów skarbu szkodzi w obecnym czasie, to tém bardziej może ona mieć złe następstwa w końcu obecnego roku, przy sprawdzaniu pozostałych trunków i przy wprowadzeniu od 1 stycznia 1863 r. w zupełne zastosowanie ustawy o poborze trunkowym.

W skutek tego, ministerjum spraw wewnętrznych, zgodnie z odezwą sekretarza stanu Rejterna, uprasza waszą ekscellencję przedsięwziąść należyte środki, ażeby w zarządzanéj przez pana gubernji, policja zechciała okazywać więcéj współdziałania dla zarządu akcyzy i na zapotrzebowanie onego, przedsiębrała nieodzowne środki do uchylenia i prześladowania każdego czynu, mającego na celu uszczuplenie dochodu skarbowego, lub szkodzenie nowemu zarządowi akcyzy, pociągając winnych w bezczynności i umyślném uchylaniu się do odpowiedzialności, jak za niewykonywanie obowiązku.

O wszystkich wydarzeniach, gdzieby ze strony policji dostrzeżono jakąkolwiek powolność na korzyść istniejących odkupów, a na szkodę nowo-wprowadzającego się systematu akcyznego, wasza ekscellencja raczy nieodzownie donosić do ministerjum, z wyszczególnieniem, do jakiej odpowiedzialności zostaną winni pociągnięci. Z przyczyny, iż ta sprawa jest zupełnie nową i bardzo ważną w obec skarbu państwa tudzież w obec dobrobytu, społecznego i prywatnego, niezbędnie jest, szczególnie w początku mieć ciągły i sumienny nadzór, nad tém, aby postępowi onego nieczyniono przeszkód i każdą w tym względzie próbę surowo karcić i usuwać, pociągając winnych do odpowiedzialności."

Departament podatków i poborów z rozwiązania p. zarządzającego ministerjum skarbu zawiadamia o tém pp. zarządzających poborami akcyzy od trunków.

— Okolnik departamentu podatków i poborów do pp. gubernjalnych zarządzających poborami akcyzy od trunków, d. 25 września 1862 r. N. 127, o wydawaniu świadectw na pędzenie okowity i patentów na sprzedaż trunków przez pomocników okręgowych dozórców.

W skutku starania się jednego z zarządzających poborami akcyzy od trunków o dozwolenie pomocnikom okręgowych dozorców wydawać świadectwa na pędzenie okowity i patenta na drobnostkową sprzedaż trunków, Departament podatków i poborów poczytywał: jako środek czasowy, aż do przekonania się w praktyce o korzyści onego, upoważnić zarządzających poborami akcyzy od trunków, dozwolić pomocnikom okręgowych dozórców wydawania dla życzących patentów na prawo drobnostkowej sprzedaży trunków, z zachowaniem przepisanych na to w ustawie prawideł, tudzież wydawania ustanowionych na prawo pędzenia okowity świadectw, w razie dozwolonego, podług art. 146 Ustawy o poborze trunkowym, odstąpienia od pierwiastkowo wydanych okręgowym dozórcom świadectw na pędzenie okowity, albo wznowienie takowych po upływie terminu, z tém, ażeby oni utrzymywali podług zatwierdzonej na to formy księgi pod NN. 8 i 9; ogólną zaś kontrollę nad słusznością wydawania świadectw, patentów i sprawozdania w tym przedmiocie poruczyć jako bezpośredni obowiązek okręgowym dozórcom.

Po zroferowaniu tego projektu departamentu, p. zarządzający ministerjum skarbu raczył takowy zatwierdzić i upoważnił ogłosić o tém dla przewodniczenia się i innym pp. zarządzającym poborami akcyzy od trunków.

Komunikując o niniejszém rozwiązaniu pp. zarządzającym poborami akcyzy dla należytego w danych razach przewodniczenia się i wykonania, departament poborów i podatków dodaje, że rozwiązanie to nieobowiązuje ich do nieodzownego poruczenia wydawania świadectw na następne termina gorzelnictwa i patentów na drobnostkową przedaż trunków pomocnikom okręgowych dozórców, a li tylko nastręcza im możność, w tych miejscach gdzie to się okaże potrzebném i możebném dla ulżenia właściciela gorzelni i osób życzących zająć się drobnostkową sprzedażą trunków, przy nabywaniu ustanowionych świadectw i patentów, wkładać ten obowiązek na podanych zasadach i na pomocników okręgowych dozorców, i że niezależnie od tego, utrzymuje się przez ministra skarbu korespondencja z ministerjum: dóbr państwa, ministerjum dworu i spraw wewnętrznych o dozwoleniu wydawania patentów na drobnostkową sprzedaż trunków w zarządach gminowych i wiejskich prykazach.

— Okolnik pana zarządzającego ministerjum skarbu do pp. gubernjalnych zarządzających poborami akcyzy od trunków z d. 29 września 1862 r. N. 132 o formach dla deklaracji na wydanie patentów i o kolei wydawania świadectw na przewóz okowity.

Jeden z gubernjalnych zarządzających poborami akcyzy od trunków, mając na względzie, że na mocy art 227 ustawy o poborze akcyzy, deklaracje o otrzymaniu patentów dla zakładów, na wyrób i sprzedaż trunków, powinny być podawane na ustanowionym blankiecie, uprasza o nadesłanie form dla tych blankietów, z objaśnieniem kolei nabywania i zaopatrywania się w te deklaracje, tudzież w świadectwa na przewóz okowity i spirytusu. Przytém zapytuje, czy mają producenci gorzelniani opatrywać świadectwami wysyłane, podług uwagi do 237 art. Ustawy o poborze trunkowym, okowitę i spirytus na rynki i do handlowych portów.

Skutkiem tego zawiadamiam pp. zarządzających poborami akcyzy od trunków:

1) Że wzmiankowane w art. 227 Ust. o pob. tr. deklaracje, z przyczyny prostej swej treści mogą się obejść bez wydawania od ministerjum osóbnych form, tém bardziej, że w art. 228 wyraźnie wskazano, jakie szczegóły powinny te deklaracje w sobie zawierać. Wreszcie zależy od uznania zarządu akcyzy, dla dogodności osób prywatnych i dla skrócenia korespondencji, mieć w pogotowiu takie drukowane blankiety z pozostawieniem czystego miejsca.

2) Swiadectwa na przewóz okowity i spirytusu mogą być przygotowane podług danéj formy, tak przez zarządy akcyzy, jako też przez te same osoby, które onych potrzebują, z tém jednak zastrzeżeniem, że świadectwa przygotowane przez zarząd akcyzy, powinny być producentom wydawane, oprawne w księgi sznurowe, oparafowane i ponumerowane, za opłatą należnych kosztów; przygotowane zaś przez osoby prywatne księgi ze świadectwami powinny być złożone do zarządu akcyzy dla zesznurowania i przeparafowania.

3) W art. 253 Ustawy o poborze trunkowym wyrażono, iż świadectwa dają się tylko przy wysyłaniu okowity i spirytusu do składów ryczałtowych, do zakładów na wyrabianie z okowity i spirytusu rozmaitych wyrobów i za granicę, o podobnych zaś świadectwach, przy wysyłaniu przez producentów, po opłaceniu akcyzy, okowity i spirytusu z własnych ich zakładów, na rynki i do portów handlowych, na mocy 1ej uwagi do 237 art., w ustawie o poborze akcyzy niema żadnej wzmianki.

O CZYNNOŚCIACH
WILEŃSKIEGO GUBERNJALNEGO DLA SPRAW WŁOŚCIAŃSKICH URZĘDU za miesiąc Lipiec 1862 r.

Na posiedzeniu 16 lipca. W skutku raportu pośrednika, z prośbą o zaniechanie sprawy, wszczętéj na jego przełożenie, o zmorzeniu, przepędzeniu i zabraniu przez zarząd dworny majętności Czabiszek obywatela Piłsudzkiego, bydła, należącego do gmin Czabiskiej i Lewkińskiej, z przyczyny zakończenia tej sprawy ugodliwie, Urząd postanowił: nininiejszą sprawę zakończoną przez strony ugodliwie zaniechać w dalszym przewodzie.

Na posiedzeniu 24 lipca. a) Na prośbę obywatelki wileńskiego powiatu Czyżowej, zaskarżającéj czynności pośrednika 62-go uczą̨stku co do ułożenia i wprowadzenia listu nadawczego w m. Łowmiany, Urząd postanowił: ponieważ po rozpatrzeniu wzmiankowanego listu, takowy okazał się ułożony słusznie, przytém podpisany przez obywatelkę Czyżowę własnoręcznie, zatwierdzony przez pośrednika i wprowadzony w wykonanie, więc list takowy powinien być obowiązującym tak dla włościan jako też dla właścicielki, i zatem żadnéj zmianie nieulega, b) W skutek prośby włościanina Gielunasa na obywatela Grabowieckiego, za zmuszenie pierwszego do przesiedlenia się z zaścianku Tomaszyszek do zaścianku Wesołuszka, Urząd postanowił: objawić temu włościaninowi: ponieważ uczą̨stek w zaścianku Tomaszyszkach był w jego używalności nie jako udział stały inwentarzowy, ale tylko czasowo, za osóbną z obywatelem umową i za odbywane powinności, to według brzmienia 4 art. ust. miejsc. niema on prawa na stałą używalność wzmiankowanego uczą̨stku. c) W skutek najpoddanniejszej prośby włościanina hr. Chreptowicza, Tomasza Bitela zanoszącego skargę w imieniu gromady, za podniesienie powinności z włościan po wydaniu ustawy 19 lutego, Urząd postanowił: prośbę Bitela odesłać do pośrednika 3-go uczą̨stku powiatu oszmiańskiego, dla postąpienia podług prawa i objawienia o następstwach proszącemu tudzież szczegółowego doniesienia Urzędowi gubernjalnemu. d) W skutek przełożenia pośrednika 1-go uczą̨stku powiatu wileńskiego z 18 lipca N. 589, z wyszczególnieniem wiadomości z prośby włościan gminy Taboryskiej, skarżących się na niesłuszny wybór starszyny gminowego i na czynione przez niego niesprawiedliwości, Urząd postanowił: ponieważ skarga tych włościan we wszystkich szczegółach jest niesłuszną, więc objawić włościanom, ażeby nadal nie mitrężyli zwierzchności podobnemi bezzasadnemi skargami, i że skargi na urzędników gromadzkich i gminowych powinny być zanoszone do miejscowego pośrednika. e) Po rozpatrzeniu próśb: 1) włościanina powiatu wileńskiego Kisłowskiego oskarżającego obywatela Balińskiego za odebranie u niego uczą̨stku gruntów i całej majętności i 2) włościanina p-tu święciańskiego Antoniego Podkomarasa oskarżającego obywatela Burego za wyrugowanie jego z domu i zabranie majętności zmarłego jego brata, postanowiono: objawić włościanom Kisłowskiemu i Podkomarasowi, o postanowieniach Urzędu 28 stycznia i 25 lutego, skutkiem których skargi ich zostały przyznane niesłusznemi. f) W skutek prośby podanéj p. ministrowi spraw wewnętrznych, przez wolnych włościan wsi Jachniszek i Koszan p-tu trockiego, gdzie się skarżą na podniesienie powinności i proszą o wznowienie uprzednich kontraktów, postanowiono: prośbę tę przesłać do pośrednika 3 go uczą̨stku p-tu trockiego dla postąpienia podług prawa i o następstwach zawiadomić proszących i Urząd.

Въ засѣданіи 26 іюля. а) По разсмотрѣніи представленнаго при отзывѣ Свенцянскаго уѣзднаго предводителя дворянства, отъ 10 іюля за N. 1754, проекта распредѣленія вспомоществованія между мелкопомѣстными владѣльцами, опредѣлено: такъ какъ при разсмотрѣніи проэкта замѣчена неправильность въ назначеніи пособія тремъ лицамъ, которыя на полученіе онаго, по силѣ ст. 14 и 19 прав. о мел. влад. права не имѣютъ, то настоящій проэктъ возвратить для скорѣйшаго составленія совершенно правильнаго распредѣленія, опредѣленной на пособіе мелкопомѣстнымъ владѣльцамъ, суммы. б) По разсмотрѣніи представленныхъ мировымъ посредникомъ грамотъ по семи имѣніямъ, по которымъ не имѣется утвержденныхъ инвентарей, присутствіе нашло, что только пять изъ нихъ составлены правильно, а потому опредѣлило: грамоты эти утвердить и возвратить посреднику для введенія въ дѣйствіе; изъ остальныхъ же двухъ, одну, составленную по имѣнію, состоящему въ администраціи, на основаніи 25 ст. прав. о пор. прив. въ дѣйст. полож. о крест., возвратить Дисненскому предводителю дворянства, а другую мировому посреднику, прося его объяснить, на какомъ инвентарѣ основанъ въ ней расчетъ повинностей. в) При разсмотрѣніи представленнаго проекта распредѣленія пособія между мелкопомѣстными владѣльцами Ошмянскаго уѣзда, найдены на ономъ подчистки, неоговоренныя при подписи, а потому присутствіе опредѣлило: означенный проектъ возвратить по принадлежности, для объясненія: извѣстны ли лицамъ, подписавшимъ этотъ проэктъ, находящіяся въ ономъ подчистки, и ежели извѣстны, то чтобы подчистки сіи оговорены были надлежащимъ образомъ. г) По прошенію крестьянина Ляховича съ жалобою на перенесеніе его на другую усадьбу, прежде обнародованія положенія, опредѣлено: возвратить сіе прошеніе просителю, такъ какъ на основаніи 58 ст. прав. о пор. прив. въ дѣйст. пол. о кресть., оно не подлежитъ удовлетворенію. д) По выслушаніи представленія мироваго посредника 3 участка Виленскаго уѣзда, отъ 12 іюля за N. 219, о разрѣшеніи на зачисленіе въ Левковское общество уволеннаго изъ духовнаго званія Флора Григорьева Несулы, опредѣлено: увѣдомить мироваго посредника, что церковно-служители, уволенные изъ духовнаго званія, по закону, обязаны избрать родъ жизни и приписаться къ одному изъ податныхъ сословій, а потому Флоръ Несуло имѣетъ право приписаться къ Левковскому обществу; но при этомъ, кромѣ пріемнаго приговора, нужно еще на основаніи 124 ст. общ. полож. согласіе помѣщика. е) Въ слѣдствіе представленія Лидскаго мироваго съѣзда, отъ 16 іюля N. 104, объ упраздненіи Ищолнской волости, опредѣлено: сходно желанію всѣхъ крестьянъ Ищолнской волости, изложенному въ приговорѣ волостнаго схода, согласному съ мнѣніемъ посредника и мироваго съѣзда, Ищолнскую волость упразднить, присоединивъ оную въ полномъ составѣ къ Щучинской волости, о чемъ и увѣдомить Лидскій мировой съѣздъ, съ тѣмъ, чтобы сдѣлано было распоряженіе о передачѣ всѣхъ дѣлъ изъ упраздненной Ищолнской въ Щучинскую волость и отобраніи отъ должностныхъ лицъ упраздняемой волости выданныхъ имъ печатей. ж) Сходно желанію крестьянъ Пясковецкаго волостнаго схода, выраженному въ приговорѣ онаго и согласному съ мнѣніемъ посредника и Лидскаго мироваго съѣзда, опредѣлено: разрѣшить перевести волостное правленіе изъ дер. Пясковцевъ въ дер. Буцюлы, и Пясковецкую волость переименовать въ Буцюльскую. з) Въ слѣдствіе донесенія помѣщика Тукаллы съ просьбою о перечисленіи крестьянъ его имѣнія Понизе, изъ Бѣницкой въ Мысянскую волость, опредѣлено: сообщить г. Тукаллѣ, что крестьяне имѣнія Понизе, согласно указанному присутствіемъ въ прежнее время порядку, должны обратиться съ своимъ по этому предмету ходатайствомъ къ волостному сходу и мировому посреднику. і) По представленію Трокскаго мироваго съѣзда, отъ 20 іюня за N. 77 о встрѣченномъ посредникомъ 4 участка сопротивленіи со стороны старшины Трокскаго однодворческаго общества въ исполненіи его требованій, и вообще о слабомъ содѣйствіи мировымъ учрежденіямъ, со стороны земской полиціи и неисполненіи распоряженій и приговоровъ гг. посредниковъ лицами другихъ сословій, опредѣлено: просить г. начальника губерніи, сдѣлать распоряженіе о немедленномъ исполненіи приговора, постановленнаго г. посредникомъ Маньковскимъ по дѣлу крестьянина Андрея Будревича со старшиною Трокскаго однодворческаго общества Маевскимъ, а также и о объявленіи всѣмъ общественнымъ управленіямъ государственныхъ крестьянъ, однодворческихъ, мѣщанскихъ еврейскихъ и всѣхъ вообще сословій, что по силѣ положенія 19 февраля, рѣшенія гг. мировыхъ посредниковъ во всѣхъ дѣлахъ, касающихся найма людей въ работы, услуженія въ хозяйственныя должности, отдачи земель въ наемъ, потравы полей, порубокъ во владѣльческихъ лѣсахъ, должны быть для нихъ обязательны, а земской полиціи вмѣнить въ обязанность безотлагательно исполнять подобныя рѣшенія и вообще всѣ законныя требованія мировыхъ посредниковъ. к) По разсмотрѣніи представленнаго проэкта о распредѣленіи между мелкопомѣстными владѣльцами суммы, назначенной въ пособіе на Дисненскій уѣздъ, присутствіе, находя проэктъ распредѣленія, составленный и. д. Дисненскаго предводителя дворянства и избранными помѣщиками, совершенно правильнымъ, опредѣлило: утвердить таковой, сообщивъ въ Виленскую казенную палату объ ассигнованіи изъ Дисненскаго уѣзднаго казначейства опредѣленной на означенный уѣздъ суммы. л) Въ слѣдствіе представленія Свенцянскаго мироваго съѣзда, объ оставленіи въ настоящемъ составѣ Лабонарской волости, опредѣлено: предположеніе мироваго съѣзда по сему предмету утвердить. м) Утверждено представленіе Лидскаго мироваго съѣзда объ упраздненіи Радунской волости. н) По разсмотрѣніи представленнаго посредниками 2 и 3 участковъ, Дисненскаго уѣзда, проэкта объ упраздненіи Заборской волости съ распредѣленіемъ обществъ между волостями Глубоцкою и Плисскою, присутствіе, находя, что проэктъ сей составленъ правильно и имѣя въ виду, что образованіе болѣе крупныхъ по населенію волостей выгодно для крестьянъ, опредѣлило: проэктъ сей утвердить съ зачисленіемъ составлявшихъ означенную волость сельскихъ обществъ: Заборскаго, Вороновскаго, Кошиделяновщизнянскаго, Утранскаго,—въ Глубоцкую, а обществъ: Селецкаго, Гамовщизнянскаго, въ Плисскую.

Въ засѣданіи 28 іюля. а) По разсмотрѣніи грамоты имѣнія Карацишекъ дер. Жодзишекъ и Подумбле, присутствіе, найдя, что въ оныхъ не объяснено, на какомъ основаніи исчисленъ оброкъ и кому принадлежатъ имѣнія, ибо они показаны въ администраціонномъ управленіи графа Ивана Тышкевича, которымъ грамоты и подписаны, тогда какъ на основаніи 24 ст. прав. о пор. прив. въ дѣйст., уставныя грамоты составляются и подписываются самимъ владѣльцемъ, или другимъ лицомъ уполномоченнымъ, на сей именно предметъ отъ владѣльца вѣрющимъ письмомъ, а по 26 ст. тѣхъ же правилъ, лица находящіяся подъ опекою не по малолѣтству, а по другимъ причинамъ, могутъ, за исключеніемъ признанныхъ слабоумными, участвовать лично при составленіи опекуномъ уставныхъ грамотъ для ихъ имѣній и подавать прямо отъ себя отзывы и объясненія тому учрежденію, которому поручается утвержденіе уставныхъ грамотъ, опредѣлило: возвратить сказанныя грамоты мировому посреднику 1-го участка Трокскаго уѣзда, прося его пополнить оныя по замѣченнымъ недостаткамъ и затѣмъ представить въ присутствіе. б) По разсмотрѣніи уставныхъ грамотъ на имѣнія Чарна и Швайцары, присутствіе, найдя ихъ составленными правильно и согласно положенію, опредѣлило: утвердить оныя и возвратить мировому посреднику для введенія въ дѣйствіе на общемъ основаніи. в) По разсмотрѣніи представленныхъ на утвержденіе присутствія мировыми посредниками по имѣніямъ, въ коихъ не имѣется утвержденныхъ инвентарей, уставныхъ грамотъ: на имѣнія, Кершенишки малолѣтнихъ Ясевичей, Запущаны помѣщика Томашевскаго, Пржемысль Руткевича, Марьянполь помѣщицы Винчиной, Низинъ помѣщика Доминика Коноплянскаго, Васильево, выдѣленнаго изъ им. Низина помѣщику Алоизію Коноплянскиму и имѣніе Авласы помѣщика маіора Ивана Козелла, присутствіе нашло ихъ составленными правильно и потому опредѣлило: утвердивъ ихъ, возвратить подлежащимъ мировымъ посредникамъ для введенія въ дѣйствіе. г) Въ слѣдствіе прошенія временно-обязанныхъ крестьянъ имѣнія Волейши, помѣщика Пржибытка, съ жалобою на несоразмѣрное назначеніе оброка съ участковъ, состоящихъ въ пользованіи просителей, присутствіе, сообразивъ это обстоятельство съ уставною грамотою и найдя сію послѣднюю составленною правильно, опредѣлило: объявить крестьянамъ им. Волейши, что жалоба ихъ на несоразмѣрное будто бы назначеніе съ нихъ оброка оставлено присутствіемъ безъ послѣдствій. д) При разсмотрѣніи уставной грамоты имѣнія Игнаполь помѣщика Немиры, замѣчены въ оной во многихъ мѣстахъ подчистки и поправки карандашемъ, которыя въ этомъ важномъ документѣ не могутъ быть допущены, а потому присутствіе опредѣлило: возвратить эту грамоту мировому посреднику, съ тѣмъ, чтобы она была изготовлена благовиднѣе. е) По разсмотрѣніи представленной мировымъ посредникомъ 6-го участка Виленскаго уѣзда, уставной грамоты имѣнія Біюны, помѣщика Заіончковскаго, оказалось, что по оной оброкъ для троихъ огородниковъ, имѣющихъ однѣ только усадьбы въ 200 саж., исчисленъ неправильно по 70 коп. въ годъ, потому, что на основаніи 203 ст. мѣст. полож. крестьянинъ, пользующійся только усадьбою безъ полеваго надѣла и усадебный участокъ котораго не былъ показанъ въ инвентарѣ, облагается оброкомъ, равняющимся 6% съ оцѣночной (на осн. ст. 113) суммы, занимаемой имъ усадьбы. На семъ основаніи, оброкъ съ усадебныхъ участковъ, оцѣненныхъ по уставной грамотѣ въ 10 р., будетъ не 70 к., а 60; притомъ замѣчено, что въ грамотѣ не показано общаго числа рабочихъ душъ въ цѣломъ обществѣ; по остальнымъ же статьямъ, грамота составлена правильно и согласно положенію, а потому присутствіе опредѣлило: грамоту имѣнія Біюны возвратить мировому посреднику для исправленія и представленія затѣмъ на утвержденіе въ присутствіе. ж) По разсмотрѣніи представленныхъ мировымъ посредникомъ 6 участка, Виленскаго уѣзда, уставныхъ грамотъ имѣній: Орняны съ фольваркомъ Янишки графа Тышкевича и Марціаново, владѣльца Бушинскаго, присутствіе нашло: а) по им. Орняны и Янишки, что въ 1-мъ отдѣлѣ (въ графѣ батраковъ) въ обществѣ Янишскомъ показано батраковъ муж. пол. 25, жен. 18, въ именномъ же спискѣ батраковъ показано муж. 23 и жен. 16, б) при исчисленіи повинностей всѣ сгонные дни показаны упряжными; между тѣмъ, какъ изъ приложеннаго акта составленнаго мировымъ посредникомъ, видно, что при повѣркѣ грамоты на мѣстѣ, крестьяне объявили, что они отбывали только пѣшіе дни. Какъ показаніе сіе посторонними свидѣтелями не опровергнуто, то засимъ слѣдовало сдѣлать исчисленіе повинностей по расчету пѣшихъ сгонныхъ дней, в) крестьянскимъ капиталомъ показанъ хлѣбъ въ запасномъ магазинѣ и ежегодный сборъ по 3 коп. съ души на народное продовольствіе, тогда какъ въ отдѣлѣ этомъ слѣдуетъ показывать денежный капиталъ, принадлежащій исключительно обществу, ибо 3-хъ копѣечный сборъ съ души не есть собственность общества, а составляетъ продовольственный капиталъ цѣлой губерніи и г) по имѣнію Марціаново, Бушинскаго, нѣтъ удостовѣренія мироваго посредника въ томъ, что крестьяне топлива въ прежнее время не получали и что дѣйствительно по малому количеству лѣса въ имѣніи, топливо на будущее время крестьянамъ отпускаемо быть не можетъ; крестьянскимъ капиталомъ показанъ также 3-хъ копѣечный сборъ. Опредѣлено: вышеозначенныя грамоты возвратить мировому посреднику для исправленія, согласно сдѣланнымъ замѣчаніямъ. з) По разсмотрѣніи представленныхъ мировымъ посредникомъ 3-го уч. Дисненскаго уѣзда уставныхъ грамотъ по имѣніямъ, въ которыхъ не имѣется утвержденныхъ инвентарей, присутствіе нашло: а) по имѣнію Щолно не объяснено, на какомъ основаніи исчисленъ оброкъ; не имѣется удостовѣренія мироваго посредника на счетъ топлива, не объяснено, назначены ли сроки взиманія оброка, согласно 140 и 141 ст. мѣст. пол., число рабочихъ душъ по цѣлому обществу не показано; б) по имѣнію Старо Замошье не объяснено, согласны ли крестьяне на сроки взиманія оброка, на основаніи 140 ст. мѣст. полож., или же таковые опредѣлены по 141 ст. мѣст. полож.; повинность крестьянъ въ приложенной добровольной сдѣлкѣ превышаетъ установленную норму 23 дней съ дес. и притомъ неупомянуто на сколько времени оная заключена, такъ какъ положеніемъ добровольная сдѣлка на издѣльную повинность допускается срокомъ не болѣе какъ на три года; число рабочихъ душъ, подлежащихъ сгону въ обществѣ не показано, и потому нельзя судить правильно ли исчислены рабочіе дни; в) по имѣнію Яново повинность крестьянъ въ приложенной добровольной сдѣлкѣ превышаетъ норму 23 дней съ дес., допускаемую положеніемъ; сдѣлка подобнаго рода допускается не далѣе, какъ на три года, о чемъ въ договорѣ неупомянуто, удостовѣренія посредника относительно топлива не имѣется, сроки взиманія оброка показаны не на основаніи 140 или 141 статьи положенія, число сгонныхъ рабочихъ душъ въ обществѣ не показано, и г) по имѣнію Добролевщизна число рабочихъ душъ, подлежащихъ сгонамъ въ обществѣ не показано, и нѣтъ удостовѣренія мироваго посредника на счетъ отпуска топлива; о срокахъ взиманія оброка не пояснено, опредѣлены ли они на основаніи 140 или 141 ст. мѣст. пол., и что наконецъ во всѣхъ сказанныхъ имѣніяхъ, грамоты введены въ дѣйствіе прежде утвержденія оныхъ присутствіемъ, а потому опредѣлено: возвратить упомянутыя грамоты, посреднику для исправленія, обративъ при томъ вниманіе его, чтобы на будущее время уставныя грамоты которыя требуютъ утвержденія присутствія, не были вводимы въ дѣйствіе, до воспослѣдованія таковаго; и і) представленную мировымъ посредникомъ 2-го участка, Свенцянскаго уѣзда, на утвержденіе грамоту, по тому уваженію, какъ объясняетъ посредникъ, что по оной уменьшена повинность на

Na posiedzeniu 26 lipca. a) Po rozpatrzeniu przysłanego przy odezwie święciańskiego powiatowego marszałka, z 10 lipca N. 1754, projektu dystrybucji zapomog dla właścicieli drobnych, postanowiono: zważywszy, iż przy rozpatrzeniu projektu, znaleziono uchybienie w naznaczeniu zapomogi trzem osobom, które na otrzymanie takowej z mocy art. 14 i 19 o właścicielach drobnych prawa niemają, więc projekt obecny zwrócić dla, ułożenia słusznéj dystrybucji summy przeznaczonéj na cel powyższy. b) Po rozważeniu złożonych przez pośrednika listów nad. siedmiu majątków, w których nie znajduje się inwentarzów zatwierdzonych, Urząd znajduje, że tylko pięć z nich ułożone słusznie i dla tego postanowił: listy te zatwierdziwszy zwrócić pośrednikowi dla wprowadzenia; z drugich dwóch jeden z majątku zostającego pod administracją, na mocy 25 art. prawa o kolei zastosowania ust. włośc. zwrócić dziśnieńskiemu marszałkowi, a drugi pośrednikowi, prosząc go o wytłómaczenie, na jakim inwentarzu osnuty jest rachunek powinności. c) Przy rozpatrzeniu złożonego projektu dystrybucji zapomogi dla właścicieli drobnych oszmiańskiego powiatu, znaleziono na nim skrobania nieomówione przy podpisie, z tego względu Urząd postanowił rzeczony projekt zwrócić komu należy, dla wyjaśnienia: czy wiadome są osobom, które takowy podpisały, te skrobania, i jeśli wiadome to powinny być należytym sposobem omówione. d) W skutek prośby włościanina Lachowicza, skarżącego za przeniesienie go do drugiéj siedziby przed ogłoszeniem Ustawy, postanowiono: zwrócić tę prośbę powodowi, ponieważ na mocy 58 art. prawa o zastosowaniu ustawy włościańskiej takowa nie podlega zadosyć uczynieniu. e) Po wysłuchaniu przełożenia pośrednika 3-go uczą̧stku wileńskiego powiatu z 12-go lipca N. 219 o dozwoleniu przyliczyć do gminy Lewkowskiej uwolnionego ze stanu duchownego Flora, syna Grzegorza Nesuły postanowiono: zawiadomić pośrednika, że osoby stanu duchownego uwolnione ze swego stanu podług prawa obowiązani są wybrać rodzaj życia i zapisać się do jednego ze stanów opodatkowanych, dla tego więc Flor Niesuło ma prawo zapisać się do Lewkowskiej gminy; lecz przytém oprócz wyroku przyjmującego potrzeba jeszcze na mocy 124 art. ustawy og. zgodzenia się obywatela. f) W skutek przełożenia lidzkiego urzędu zjazdowego, z 16 lipca N. 104, o zniesieniu gminy Iszczolnskiej, wyrażoném w wyroku schadzki gminowej, stosownie do zdania pośrednika, znieść gminę Iszczolnską, przyłączywszy ją w zupełności do gminy Szczuczyńskiej, o czém zawiadomić lidzki zjazdowy urząd, z tém, aby się rozporządził o oddanie wszelkich spraw do tej ostatniej i odebranie od urzędników zniesionej gminy pieczęci. g) Zgodnie z życzeniem włościan Piaskowieckiéj schadzki gminowej, wyrażoném w wyroku onéj i zgodném ze zdaniem pośrednika tudzież lidzkiego zjazdowego urzędu, postanowiono: dozwolić przeniesienie zarządu gminowego ze wsi Piaskowców do wsi Buciuły i piaskowiecką gminę nazywać odtąd Buciulską. h) W skutku doniesienia obywatela Tukałły z prośbą o zaliczenie włościan jego dóbr Ponizie z Bienickiej gminy do Mysiańskiej, postanowiono: zawiadomić pana Tukałłę, że włościanie majątku Ponizie, zgodnie ze wskazanym przez urząd uprzednio porządkiem, powinni się o to starać za pośrednictwem gminowej schadzki i pośrednika. i) Na przełożenie trockiego urzędu zjazdowego z 20 czerwca N. 77, o napotkaném przez pośrednika sprzeciwieństwie ze strony starszyny trockiej gromady jednodworców, w wykonaniu jego wymagań i w ogóle o słabém popieraniu czynności instytucij pojednawczych przez policję ziemską, tudzież o niewykonywaniu rozporządzeń i wyroków pp. pośredników przez osoby władz innych, postanowiono: prosić p. naczelnika gubernji, uczynić rozporządzenie o bezzwłocznym wykonaniu wyroku wydanego przez p. pośrednika Mańkowskiego, w sprawie włościanina Andrzeja Budrewicza ze starszyną trockiej gromady jednodworców Majewskim, tudzież objawić wszystkim zarządom gromadzkim włościan skarbowych, jednodworców, mieszczan, izraelitów i wszelkich w ogóle stanów, że z mocy ustawy 19 lutego, wyroki pp. pośredników we wszystkich sprawach, dotyczących najmowania ludzi do robót, do usług gospodarskich, wydzierżawienia gruntów, spaszenia pól, wrąbywania się do obywatelskich lasów, powinnyby być dla nich obowiązującemi; a policji ziemskiej przyporuczyć bezzwłoczne wykonywanie podobnych wyroków i w ogóle wszelkich prawnych wymagań pośredników. k) Po rozpatrzeniu złożonego projektu o dystrybucji pomiędzy drobnych właścicieli summy naznaczonej na zapomogi dla powiatu dziśnieńskiego, Urząd znajdując projekt ułożony przez p. obywatela marszałka dziśnieńskiego i przez wybranych obywateli zupełnie słusznym, postanowił: zatwierdzić takowy, prosząc przytém wileńską izbę skarbową o wydanie z dziśnieńskiego powiatowego podskarbstwa wyznaczonych na ten powiat pieniędzy. l) W skutek przełożenia święciańskiego zjazdowego urzędu o zostawieniu w niniejszym składzie Łabonarskiéj gminy, postanowiono: decyzje w tym przedmiocie zjazdowego urzędu zatwierdzić. m) Zatwierdzono przełożenie lidzkiego urzędu zjazdowego o zniesieniu gminy Raduńskiej. n) Po rozpatrzeniu złożonego przez pośredników 2-go i 3-go uczą̧stków powiatu dziśnieńskiego, projektu o zniesieniu gminy Zaborskiéj, z rozdziałem gromad pomiędzy gminami Głębocką i Pliską, Urząd, zważywszy iż projekt takowy słuszny, i uwzględniając że utworzenie większych co do ludności gmin, dogodniejszém jest dla włościan, postanowił: projekt takowy zatwierdzić z zaliczeniem gromad Zaborskiej, Woronowskiej, Koszedelanowszczyzniańskiej, Ustrańskiéj — do Głębockiej, a gromad: Sieleckiej, Gamowszczyzniańskiéj do gminy Pliskiej.

Na posiedzeniu 28 lipca. a) Po rozpatrzeniu listu nadawczego dóbr Karaciszek, wsi Żodziszek i Podumble, Urząd, zważywszy iż w onym nie wyrażono na jakiej zasadzie wyliczony został czynsz i do kogo należą dobra, ponieważ one pokazane w zarządzie administracyjnym hr. Jana Tyszkiewicza, przez którego listy są podpisane, wówczas gdy na zasadzie 24 art. prawa o zastosowaniu ustawy, listy nadawcze powinny być ułożone i podpisane przez samego właściciela lub jego na ten raz umocowanego listem wierzytelnym, a podług 26 artykułu tychże przepisów, osoby zostające pod opieką, nie z przyczyny małoletności, ale z innych powodów, mogą, za wyłączeniem ludzi słabego umysłu, osobiście uczęstniczyć przy ułożeniu listu nadawczego przez opiekuna dla ich majątku i podawać wprost od siebie odezwy i objaśnienia do tej instytucji, która zatwierdza listy nadawcze, postanowił: zwrócić rzeczone listy pośrednikowi 1-go uczą̧stku trockiego powiatu, prosząc go o dopełnienie we wskazanych niedostatkach, i potém złożyć do urzędu. b) Po rozpatrzeniu listów nadawczych dla dóbr Czarna i Szwajcary, Urząd, zważywszy iż takowe są ułożone należycie i zgodnie z ustawą postanowił: zatwierdzić takowe i zwrócić pośrednikowi dla wprowadzenia w wykonanie na zasadzie ogólnéj. c) Po rozpatrzeniu złożonych na zatwierdzenie Urzędu przez pośredników, listów nadawczych z majątków, w których niebyło zatwierdzonych inwentarzów, na dobra Kierszeniszki małoletnich Jasiewiczów, Zapuszczany obywatela Tomaszewskiego, Przemyśl — Rutkiewicza, Marjampol obywatelki Winczowej, Nizin obywatela Dominika Konoplańskiego, Wasilewo, wydzielonego z dóbr Nizin ob. Aloizemu Konoplańskiemu i dóbr Awłasy ob. majora Jana Koziełły — Urząd znalazł, że są ułożone słusznie i dla tego postanowił: zatwierdziwszy one zwrócić pośrednikom dla wprowadzenia. d) W skutku prośby czasowo-obowiązkowych włościan dóbr Wolejszy obywatela Przybytka, ze skargą o niestosowności czynszu z uczą̧stków zostających we władaniu proszących, Urząd rozważywszy tę okoliczność w stosunku z listem nadawczym i uważając że takowy ułożony słusznie, postanowił: uwiadomić włościan wsi Wolejszy, że skarga ich o niestosowności czynszu została nieuwzględnioną. e) Przy rozpatrzeniu listu nadawczego dóbr Ignapol obyw. Niemiry zauważano w takowym wiele poprawek i nadpisów ołówkiem, które w tak ważnym dokumencie niepowinny się znajdować, dla tego postanowiono: zwrócić ten list pośrednikowi, z tém, ażeby list był ułożony akuratniej. f) Po rozpatrzeniu złożonego przez pośrednika 6-go uczą̧stku p-tu wileńskiego listu nadawczego dóbr Biuny ob. Zajączowskiego, znaleziono, że w nim czynsz dla trzech ogrodników mających tylko siedziby po 200 sążni wyliczony jest niesłusznie po 70 kop. rocznie, dla tego, iż na zasadzie 203 art. ust. miejsc. włościanin mający tylko sadzibę, bez nadziału gruntowego i którego uczą̧stek sadzibny nie był w inwentarzu wykazany, powinien opłacać czynszu w stosunku 6% od summy szacunkowej (art. 113) zajmowanej przez niego siedziby. Na tej zasadzie czynsz od uczą̧stków siedzibnych, oszacowanych podług listu nadawczego 10 rub. będzie nie 70 kop. ale 60; przytém znaleziono, że w liście niewykazano ogólnéj liczby dusz roboczych w całéj gromadzie; zresztą zaś list ułożony słusznie i zgodnie z ustawą, Urząd postanowił: list nadawczy majątku Biuny zwrócić pośrednikowi dla poprawienia i złożenia na zatwierdzenie Urzędu. g) Po rozpatrzeniu złożonych przez pośrednika 6-go uczą̧stku p-tu wileńskiego listów nadawczych dóbr Orniany z folwarkiem Janiszki hr, Tyszkiewicza i Marcjanowo ob. Buszyńskiego, Urząd znalazł: a) w dobrach Orniany i Janiszki, że w 1-m oddziale (w rubryce kątników) w gromadzie Janiszki wykazano kątników męzkiego rodzaju 25, żeńskiego 18, a w imiennéj liście kątników, wykazano męż. 23 i żeń. 16, b) przy wyliczeniu powinności, wszystkie dni gwałtowne wykazane są sprzężajne, gdy tymczasem z dołączonego aktu, ułożonego przez pośrednika widać, że przy sprawdzeniu listu na miejscu włościanie objawili, że oni odbywali tylko dni piesze. Ponieważ zeznanie to nie zostało obalone przez świadków, więc z tej przyczyny należało uczynić wyliczenie powinności podług ilości pieszych dni gwałtowych, c) jako kapitał włościański wykazano zboże w magazynie zapasowym i coroczną opłatę po 3 kop. z duszy na żywność pobieraną, wówczas gdy w tym oddziale należy wykazywać kapitał pieniężny należący wyłącznie do gromady, ponieważ trzykopiejkowy pobór z duszy nie jest własnością gromady, a składa kapitał konsumcyjny całej gubernji, d) co do majętności Marcjanowo Buszyńskiego niema zapewnienia pośrednika, że włościanie uprzednio opału niedostawali i że w istocie dla małej ilości lasu w tym majątku, opał nadal włościanom wydawany być niemoże; jako kapitał włościański także pokazano trzykopiejkowy pobór. Postanowiono: wyż wzmiankowane listy nadawcze zwrócić pośrednikowi dla poprawienia stosownie do poczynionych uwag. e) Po rozpatrzeniu złożonych przez pośrednika 3-go uczą̧stku dziśnieńskiego powiatu listów nadawczych z majątków, w których nie było zatwierdzonych inwentarzy, Urząd znajduje: a) co do majątku Sczolno, nieobjaśniono, na jakiej zasadzie jest wyliczony czynsz; nie znajduje się zapewnienia pośrednika na konto opału, nieobjaśniono, czy naznaczono terminy poboru czynszu stosownie do 140 i 141 art. ust. miejsc., oraz liczba dusz roboczych w całej gromadzie nie wykazana; b) co do majątku Stare Zamoszje nie objawiono czy zgadzają się włościanie na terminy pobierania czynszu, na mocy art. 140 ust. miejsc., albo też, czy takowe oznaczono podług 141 art. ust. miejsc.; powinność włościańska w dołączéj dobrowolnéj umowie przechodzi ustanowioną normę 23 dni z dzies. i przytém nie wspomniano na jaki czas takowa została zawarta, ponieważ wedle ustawy dobrowolną umowę co do powinności odrobkowej dozwala się zawierać nie więcéj jak na trzy lata; liczby dusz roboczych gwałtowych w gromadzie nie wykazano, i dla tego niemożna wiedzieć czy słusznie wyliczono dni robocze; c) w majątku Janowo powinność włościańska w dołączonéj dobrowolnéj umowie przechodzi normę 23 dni z dziesięciny, dozwoloną podług ustawy; umowa tego rodzaju dozwala się tylko na trzy lata, o czém w umowie niewspomniano; zapewnienia pośrednika co do opału nie znajduje się; termina poboru czynszu pokazano nie na mocy 140 lub 141 art. ustawy; liczby ogólnych dni gwałtowych w gromadzie niewykazano i d) co do majątku Dobrolewszczyzna liczby dusz roboczych gwałtowych w gromadzie nie wykazano i niema zapewnienia pośrednika co do opału; o terminach poboru czynszów nie wspomniano, czy takowe określono podług 140 lub 141 art. ust. miejs. i że nareszcie we wszystkich wzmiankowanych dobrach, listy nadawcze wprowadzono przed zatwierdzeniem takowych w Urzędzie, postanowiono: zwrócić rzeczone listy pośrednikowi dla poprawienia, zwracając przytém jego uwagę na to, aby na przyszłość listy nadawcze, które wymagają zatwierdzenia Urzędu, nie były wprowadzone przed zatwierdzeniem. e) Złożony do urzędu przez pośrednika 2-go uczą̧stku p-tu święciańskiego na zatwierdzenie list nadawczy z tej przyczyny jak objaśnia pośrednik, że w onym zmniejszono powinność na 10 proc. postanowiono: zwrócić pośrednikowi z tém, żeby objaśnił, dla jakiej racji takowy został przez niego złożony na zatwierdzenie, i w czém się zawiera zmniejszenie powinności, ponieważ 10 proc. według 150 art. ust. miejsc. strąca się wszędzie, chociażby powinność i nieprzechodziła 23 dni z dziesięciny.

10%; опредѣлено: возвратить посреднику съ тѣмъ, чтобы онъ объяснилъ, по какому поводу оная имъ прислана на утвержденіе, и въ чемъ состоитъ уменьшеніе повинностей, такъ какъ 10% по 150 ст. мѣс. пол. скидывается повсемѣстно, хотябы повинность и не превышала 23 дней съ десятины.

Въ теченіи іюля мѣсяца утверждено и введено въ дѣйствіе уставныхъ грамотъ 152. Затѣмъ къ 1-му августа общее число представленныхъ на утвержденіе уставныхъ грамотъ было 1608, въ томъ числѣ утвержденныхъ 625.

ВИЛЬНО.

27 м. октября пріѣхалъ въ Вильно изъ за границы предсѣдатель государственнаго совѣта, президентъ Императорской академіи наукъ, дѣй. тай. сов. графъ Дмитрій Николаевичъ *Блудовъ*, на обротномъ пути изъ за границы, 30 же числа уѣхалъ въ С-Петербургъ.

— Временно-обязанные крестьяне, Ошмянскаго уѣзда, волостей: Бѣницкой, Яхимовской, Городсковской и Забржеской, движимые чувствомъ благодарности за освобожденіе ихъ изъ крѣпостной зависимости и дарованіе гражданскихъ правъ, совершили въ мѣстныхъ приходскихъ церквахъ и Римско-Католическихъ костелахъ благодарственное молебствіе за здравіе **ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА** и всего Августѣйшаго Дома. (Сообщено)

— Въ отзывѣ господина министра внутреннихъ дѣлъ къ г. Виленскому военному, Гродненскому, Ковенскому и Минскому генералъ-губернаторамъ отъ 20 іюля сего года за N. 367, по предмету устройства мѣстнаго управленія духовными дѣлами евреевъ, между прочимъ, изложено слѣдующее:

Лица, кончившія курсъ въ раввинскихъ училищахъ по педагогическому отдѣленію, могутъ поступать, согласно 1083 ст. уст. дух. дѣл. ин. исп., по избранію еврейскихъ обществъ, въ мѣстные раввины, если къ сему не встрѣтится препятствія со стороны главнаго училищнаго начальства; право же занимать оффиціальныя должности уѣздныхъ раввиновъ должно быть предоставлено лишь лицамъ, кончившимъ курсъ въ раввинскихъ училищахъ или въ высшихъ и среднихъ общихъ заведеніяхъ, но съ тѣмъ, чтобы тѣ изъ сихъ лицъ, кои не удостоены званія раввина (при выпускѣ изъ раввинскихъ училищъ или по особому испытанію), обязаны были выдержать въ собраніи трехъ уѣздныхъ раввиновъ экзаменъ въ богословскихъ еврвйскихъ предметахъ, въ томъ объемѣ, въ какомъ предметы эти преподаются въ раввинскихъ училищахъ.

W przeciągu lipca zatwierdzono i wprowadzono 152 listy nadawcze. A zatém do 1 sierpnia ogólna liczba złożonych na zatwierdzenie listów była 1608, — w tej ilości 625 zatwierdzonych.

WILNO.

Dnia 27 b. m. października przybył do Wilna z zagranicy prezydujący w radzie Państwa, prezes Cesarskiéj Akademji nauk, rzeczywisty radcy tajny hrabia Dymitr syn Mikołaja **BŁUDOW**, w powrócie z zagranicy. Dnia 30-go zaś udał się na powrót do Petersburga.

Czasowo obowiązkowi włościanie powiatu Oszmiańskiego włości: Bienickiéj, Jachimowskiéj, Gorodzkowskiéj i Zabrzeskiéj, pobudzeni uczuciem wdzięczności za oswobodzenie ich z zależności poddańczéj i nadanie praw cywilnych, odprawili w miejscowych parafjalnych cerkwiach i rzymsko-katolickich kościołach, dziękczynne modły za zdrowie **CESARZA JEGO MOŚCI** i całego Najjaśniejszego Domu. (Nadesłano).

— W odezwie p. ministra spraw wewnętrznych do p. Wileńskiego Wojennego Gubernatora, jenerał-gubernatora Grodzieńskiego, Kowieńskiego i Mińskiego z d. 20 lipca b. r. za N. 367, z rzeczy urządzenia miejscowego zarządu duchownemi sprawami żydowskiemi, wyrażono między innemi co następuje:

Osoby, które skończyły kurs w szkołach rabińskich; w oddziale pedagogicznym, mogą postępować zgodnie z 1083 art. Ust. spr. duch. wyz. ob. z wyboru gmin żydowskich, na miejscowych rabinów, jeżeli nie zajdą do tego przeszkody ze strony głównéj zwierzchności szkolnéj; prawo zaś zajmowania posad urzędowych rabinów powiatowych powinno być zachowane tylko dla osób, które skończyły kurs nauk w szkołach rabińskich albo w wyższych i średnich zakładach naukowych, z tém jednak, ażeby ci, którzy niepozyskali miana rabina, (przy wyjściu ze szkół rabińskich lub w skutek osóbnego egzaminu) obowiązani byli zdać w obecności trzech powiatowych rabinów z teologicznych przedmiotów żydowskich, w takim zakresie, w jakim te przedmioty wykładają się szkołach rabińskich.

Kurjer Wileński na rok 1863.

Był czas, kiedy dziennikarstwo w kraju naszym nie stanowiło warunku bytu moralnego. Inaczéj się dziś dzieje. Obecnie, kiedy dziennikarstwo Europejskie doszło do téj dojrzałości, że nietylko same wypadki zdarźeń, ale i ich przyczyny wytaczane są na sąd czytelników, i u nas pojęcia o prassie perjodycznéj, wymagania i poczucie konieczności organu publicznego—są już ustalone i dojrzalsze.

Trzy lata usilnéj pracy i stałego wytrwania, starcia się zdań i pojęć — śmiemy pochlebiać sobie— wyrobiły w końcu u ogółu przekonanie o użyteczności pisma wydawanego przez nas. A jeżeli i dziś jeszcze są głosy przeciwne, silni przeświadczeniem o czystości własnych dążeń i wiarą niezłomną w sumienie narodu, — nie tracimy nadziei, że kiedyś sprawiedliwy sąd wydany będzie.

Przez te trzy lata uważaliśmy za najświętszy obowiązek dopomagać, o ile siły nasze podołały, rozwojowi prawdy, światła i zdrowych zasad. Zawsze i wszędzie szanowaliśmy to, co nauka dziejów, co podania wieków, za święte i zbawienne uznały.

Dziś, kiedy najpierwsze mocarstwa Europy, zaniechawszy dawniejszego trybu otaczania się pomroką tajemnicy, ogłaszają na jaw najważniejsze swoje rokowania, poczytaliśmy za powinność, działowi politycznemu Kurjera nadać, o ile to być mogło, w warunkach bytu naszego pisma, największą zupełność, mając na względzie, że nic nieprzyczynia się bardziéj do wszechstronnego rozpowszechnienia światła, do pojęcia istotnych celów ludzkości, a przez to i do zrozumienia prawdziwych naszych społecznych potrzeb, jak codzienne oznajamianie z całym, na pozor różnorodnym a jednak zgodnym z przeszłością, wirem zdarzeń, toczących się po wielkich przez Opatrzność wskazanych drogach. Dla tego to w wyborze źrzódeł, z których czerpane były wiadomości, sumienny sprawozdawca zachowywał największą oględność, troskliwie unikając dzienników hołdujących stronnictwom, lub wyłącznym jakim widokom i namiętnościom, o tyle tylko zwracając na nie uwagę, o ile do ustalenia sądu o sprawiedliwości wymagań społecznych okazywało się to niezbędnem.

W ogóle zaś pod względem redagowania wszystkich działów Kurjera, światłem wiary oswobodzeni z ciemnoty pogaństwa, dalecy od jego skażeń i zapędów, przemawialiśmy zawsze głosem miłości chrześcijańskiéj i pojednania; niepozwalając sobie bezwarunkowo potępiać nawet tych co zostają w błędzie, lecz starając się tylko zwracać na to ich baczność, że wśród zwycięzkiego ruchu i postępu społeczności, kiedy wszystko do udoskonalenia niewstrzymanym pędem dąży, niepodobna, aby pojedyńcze ustanowienia ludzkie na wieki pozostać miały nieruchomemi.

Jak przez te trzy lata, tak i nadal *miłość dobra powszechnego i prawda* będą zawsze godłem naszego pisma. Nigdy nie skalamy pióra schlebianiem wstecznym dążnościom, lecz zawsze przemawiać będziemy w imię miłości, gotowości do poświęceń, uwielbiania prawdy i wszelkich godziwych pragnień.

Nowe instytucje, najbliżéj obchodzące dolę kraju pod względem bytu domowego rodzin, wewnętrznéj organizacji i wiele innych, w ciągu przyszłego 1863 r. mają wejść w życie. Wynika ztąd niezbędna potrzeba *dla Kurjera* zasilenia swéj pracy powagą, radą, doświadczeniem i spółdziałaniem obywateli, znanych z prawdziwéj miłości dobra ogólnego i jasnego pojmowania potrzeb kraju. Dla tego redakcja za szczęśliwą się poczytuje, mając przyrzeczenie współudziału w pracy, rad i uwag w kierownictwie, kilku z grona obywateli, jaśniejących wyżéj wskazanemi przymiotami. Ufając ich światłu i prawym dążeniom, redakcja chce w nich widzieć ścisłe ogniwo łączące pismo nasze z prawdziwemi potrzebami kraju; chce za ich pośrednictwem dowiadywać się o jego zacnych pragnieniach i o tem wszystkiem, co zbiorowe i pojedyńcze usiłowania spółziomków na drodze postępu i ulepszeń czynią.

KURJER WILENSKI jak dotąd, dzielić się będzie na dwie główne części: U r z ę d o w ą i N i e u r z ę d o w ą.

C z ę ś ć U r z ę d o w a zamieszczać będzie wszelkie ukazy, mianowania, nagrody, rozporządzenia, oraz ogłoszenia i odezwy władz wyższych, czerpane z dzienników rządowych, lub też nadsyłane do redakcji, z zobowiązaniem wydrukowania, przez zwierzchność miejscową.

C z ę ś ć N i e u r z ę d o w a zależna od bezpośredniego kierunku redakcji, zawierać będzie działy: polityczny i literacki.

D z i a ł P o l i t y c z n y czyli W i a d o m o ś c i Z a g r a n i c z n e, poprzedzony Poglądem ogólnym, przedstawiającym stan polityki w chwili obecnéj, lub objaśniającym fakt jaki ważny, wywodem jego historycznym na badaniu dziejów opartym. Nadto Depesze telegraficzne.

D z i a ł L i t e r a c k i, w którym umieszczane będą: prace historyczne, pamiętniki, rozprawy traktujące o kwestjach nauk społecznych i przyrodzonych, krytyka i bibljografia, powieści i poezje, w ogóle utwory literatury nadobnéj;—Przeglądy: miejscowy, literacki, wszechstronny, rolniczy, i pism czasowych; rozmaitości, wiadomości bieżące.

Nakoniec ceny targowe, kursa giełd, okólniki zbożowe, ogłoszenia rządowe i prywatne i dziennik Wileński.

Najmocniéj upraszamy czytelników Kurjera, ażeby raczyli zwrócić szczególną uwagę, na wyżéj wskazany podział przedmiotów, w piśmie naszem zawierających się i nie robili nam zarzutów niesłusznych, jak to się nieraz zdarzało.

Redakcja ma zapewnionych stałych korrespondentów w głównych stolicach Europy i Ameryki, oraz prawie we wszystkich ważniejszych punktach kraju. Nadto pewni jesteśmy, że zasłużeni i znakomici nasi pisarze, jak dotąd tak i nadal, nieodmówią nam swojego współczucia i pomocy.

Na zakończenie prosimy wszystkich ludzi dobréj woli o braterskie przestrogi i pomoc w trudnym, ale błogim zawodzie służenia krajowi.

Z ustaleniem ruchu kolei żelaznéj uznajemy za konieczne wydawanie Kurjera t r z y r a z y n a t y d z i e ń. W tym celu prosiliśmy już o to władze właściwe, a skoro otrzymamy pozwolenie, Kurjer wychodzić będzie we Wtorki, Czwartki i Sóboty, w ogóle NN. 150, najmniéj ze 300 arkuszy druku we 4 szpalty, w formacie trochę zmniejszonym od dzisiejszego.

Przedpłata przyjmuje się w Wilnie w biurze Redakcji, oraz w Expedycji gazet.

W Kownie u p. Emila Mrongowjusa.
W Mińsku u p. Prokopowicza.
W Kijowie u p. Idzikowskiego.
W [illegible]mierzu u p. Butkiewicza.
W Kamieńcu Pod. u p. Kallenbacha.
W St.-Petersburgu u pp. Wolfa i Kraszeninnikowa.
W Moskwie u p. Czerenina ul. Nikolska, d. hr. Szeremetjewa.
W Warszawie u p. Gebethnera i Wolfa.

Nadto w kancelarjach JW. marszałków powiatowych, w biurach pocztowych i u osób uproszonych.

Cena roczna w Wilnie	rs.	10	z przesyłką	12.	
Półroczna	—	—	5	—	6.
Kwartałowa	—	—	3	—	3 50 k.
Miesięczna	—	—	1	—	—

Za trzykrotne ogłoszenia, opłaca się 17 k. s. od wiersza.

Adam Honory Kirkor.

Dział nieurzędowy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Lord Russell źle sobie doradził, odmawiając wszelkiego współczucia Czarnogórzanom; ubodło to do żywego lud angielski, który niechce uchodzić w oczach świata za sprzymierzeńca ciemięztwa, niechce aby go potomność kiedyś oskarżała, że w wieku wyzwolonym i postępowym, sprzyjał rozkrzewianiu ciemnoty i muzułmańskiego zabobonu. Wierny tłumacz przekonań ludu angielskiego, dziennik T i m e s otwarcie wystąpił przeciw nauce hrabiego Russell; czytelnicy znajdą uwagi dziennika londyńskiego pod Czarnogórzem i z zadowoleniem ujrzą to piérwsze drganie sprawiedliwości na rzecz chrześcijan wschodnich. Umieściliśmy zdanie czasopisma T i m e s i dla tego jeszcze, że Wschód zdaje się zwiastować nowy porządek rzeczy, nową zmianę stosunków między światem ottomańskim a grecko-słowiańskim. Upadek rodu bawarskiego w Grecji, otworzył szerokie pole do wielkich odmian. Mocarstwa troskliwe o zachowanie pokoju, zdaje się, że postanowiły i do sprawy greckiéj zastosować zasadę nieinterwencji, pod warunkiem, że Grecja zachowa się spokojnie i przyrodzonych granic swoich szukać nie będzie w krajach dziś tureckiemi zwanych. Rząd tymczasowy uręczył, że żadne zbrojne przedsięwzięcia nie wchodzą w jego programat. Rzecz prosta, że innéj odpowiedzi dać nie mógł, bo władza jego oparta na chwilowéj konieczności, nie ma ani znamienia, ani hartu prawéj narodowéj władzy. Urzędy i wojsko przyzwoliły na utworzenie tymczasowego rządu; lud wówczas dopiero wolę swoję objawi, kiedy mężowie jego wyboru zjadą się do Aten i tam silnie wziętém od współobywateli umocowaniem, przepiszą kształt rządu, obiorą jego głowę i wskażą drogi przyszłéj doli ojczyzny.

Turcy trwożą się wprawdzie; myśl, że Grecy najadą Epir i Macedonję, że nawet innoplemienne ludności chrześcijańskie do powstania zapalą, skłoniła dywan do walnéj narady, na którą i Omer-Pasza wezwany został, nad środkami stłumienia pożaru, jeśliby miał wybuchnąć. Podług ostatnich wiadomości, posłowie francuzki i angielski uspokoili Turków, niemniéj jednak pogranicze greckie zostało od lądu i morza uzbrojone; Turcja zebrała w zatoce artańskiéj większą część swojéj floty, wojsku zaś, wracającemu ze świeżych bojów w Hercegowinie i na Czarnogórzu, poruczono czuwać nad całością cesarstwa od najazdów greckich. Ta przezorność jest na dobie, bo sejm narodowy grecki ma być zwołany na dzień 20 listopada. Nikt odgadnąć nie potrafi, co chwila zapału sprawić jest zdolną; nagle okrzyknięta wojna krzyżowa jak piorun spaść może i zmylić wszystkie dyplomatyczne rachuby.

Stan rzeczy w Grecji nie jest wypadkiem tak odrębnym, jakby się na pozór zdawało. Nie jesteśmy skłonni do wierzenia panu de la Gueronière, który straszy już Europę republikanckiém widmem, unoszącém się nad Grecją, i twierdzi, że zwolennicy rzeczypospolitéj tego kraju mają rozległe stosunki z tajnemi towarzystwami tejże barwy w całéj Europie. Podług pana de la Guéronière, rzeczy już tak dojrzały, że republikanie szukają wodza i odzywali się do jenerałów węgierskich Klapki i Turra, o przyjęcie przez któregokolwiek z nich hetmańskiéj buławy.

Oczywiście, że senator publicysta zanadto jest we wnioskach swoich albo łatwowiernym, albo skwapliwym; głębsze nierównie uwagi obudza położenie Grecji i niezbadany dotąd należycie, odrębny stan jéj narodowości.

Pierwszy, o ile wiemy, Saint-Marc-Girardin rzucił jasną myśl, o Grecji, jeśli ją tak nazwać można, k o c z u j ą c é j, któréj przedstawiciele, pełni wpływu przez rozległy handel, wielkie bogactwa, niezmordowaną działalność, rozsiani po wszystkich wielkich targowiskach świata, tchnieniem najgorętszéj miłości ojczyzny gotowi są wszystko poświęcić, dla jéj wzrostu, potęgi, sławy, a szczególniéj dla wyjednania dla niéj warunków bytu.

Dziennikarstwo angielskie, uderzone postrzeżeniem pana Saint-Marc Girardin, głębiéj w rzeczywisty skład narodowości greckiéj wpatrywać się poczęło, a lubo niepochopne gonić za urojeniami, nie mogło wszakże nie przyznać, że Grecja istnieć musi, bo Europa nazwała ją królestwem i do rodziny państw przyjęła, lecz że istnieć nie może, bo pozbawiona jest warunków bytu. Oczywiście więc stąd wynika, że obecne zadanie nie jest ani tak prostém ani tak snadnem, jakby się na pozór zdawało; oczywista, że nie dosyć będzie na miejscu króla Ottona, osadzić inną jaką, bądź dynastyczną, bądź narodową osobistość. Naprzód, co do saméj kandydatury na tron grecki, dzienniki, szukając przyszłego króla, w rodzinach trzech mocarstw opiekuńczych, zgodziły się nakoniec, że ani królewicz angielski Alfred, ani książę Napoleon, ani książę Leuchtenbergski korony greckiéj nie przyjmą. Mówiono też o synu Wiktora Emmanuela, książęciu Aosty, o arcyksiążęciu Maksymiljanie, ale te wszystkie domysły polegały tylko na dalekich bardzo prawdopodobieństwach. Prędzéj i Europa przyzwoli i Grecy zgodzą się na wybór którego ze swoich współziomków, i już u podnóża ojczystego tronu, poczynają się rozwijać i ścierać dumne współzawodnictwa krajowców, przynajmniéj list jenerała Kalergis pisany dnia 2 listopada odkrywa w nim silnego przeciwnika roszczeń książęcia Grzegorza Ypsilanty. Jenerał Kalergis przemawia nietylko jak weteran wojny o niepodległość grecką, ale też jak przedstawiciel Grecji i jéj rządu, przy dworze francuzkim. Sędziwy ambasador utrzymuje, że Grecja zawsze pragnęła i pragnie, dla odwrócenia wewnętrznych niezgód, dla utrwalenia spokojności, widzieć na swym tronie potomka jednéj z rodzin panujących w Europie. Książę Grzegorz Ypsilanty nie posiada żadnych zalet, któreby go wyróżniały przed innymi. Wprawdzie ród Ypsilantych nosi wsławione imię w dziejach nowéj Grecji; Aléksander i Dymitr, których Grzegorz jest synowcem, jaśnieli w rzędzie założycieli niepodległości greckiéj, ale pięćdziesiąt innych rodzin posiadają nierównie świetniejsze do tego zaszczytu prawa. Członkowie wielu z tych rodzin dowodzii flotami i wojskami greckiemi z większą sławą i powodzeniem niż Ypsilantowie; poświęcili krajowi niezmierne bogactwa i zapewniwszy jego niepodległość pomarli w niedostatku. Wielu z nich, zmusili w swoim czasie Turków, do uznania ich udzielności, a jednak skoro królestwo greckie ogłoszono, wnet najszlachetniéj wyrzekli się i zaszczytów i władzy, by zostać w równości obywatelskiéj, sługami ojczyzny.

Ypsilantowie nie ponieśli podobnych ofiar; książęcia Grzegorza nic nie zaleca prócz wielkich osobistych dostatków i bogactw żony, córki głośnego greckiego bankiera Sina.

Dziennik londyński, M o r n i n g P o s t, czerpiący zwykłe swe natchnienia w sferach rządowych, stara się wmówić, że Grecja w dzisiejszych swoich granicach, pod dobrym rządem, może zakwitnąć, że wszystkie dobrodziejstwa rolnictwa i handlu zdolne są kraj podnieść do niesłychanéj zamożności. Odwołuje się do południowych statystyków rolniczych, twierdzących, że wielka część Grecji wyrównywa w żyżności płaszczyznom sycylijskim. Niepłodność Attyki stanowi raczéj wyjątek niż prawidło. Płaszczyzny Beocji, Sycjonu, Argolidy, Messenji i Arkadji, obdarzają obfitszemi żniwami, niż jakikolwiek inny kraj południowéj Europy.

Dzisiejsza ludność królestwa włoskiego mało co nad miljon mieszkańców jest wyższą; wszakże Mac-Culloch i inni statystycy angielscy i cudzoziemscy, zgadzają się, że przy dobrym kierunku i właściwych ulepszeniach, powierzchnia Grecji, może wyżywić do 5,000,000 mieszkańców, bo i starożytna Grecja, wprawdzie nieco od dzisiejszéj obszerniejsza, posiadała ludność, w czwórnasób niż obecna liczniejszą.

Dziennik M o r n i n g P o s t, rozwodzi się nad innemi zaletami ziemi greckiéj; utrzymuje, że pod rzą-

dem tureckim wywożono z niéj co rok po 5,000 beczek oliwy, prócz ogromnéj ilości ziemiopłodów wschodnich; że stosowny rozwój handlu oddał by w ręce Greków, jego przewagę na wschodzie, że Anglja i Francja, zamiast do Smyrny, musiałyby zwrócić się do Aten; że nakoniec, uprawa bawełny, szczęśliwiéj niż nawet na brzegach Afryki udająca się w Grecji, powinna by zwrócić całą uwagę rękodzielników Manchesterskich. Publicysta angielski rządowy, pragnąłby wmówić, że niepokoje w Grecji, nie pochodzą z niesprawiedliwego ścieśnienia jéj granic, nie stąd, że najważniejsze lądy i wyspy są od niéj oderwane, ale że wypływają ze złego użytku dochodów: że gdyby król Otton, zamiast marnowania ich na przekupstwa sejmowe i na niedorzeczne przedsięwzięcia, obracał je na podniesienie rolnictwa i handlu, Grecja byłaby i spokojna i szczęśliwa.

Dochody Grecji, w roku 1856, wynosiły około 22 miljonów drachm czyli około 5 miljonów rubli srebrem. Grecja płaciła 6 miljonów rubli srebrem corocznych podatków. Nikt powiedzieć nie potrafi gdzie miljon rs. znikał, bo zarząd skarbowości greckiéj pod królem Ottonem był niemal podobny do zarządu skarbowości tureckiéj, pod Abdul Medżidem.

Król Otton obrócił najmniéj 6 miljonów r. sr. na swe zachcenia. Namiętność jego do cegieł i wapna niczém nasycić się nie dała. Budował bez końca i bez najmniejszéj potrzeby, a około 18 miljonów r. sr. wydał na stłumienie powstań ludowych i tym końcem musiał utrzymywać około 12 tysięcy wojska. Przy lepszym rządzie, cztéry a najwięcéj pięć tysięcy ludzi wystarczyłoby do czuwania nad wewnętrznym porządkiem, zwyczajne rozchody rządowe nie powinny by przewyższać 3 miljon. rubli, druga zaś połowa opłacanych podatków mogła by być obróconą na rzeczywiste i dochodne ulepszenia.

Zaniedbanie dróg i gościńców wstrzymywało rozwój rolnictwa w Grecji, przez niemożność wywozu jego płodów; jeżeli nowy rząd zwróci na ten przedmiot całą baczność, wnet i stan polityczny kraju przybierze zupełnie inną postać.

Dziennik Daily-News wyżéj sięga, i stara się dać obraz Grecji prawdziwszy i więcéj nauczający. „Gdzie jest Grecja? zapytuje, czy można ją ścieśnić w kraju, którego granice zakreślono traktatem zawartym przed 30 laty w Londynie? Byłby to błąd niezmierny wierzyć, że Grecja mieści się w tém królestweczku, jakie pełnomocnicy europejscy na karcie zarysowali. Grecja, pod względem geografji fizycznéj i politycznéj, jest niesłychanie różną. Mówić o piérwszéj, zapominając o drugiéj, jest to wpadać dobrowolnie w błąd nieprzebaczony.

„Grecja jest krajem szczególnym; Grecy są plemieniem szczególném. Niema może niepłodniejszéj ziemi w Europie. Grecja przedstawia podkowę suchą i jałową, napróżno byłoby nad nią pracować. Europa oderwała od Tessalji tę płonną Grecję, kazała jéj uprawiać własną niewdzięczną ziemię i żyć szczęśliwie. Owoż, Grecy nigdy o tém nie myśleli; wiedzą oni dobrze, że rolnictwo nie wynagrodzi ich znojów; jużcić nie puszczą pól swoich odłogiem, ale tylko z ostatniéj biédy Grek weźmie się do roli, woli uprawiać morze, niż domowe niwy.

„Gdzież więc szukać należy Grecji? Nie w Atenach, nie w Tebach, nie w Sparcie. Żyje ona w Krecie, w Smyrnie, w Salonice nad Bosforem, w Odessie, w Tryeście, w Marsylji, w Londynie i Manchesterze. Aby ocenić Greków, należy widzieć ich zbiorowo, gdyż sąd o nich byłby poziomy i fałszywy, skoro ich liczbę, wpływ, rozum i zamożność chcianoby zamknąć w obrębach statystycznych drobnego królestwa, którém król Otton tak niedołężnie rządził.

„Wiadomo, że Grecja dla tego nie mogła zostać ogniskiem całego plemienia greckiego, że nie obudzała ani przywiązania, ani ufności w największéj części Greków rozsianych po świecie.

„Ale kraj jest w chwili odrodzenia. Dotychczas wszystkie zawody przypisywano nieudolności króla.

„Naród rzuca się na nowe doświadczenia. Zdaje się, że powinny szczęśliwie wypaść. Właściwa Grecja, pod rządem mądrym i wyzwolonym, ściągnie do siebie wzbogaconych swych synów, którzy szczodrobliwie będą używać dostatków nad brzegami Cephizu. Pod bawarskim rządem zbójcy panowali na całéj dolinie, od Aten do Penteliku, a w odleglejszych stronach kraju sam rząd był największym zbójcą. Niech tylko bezpieczeństwo zakwitnie, a wnet najbogatsi Grecy napłyną do Aten, które zamienią się na wszechnicę plemienia, ale broń Boże żeby wszechnica ateńska miała być jak dotąd szkołą niemiecką. Grecy są ludem praktycznym; chciwi są nauki, dla rzeczywistéj korzyści, nie na tandetę.

„Tak postępować będą Grecy wzbogaceni; ale ci co wzbogacić się zechcą, popłyną nie do Aten, ale do Galaty lub do Smyrny; będą czeladnikami ludu tureckiego, niezdolnego zawiadywać własnemi sprawami; długo jeszcze najzdolniejsi Grecy będą woleli być bankierami w Turcji i mieszkać raczéj na Fanarze niż w Atenach, nazywać przynajmniéj pozornie panem swoim raczéj sułtana, niż króla Ottona lub Dymitra.

„Ten stan rzeczy może był by pożyteczniejszym dla Grecji, niż gdyby mócarstwa skłoniły Turcję do jéj powiększenia przez ustępstwo Tessalji. Grecy nie dadzą się przynęcić do rolnictwa. Kiedy Grek zbierze sobie jaki mały zapas, wkłada go w handel okrętowy, albo sam puszcza się z nim na morze; tacy tylko którym zupełnie na groszu zbywa, odważają się szukać szczęścia w głębi własnéj ziemi, ale raczéj ze strzelbą niż z pługiem.

„Droga więc zdobyczy prowadzi do Konstantynopola, nie lądem lecz morzem; nie okrętami wojennemi, ale kupieckiemi. Grecja więcéj by zyskała na otrzymaniu Kandji niż Tessalji. Zapewne nie łatwo odebrać Kretę z rąk dzisiejszego sułtana, ale ponieważ nic nie było by tak zgubném dla Grecji, jak wypowiedzenie Turkom wojny, niech więc wytężą całą usilność na zaprowadzenie dobrego rządu i na wybór króla, który by ograniczywszy się rozwojem wewnętrznego postępu, zostawił Grekom przemyślnym a nawet zuchwałym, pracę około ujęcia w swe ręce, i majątku i dochodów tureckich, przez zawiadowstwo sprawami Ottomańskiéj Porty.

„Nadewszystko, niech rząd grecki na najgłówniejszém ma baczeniu tę prawdę, że teraźniejsza Grecja nie powinna być uważana za oddzielne narodowe ciało, tak jak król Otton ją uważał, ale za część ojcowizny całego greckiego plemienia.

„Na téj tylko drodze, ogół Greków przekona się, że przez jakiś czas jeszcze, żyć powinien w pokoju z Turcją, i starać się, aby ją prześcignął liczebną ludnością, bogactwem, światłem i działalnością. Wojna między obu plemionami, powinna być walką cywilizacji nie barbarzyństwa, postępu nie rzezi. Najdroższe dobra Grecji wskazują jéj tę drogę.“

Jakże daleko od tego wzniosłego poglądu publicysty angielskiego, do noty lorda Russell. W téj chwili otrzymujemy w dziennikach odpowiedź na obronę przez Morning-Post polityki angielskiéj w sprawach tureckich, a mianowicie o ile się te ściągają do dalszéj doli plemion słowiańskich. Brak czasu nie dozwala nam umieścić dzisiaj tych pism najwyższéj wagi, uczynimy to w następnym numerze Kurjera.

Załujemy, że niepodobna nam teraz obszerniéj pomówić o szczegółach podanych dziś w naszém piśmie; odkładamy to do następnego poglądu, teraz poprzestaniemy na doniesieniu, że zdrowie Garibaldiego polepszyło się do tego stopnia, że dostojny chory, w przeszłą sobotę, dnia 8 listopada, odpłynął na pokładzie parostatku Montcalieri ze Spezzia do Pizy na własne żądanie i za radą lekarzy, którzy zalecili mu, przepędzić zimę w stronie suchszéj i cieplejszéj. Tak więc ziszczają się najgorętsze śluby wszystkich wielbicieli, niezrównanych obywatelskich cnót Garibaldiego!

Włochy.

Turyn 2 listopada. W téj chwili żupełny brak ważniejszych nowin. P. Minghetti przyjechał do Turynu: dosyć tego było, żeby dziennikarstwo pochwyciwszy jego imię umieściło je na czele jakiegoś urojonego składu gabinetowego.

Jeden z dzienników chciałby dać do zrozumienia, że na miejscu pana Mammiani, wysłany zostanie ajent zręczny do skorzystania na rzecz Włoch z obecnego wstrząśnienia w Grecji. Nie zasługuje ta wieść na żadną wiarę, chociaż nie zbywa na ludziach, którzy chętnie podjęliby się tego rodzaju posłannictwa.

Obrót monarchiczny, który wzięły sprawy greckie, i oświadczone w tym duchu przekonania wielkich mocarstw, jak gromem przeraziły niektórych, co w rzeczypospolitéj widzą ogólne lekarstwo na niezgody nurtujące wszystkie kraje. Należy mieć się na ostróżności w tym względzie, bo za ludźmi dobréj wiary, ukrywają się na nieszczęście i mimo ich wiedzy, zuchwalcy kierowani samolubnemi widokami.

Rada ministrów potwierdziła towarzystwo hrabiego Bastoggi.

Margrabia Pepoli, minister rolnictwa i handlu, rozkazał ułożyć projekt reorganizacji banków, tudzież prawa mającego na celu właściwsze urządzenie lasów rządowych. Ukazał się na jaw adres duchowieństwa katolickiego do papieża, doradzający ojcu ś. zrzeczenie się władzy świeckiéj. Professor Passaglia dołączył do niego bardzo głębokie uwagi. Nie należy jednak stąd wnosić, aby straszliwe non-possumus broń złożyło.

Potopowe deszcze w tych dniach zrządziły wielkie szkody w Wyższych Włoszech i w Toskanji. Przybranie wody na Padzie napełnia obawą.

Zdrowie Garibaldiego daje najlepsze nadzieje.

— Wenecja, 31 października. Przybył tu król grecki, na parostatku angielskim Scylla. Twierdze Malamocco, Alberoni i ś. Jerzego, tudzież okręta wojenne, stojące w kanale ś. Marka, powitały flagę helleńską. Oddział wojska składający straż zaszczytną, z muzyką i rozwiniętą chorągwią, czekał na wybrzeżu, nieszczęśliwego podróżnika, który jednak wolał pozostać na pokładzie. Wczoraj król Otton, drogą żelazną wyjechał do Insprucku, skąd uda się do Monachium na łono swéj rodziny.

Podczas krótkiego swojego pobytu w Wenecji, król przyjął tylko władze. Mówią, że na obliczu jego malowało się zdumienie, a na obliczu królowéj Amelji wielka gorycz.

Na domiar smutku Wenecjan, c. k. namiestnictwo, wydało ogłoszenie o poborze wojskowym. Kontyngens naznaczony na królestwo lombardzko-weneckie, wynosi 6,417 głów, co przechodzi wszelką możność. Jest to nowy wybieg dla zyskania pieniędzy. Chcąc uniknąć służby pod czarno-żółtą chorągwią, nietylko ludzie zamożni, ale nawet mniéj dostatni, złożą dosyć skąd inąd wysoką opłatę, byle się od niéj wyzwolić. Z powodu nieobecności wielkiéj liczby młodzieży, która uciekła pod chorągwie wojska włoskiego, ubodzy i wieśniacy muszą pochylić głowy, i sami znosić nieszczęśliwą swą dolę; dla tego też wymykają się do wolnych krajów włoskich, lub starają się ukryć, dla ukazania się znowu, w razie powstania.

Rzecz dziwna, wówczas kiedy młodzież wenecka, drży na samo wspomnienie zaciągu pod chorągwie austryjackie, przybywają tu od czasu do czasu pojedyńczy zbiegowie z drugiego brzegu Mincio, z liczby byłych żołnierzy króla neapolitańskiego, podmówieni przez księży. Władza wojskowa, zamiast użycia ich do czynnéj służby, ustąpiła tych zbiegów straży celnéj, a ponęta zysku przez pobłażanie przemytnictwu na pograniczu, są dostateczną pobudką, którą nie pogardzają ci nędzni wiarołomcy. Wyprawiają stąd zapasy wojenne, w kierunku niższego obwodu Mantuańskiego. Dostarczyciele otrzymali poruczenie dowozu żywności do twierdz.

Po próbach z bawełną strzelniczą, któréj użycie okazało się niedogodném, zwierzchność wojskowa zajmuje się teraz przenośnemi żelaznemi wieżami, rodzajem blokhauzów, któremi chciano by uzbroić brzegi adryatyckie. Może i to doświadczenie okaże się równie zawodném, jak tyle innych, na które zmarnowano nie mało pieniędzy.

Nędza postępuje krokami olbrzymiemi. Niezliczone kradzieże trapią mieszkańców, policja ani myśli o zaradzeniu złemu. Za słowo nieostróżnie wymówione, za list posłany na drugi brzeg Mincio, najuczciwsi ludzie jęczą w więzieniach. A przeciwnie złodzieje cieszą się bezkarnością.

Zabito w Wenecji pewnego wekslarza o godzinie czwartéj po południu, we własnym jego sklepie. Mówią, że zabójcą jest jeden z sierżantów załogi, ale ponieważ w téj zbrodni niema nic politycznego i ponieważ winowajca nosi biały mundur..... sprawiedliwość śpi sobie szczęśliwie.

Gazeta włoska Ruch (il Movimento), ogłasza następne sprawozdanie o rozprawach na consilium lekarzy odbytém d. 29 października w Spezzia.

„O godzinie 1-éj po południu, weszli do pokoju Garibaldiego, lekarze mający się naradzać. Chory siedział na angielskiem łóżku mechaniczném, z uśmiechającym się wyrazem twarzy i bardzo spokojném wejrzeniem. Przywitał zaś wszystkich głosem silnym i wdzięcznym, z niewymówną uprzejmością i grzecznością.

„Zdjęto pokrycie uda, rozpatrywano jego chudość, barwę, siły i jędrność muskułów. Późniéj dobywszy nogę z przyrządu ją zawieszającego, odsłoniono ranę; pp. Rizzoli i Porta, śledzili wszystkie części ciała na około rany palcami, a późniéj użył p. Porta zgłębnika (sondy) dla zbadania rany wewnątrz, do któréj nareszcie i mały palec wsunął na dwie setne metra. Chociaż głębiéj sięgnąć nie był w stanie, jednak namacał dwa ruchome odłamki kości, jeden z prawéj, drugi z lewéj strony swego palca.

„Z pokoju, w którym leżał chory, lekarze weszli do sali przyległéj dla ogólnego naradzenia się.

„Obrano na prezesa professora Porta, jako najstarszego wiekiem, który wyłożył kolegom pokrótce stan poprzedni rany, dla wtajemniczenia ich w okoliczności towarzyszące pierwszemu opatrzeniu chorego przez professorów Porta i Zannetti.

„Po takiem sprawozdaniu, professor Rizzoli obszernie dowodził, że rana jenerała nie jest ani tak ciężką ani też niebezpieczną, jak to niektóre dzienniki opisywały i że jego zdaniem o ucięciu nogi ani myśleć nie wypada, bo żadnych niema okoliczności usprawiedliwić mogących tak ważną operację. Daléj mówił o ukrytéj kuli w ranie i uczynił wniosek, że pomimo przekonania, jakie ma o jéj uwięźnieniu w nodze, sądzi jednak, że chory wyzdrowieje bez żadnych złych następstw; pozostanie może kilka małych fistuł, a zatém w niczém nie trzeba zmieniać dotychczasowego sposobu leczenia.

„Doktor Ripari, główny lekarz przy opatrywaniu jenerała, zgodził się ze zdaniem profesora Rizzoli.

„Pan Zannetti objawił zdanie przeciw ucięciu nogi, a mówiąc o zdrowiu chorego, wynurzył swe zadowolenie ze sprzyjających warunków w jakich ujrzał powtórnie jenerała; przechodząc zaś do znaków w ranie, dowodził, że dobywająca się ropa ani z ilości, ani z własności swoich, nie zagraża bynajmniéj zupełnemu wyzdrowieniu. Zgadza się zatém ze zdaniem szanownego Rizzoli, co do sposobu leczenia, a dodaje tylko, że jeśli późniéj po ścisłych badaniach oznaczy się miejsce uwiąznienia kuli, wtedy przystępuje do zdania tych, którzy są za jéj dobyciem; ale w téj chwili nie zgadza się na żadne rozszerzenie rany przez rozcięcie, któreby tylko stan chorego pogorszyło.

„Pan Gherini mówił z pewnością o bytności kuli, lecz rozumie, że nie trzeba chorego męczyć jéj wynajdywaniem, bo można go wyleczyć pozostawując kulę w ranie; zatém radzi nic nie zmieniać w teraźniejszym stanie rzeczy.

„Pan Cipriani podobnież przeciwnym jest ucięciu nogi, przyjmuje bytność ukrytego pocisku w ranie, w dolnym zapewne końcu kości goleniowéj (tibia). Lecz na to Porta się nie zgodził, dowodząc, że przy śledzeniu dotknął się środka kości skokowéj (astragalus).

„Pan Cipriani wnioskuje, że chory dobrze się będzie miał, przy sposobie leczenia wyczekującym czyli naturalnym.

„Pan Denegri myśl tę przyjmuje i rozumi, że przy dalszych śledzeniach, wypadnie zgłębnik schylić wzdłuż, aby dociec azali podniesie i wyprze końcem swoim skórę na nodze, ze strony ranie przeciwnéj, a to dla przekonania się czy kula przebiła kości i w jakim pozostaje do nich stosunku.

„Pan Riboli jest za rozszerzeniem rany, tak dla dobycia odłamków, jako też dla dostania kuli.

„Pan Palasciano dziwił się, że rozprawiają nad niepotrzebą odcięcia nogi, kiedy nikt tego nie doradzał.

„P. Porta czyni tu uwagę, że dzienniki o tém wspominały.

„P. Palasciano rzekł daléj, że trzeba naprzód oznaczyć z pewnością bytność kuli i miejsce jéj uwięźnienia. A ponieważ drażliwość chorego, nie dozwoliła profesorowi Porta dotknąć się saméj kuli, przeto rozumie, że trzeba dokonać badania przy pomocy eteryzacji, któréj też użyć wypada dla dobycia saméj kuli oraz dwóch odłamków kości, wykrytych przez profesora Porta. Dodał, że byłoby stosownem, nie narażając chorego na żaden szwank, zrobić rozcięcie ku przodowi kostki zewnętrznéj, tam gdzie przy opatrywaniu widziano ropę z rany wypływającą, za uciśnięciem palcami przez pana Porta. Takie rozcięcie mogłoby nie tylko posłużyć ku wykryciu kuli, ale też ku jéj dobyciu razem z odłamkami kości.

„P. Tommasi (z Toskanji), sprzeciwia się użyciu eteru i jest za dotychczasowém leczeniem.

„P. Gherini popiera zdanie pana Tommasi i silnie obstaje za teraźniejszym sposobem leczenia, dowodząc, że byłoby nieroztropném działać wbrew usiłowaniom przyrody, przy tak pożądanym stanie, w jakim się chory znajduje.

„P. Rizzoli sądzi, że trzeba staranniéj wyśledzić ranę i nieodbicie zapewnić się o miejscu uwięźnienia kuli, a przekonawszy się o zebranéj ropie w miejscu wskazaném przez doktora Albanese i o takiem ognisku zagrażającém, zgadza się z panem Palasciano, na rozcięcie pomienionego miejsca.

„P. Bertani mówi o okolicznościach towarzyszących ranie w ciągu dni 18, 19 i 20 bieżącego miesiąca, gdy ją po raz pierwszy śledził. Postrzegł bowiem, że zaledwie po kilku dniach, a już nastąpiło polepszenie nie tylko rany, lecz i całego nastroju chorego, z czego niezmiernie był uradowanym; jednakże zupełne wyleczenie nie może nastąpić bez dobycia kuli. Przeto jest za tém, aby w potrzebie eteryzować chorego i na nowo pilnie wyśledzić ranę.

„Prezydent professor Porta, zebrał wszystko, co każdy lekarz wypowiedział i na wezwanie grona, mianował kommissję złożoną z pp. Zanetti, Bertani i Rizzoni, którzy ułożyli znaną już depeszę, uspakajającą licznych przyjaciół Garibaldiego.

„Poruczono też professorowi Porta, ogłosić raport o niniejszéj naradzie.

„Przeczytano także zdanie professora Nélaton z Paryża, w którém dowodzi, że znalazł kulę o $2\frac{1}{2}$ setne metra w głębi rany i że radzi jéj rozszerzenie za pomocą kawałka korzonka rośliny goryczki (gentiana) i gąbki osóbno na to przygotowanéj. Radzi także, aby się potém przekonać za pomocą zwierciadełka usznego, o miejscu w którém się kula znajduje i aby ją dobyć.

— Dziennik francuzki Pays donosi ze Spezzia, pod dniem 1-go listopada:

„Wczoraj była tutaj znowu narada lekarska złożona z doktorów Partridge i Pirogowa, na któréj znajdowali się także doktorowie Palasciano i Odicini, należący do odbytéj już narady w dniu 29 października. Podajemy tu zdanie dwóch uczonych zagranicznych, którzy się potém rozjechali, pierwszy do Londynu, drugi do Heidelberga:

„Badanie zranionéj nogi jenerała Garibaldiego, następujące nam dało wypadki:

1. Staw nogi (goleniowo-skokowy), jest przerwanym kulą ze strony swéj wewnętrznéj.
2. Obie kostki nożne są obrzękłe, równie jak i przednia część stawu.
3. Wnosząc z badania zewnętrznego nogi, kula tkwi, bliżéj strony zewnętrznéj stawu i uwięzła w kości.
4. Ropienie jest dobre i nieobfite.
5. Noga nieco jest skrzywioną ku wewnętrznéj stronie.
6. Odległość między dwiema kostkami nożnemi na choréj nodze, jest większą o $1\frac{1}{4}$ do $1\frac{1}{2}$ setnéj części metra, od tejże odległości na zdrowéj nodze.
7. Sledzenie rany palcami lub narzędziami wtedy tylko stanie się nieodbicie potrzebném, kiedy nastanie pewność, iż kula poruszyła się ze swego miejsca i zbliżyła ku powierzchni rany, a natenczas wraz ze śledzeniem chirurgiczném nastąpić powinno i dobycie kuli.
8. Stan ogólny zdrowia chorego jest wybornym.
9. Oczekiwanie uważne jest jedynym sposobem leczenia, którego się i nadal trzymać wypada. Zmienić go należy, gdy ilość i własności ropy, jako też odłączanie się odłamków kostnych, albo też utworzony wrzód (ropień), wskażą wyraźnie konieczność dobywania kuli.
10. Sposób opatrywania chorego przez leczących go doktorów, zadawalnia wszelkie żądania.
11. Chory koniecznie przebywać powinien w pokoju obszernym i należycie przewietrzonym, a zimę przepędzać w klimacie ciepłym i suchym. Podpisano: Pirogow, R. Patridge.

Spezzia 31 października 1862 r.

Obaj doktorowie wezwali mię, prosząc abym panu to pismo udzielił dla ogłoszenia. C. August Vecchi *).

Austrja.

Wiedeń 1 listopada. Parostatek Lloydu, który przybył wczoraj do Tryestu, przywiózł następne wiadomości:

Konstantynopol 25 października. Omer-pasza przybył tu dnia 19. Sułtan obdarzył go orderem Osmanli z brylantami i zaszczytną szablą. Przywrócono córkom zeszłego sułtana dochody miesięczne po 25,000 piastrów. o które były zmniejszone. Szambelan Kiamil-Bej wygnany niedawno na wyspę Kandję powraca do stolicy. Mahmed-pasza ma poruczenie budowania blokkauzów na Czarnogórzu. Kurd-Ahmed-pasza, złożony z urzędu gubernator Jemenu, pociągnięty został przed sąd za przywłaszczenie pieniędzy rządowych. Wielki pożar zniszczył 500 domów w Konstantynopolu.

Jenerał gubernator Janiny rozkazał zatrzymywać i przetrząsać, okręty podejrzane przepływające mimo Prewery, dla przeszkodzenia dowozowi do zatoki artańskiéj broni i zapasów wojennych dla powstańców.

— Wiedeń 1 listopada. Izba panów na wczorajszém posiedzeniu przyjęła budżet 1862 roku, a więc wszelki spór z izbą poselską został uchylony.

Izba poselska postępując w dalszym rozbiorze statutu bankowego, zaglosowała artykuły 10 do 13. Rozdano w tejże izbie raport komitetu nad projektem do prawa o polubownych układach między upadłemi kupieckiemi domami a ich wierzycielami.

Podług dziennika Ojczyzna zwołanie sejmów ziemskich ma nastąpić natychmiast po Bożem Narodzeniu.

Prusy.

Berlin 3 listopada. Gazeta pruska oznajmuje, że książe-następca z małżonką przybyli dnia 1 listopada z Tunis do Malty, po burzliwéj przeprawie; stamtąd udadzą się do Neapolu.

Czytamy w Gazecie narodowéj: Zapisujemy nowe surowości przeciw urzędnikom, którzy jako posłowie głosowali ze stronnictwem wyzwolonem. Poseł halbersztadzki, p. Seubert, radca rządowy, został przeniesiony z tego miasta na Szląsk. Odbył się d. 26 października obchod na cześć jego w Halbersztad. Rozkaz ministra hrabiego Itzemplitz, oznajmuje mu, że odtąd spełniać będzie obowiązki kommisarza królewskiego w Gutentag. To miasto leży w powiecie Opolskim, obwodzie Lubnickim, o dwie mile od granicy polskiéj a o 100 mil od majętności pana Seubert. Nie wiadomo jeszcze, czy p. Seubert przyjmie to przeniesienie, albo czy wyjdzie ze służby. Będzie to zależało od składu jego spraw domowych.

Inne przeniesienie dotknęło radcę rządowego pana Haacke, posła obwodu Osterburg-Stendal, który spełniał dotąd obowiązek kommisarza do urządzenia spławów w powiecie wrocławskim. Pana Haacke przeznaczono na posadę przy rządzie prowincjonalnym Gumbińskim.

Radca rządowy p. Ziegert, poseł z powiatu Międzyrzeckiego i Babimostskiego przeniesiony został z Arnoberga do Opola.

Czytamy w tymże dzienniku: Lepiéj by zrobiono, nie wygrzebywać rozporządzenia nieboszczyka Hinkeldeya o składkach, bo jest zupełnie niedostatecznem w teraźniejszych okolicznościach. Od czasu zakazu dziennikom wrocławskim ogłaszania składek i list składkowych, darodawcy w sposób ogłoszeń w dodatkach do gazet uwiadamiają o summach przez siebie wypłaconych. A ponieważ niema przytem wezwania do nieustawania w opłatach, rozporządzenie Hinkeldeya jest bezsilne przeciw tym ogłoszeniom; bo nic nie zabrania opłat dobrowolnych i zawiadamiania o nich przez dzienniki, tak jak nic nie zabrania składek w kołach prywatnych.

Policja w Berlinie trzyma się ściśle granic swojego zakazu i skazała tych co podpisali odezwę do ludu na 5 talarów kary pieniężnéj. Ale ponieważ skazani utrzymują, że wyrok policji nie opiera się na żadnéj prawnéj podstawie, zażądają więc przewodu sądowego. Opłaty zaś na rzecz posłów-urzędników nie ustają, tak samo jak i we Wrocławiu. W mieście Elberfeld, komitet wydał odezwę, o wnoszenie opłat na zapas narodowy. Gazeta Narodowa otrzymała z Hamburga nową summę 300 talarów, z których 25 od pewnéj osoby oświadczającéj, że co rok taką ilość wnosić będzie, aż do ustania zasobu narodowego.

— Piszą z Wrocławia, 1 listopada, że professor doktor Baltzer, któremu książe biskup wrocławski już cofnął upoważnienie do nauczania (venia legendi) w r. 1860, otrzymał wyraźny rozkaz papieski, aby tegoż nauczania zaniechał. Wiadomo, że oskarżają tego katolickiego kapłana o heretycki wykład wielu szczegółów wiary. Mimo to wszakże, katolicko-teologiczny wydział uniwersytecki wybrał go na dziekana na rok 1862—3.

Berlin 4 listopada. Gazeta Krzyżowa pisze: Jeden z dzienników berlińskich oznajmuje, że wielki koniuszy, jenerał-porucznik von Willisen, uda się do Paryża na posadę ambasadora. Lecz chociaż mówiono w niektórych towarzystwach o tém mianowaniu, zdaje się, iż możemy zapewnić, że ta wiadomość jest bezzasadna i dodamy, że mianowanie ambasadora nie jest tak blizkie, jakoż hr. von der Goltz najprawdopodobniéj naznaczony będzie na ministra pełnomocnego w Paryżu. Zresztą nic stanowczego nie zajdzie przed powrótem pana von Bismarck.

*) Zawdzięczamy tłómaczenie obu powyższych sprawozdań lekarskich, uczonemu professorowi A. F. Adamowiczowi. (Red.

Piszą z Berlina d. 1 listopada do Gazety wezerskiéj wychodzącéj w Bremie:

P. von Bismarck niejednokrotnie oświadczył, czemu też wierzymy, że niema w środkach reakcyjnych żadnego upodobania. Byleby osięgnął trzy rzeczy: 1-o Organizację wojskową, 2) potwierdzenie budżetu, 3-o), pewne powodzenia na polu polityki zagranicznéj, a niebędzie zbyt troszczył się, czy je osięgnie w drodze wyzwolonéj, lub niewyzwolonéj. Jeżeli chłopi zechcą otrzymać urządzenia gminowe, rzekł przed 3-ma tygodniami, nie będę pytał o zdanie wielkich właścicieli ziemskich; zapytuję tylko siebie, po co dawać im to o co nieproszą.... Zasady wyzwolone mogą jeszcze czekać; ale skoro staną się koniecznością, stawić im nie będę naimniejszéj zawady; dziś sądzę być bardziéj na dobie zacząć od przeciwnego końca, i t. d...; słowem, minister sam wyznaje, że ceni dobre rady i korzystać z nich będzie, czy otrzyma je od strony prawéj czy lewéj, byleby doprowadziły go do celu. Niedawno miał więcéj niż całogodzinną rozmowę z doktorem Zabel, redaktorem Gazety Narodowéj. P. Zabel żalił się na prześladowanie, jakiego dziennikarstwo doznaje, a p. Bismarck na napaści, jakie dziennikarstwo przeciw niemu wytęża. Dziennikarstwo i gabinet, rzekł, powinnyby wzajemnie się cierpieć; niech dziennikarstwo da mi pokój, a pewno kłócić go nie będę. P. Bismarck nie patrzy niechętnem okiem ani na dziennikarstwo, ani na kluby, ani na izbę poselską, ani na zasady wyzwolone, byleby to wszystko go nieścieśniało.

— Berlin 4 listopada. Gazeta pruska ogłasza programmat spraw mających stanowić przedmiot rozbioru na sejmach prowincjonalnych. Zauważaliśmy między niemi wybór członków do kontroli banków rentowych, wybór komjtetów mających czynić rozkłady miejscowych ciężarów wojennych i przeznaczać wynagrodzenia dla dowódców; oraz wymierzenie zdań co do zasad przedstawicielstw powiatowych przez rząd wytoczonych. Prócz tego prowincje będą wezwane do obalenia prawa anastazjańskiego tam, gdzie jeszcze istnieje. Wiadomo, że to prawo zastrzega, że nabywcy wierzytelności nie wolno wymagać od dłużnika więcéj nad ilość zapłaconą za też wierzytelność. Prowincja Westfalska wezwaną zostanie do wyrzeczenia, czy potrzebne jest w niéj nowe prawo gminowe. Sejmy trwać mają przez dwa, a w niektórych prowincjach nawet przez trzy tygodnie.

Bank hipoteczny pruski, założony przez kierowników stronnictwa feodalnego, na przekorę zakładowi tegoż rodzaju, założonemu przez doktora Hubner, został do ksiąg sądowych wpisany; mianowana też już została rada dozorcza. Hr. Eberhard von Stollberg-Wernigerode jest prezydującym; a hr. von Solms-Baruth, jego zastępcą.

Wczoraj w Ton-halle odbyło się wielkie zgromadzenie rzemieślników dla narady, czy kongres rzemieślniczy niemiecki ma być zwołany i w jakim czasie? Więcéj 2,000 rzemieślników znajdowało się na tem zgromadzeniu, na które zaproszono panów Schulze-Delitzsch i Streckfussa (z Berlina), oraz dwóch delegowanych rzemieślników lipskich. Po długich i żwawych rozprawach, w których największa część mówców oświadczyła, że rzemieślnicy nie dadzą się oderwać od stronnictwa postępowego i że własne widoki podadzą widokom tego politycznego odcienia, jednomyślnie postanowiono, że zjazd kongresu (naznaczonego z początku na miesiąc styczeń) zostanie odroczony i odbędzie się w Lipsku. Dwaj delegowani tego miasta uręczyli o gotowości ich mocodawców do przyjęcia kongresu; dodali, że łączą się także ze stronnictwem postępowem, i że rząd saski nie przeszkodzi zebraniu kongresu w Lipsku. Lecz ponieważ komitet jego powinien zasiadać w tém ostatniem mieście, rozwiązano więc komitet berliński i wybrano 12-tu członków do nowego komitetu lipskiego.

— Dzienniki francuzkie i belgijskie tyle mówiły o podróży pana von Bismarck do Paryża i o jego stosunkach z teraźniejszym ministrem spraw zagranicznych francuskich, jakoby nieprzychylnym Prusom, iż sądzimy za rzecz właściwą powtórzenie następnego listu, pisanego z Paryża d. 3 listopada do Gazety pruskiéj, przez jednego z członków pruskiego poselstwa:

„Prezes rady p. von Bismarck Schönhansen, mówi korespondent, wyjechał dziś o godzinie 7 zrana do Magdeburga. Doznał on tu bardzo serdecznego przyjęcia i w sam dzień swego przyjazdu wezwany był na obiad do dworu w Saint-Cloud. Wolno ludziom goniącym za domysłami politycznemi roić bezzasadne przypuszczenia o podróży pana von Bismarck, niemiała ona jednak innego celu prócz złożenia dowodu grzeczności dla Francji, którą też należycie oceniono. Wszystkie słowa nowego ministra, pana Drouyn de Lhuys, dowodzą szczeréj chęci ze strony Francji pozostania i nadal z Prusami w dobrem porozumieniu, ogólny zaś kierunek zachowawczy, w który polityka zewnętrzna Francji weszła, uczyni łatwiejszą tę wspólną dążność obu rządów.“

Podobnież i Gazeta Krzyżowa umieszcza wyjątek z listu dnia 3 listopada, pisanego do swéj redakcji:

„Mówią, że p. Drouyn de Lhuys nie lubi Prus, jednak okazał się bardzo uprzedzającym dla pana von Bismarck. Cesarz zaszczycił prezesa rady pruskiéj, wręczając mu osobiście ozdoby wielkiego krzyża legji honorowéj, zwykle udzielane tylko ambasadorom, gdy tymczasem p. von Bismarck był przy nim tylko ministrem pełnomocnym. Cesarz życzył widzieć pana von Bismarck na zabawach dworu w Compiegne, niemógł on atoli korzystać z wezwania, bo przed wyjazdem swoim z Prus, król Wilhelm I kazał mu znajdować się na łowach w Letzlingen.“

Berlin, 5 listopada. Wczoraj w obecności królewskiéj odbyło się otwarcie wMagdeburgu nowego mostu na Elbie. Piérwszy burmistrz miasta, p. Hasselbach, członek izby panów, tudzież wielu innych członków rady gminowéj i budowniczy mostu, zostali ozdobieni orderami. Pan von Bismarck Sohönhausen, który tegoż rana przyjechał z Paryża, znajdował się na tym obchodzie w mundurze majora kirasjerów, posiada bowiem ten stopień w obronie ziemskiéj. Po południu król wyjechał do Letzlingen.

Grecja.

— Dziennik France ogłasza następne wiadomości:

„Dowiadujemy się z depeszy Konstantynopolskiéj, wysłanéj 2-go listopada poniższych szczegółów.

Przesłane wielkiemu wezyrowi przez pełnomocnika tureckiego nowiny z Grecji, sprawiły silne wrażenie. Uważano zaszłe tam wypadki za źródło wielkich na przyszłość dla Turcji kłopotów.

Dnia 29 października odbyło się zgromadzenie dywanu, na które wezwany został i Serdar Omer-pasza; naradzano się i uchwalono środki wojenne, jakich użyć wypadnie w razie napaści przez Greków granic tureckich.

Nazajutrz pełnomocnicy angielski i francuzki uspokoili rząd turecki, przez udzielenie mu wiadomości o przyjętym w Londynie i Paryżu trybie postępowania w sprawach greckich.

Istotnie zapewniają, że oba rządy rozkazały oświadczyć Grekom, że zasada nieinterwencji będzie względem nich szanowaną; pod warunkiem, że Grecja nie poruszy żadnego zadania europejskiego i napastować nie będzie Turcji.

Eskadra wypłynęła z wojskiem do Antiwari. Składa się ona z parostatku Shadié, fregat parowych Taïf i Schaky-Chady tudzież parostatków przewozowych Małachow i Silistrja. Nadto poczęto krzątać się około złożenia dywizji morskiéj, dla posłania jéj z wojskiem do zatoki artańskiéj, na granicę grecką. Składać ją mają parowe łodzie kanonierskie: Varna, Akha, parowy gończy statek Peiki-Cheref i parowa fregata Esseri-Djedid. Dywizja miała odpłynąć pierwszych dni listopada.

Tenże dziennik podaje treść listu pisanego z Aten 28 października:

„Rząd tymczasowy znadjduje się w obec nader ciężkich trudności; jest on za monarchją; ale stronnictwo republikanckie jest bardzo silne i chce zaprowadzić państwo federacyjne, tym końcem usiłuje wichrzyć w ościennych krajach tureckich.

Spodziewa się zapalić powstanie w Epirze i Macedonji, a skoro raz rozkrzewi się wzburzenie, zmusić do spółdziałania Europę przez wciągnienie do swojéj sprawy wszystkich chrześcjan naddunajskich. To stronnictwo ma głębokie rozgałęzienia za granicą i gdyby wybory natychmiast rozpoczęły się, otrzymało by większość.

W obec tego stanu rzeczy rząd tymczasowy pragnie opóźnić wybory.

— Czytamy z drugiéj strony w dzienniku paryskim Patrie:

Niektóre dzienniki doniosły, że jen. Klapka zamierza udać się do Grecji. Istotnie, delegowani krajów południowych, bez żadnego urzędowego upoważnienia przybyli do Turynu, do jenerała Klapki. Odpowiedział on im, że byłby szczęśliwy poświęcić swą szablę usłudze sprawy narodowéj; ale w żadnym razie nie przyjmie innego wezwania prócz wprost pochodzącego od prawidłowego rządu greckiego.

Jenerał Turr dał podobnąż odpowiedź.

— Dziennik paryski Patrie uwiadamia, że pod dniem 31 października stan rzeczy w Atenach był zadawalający. Spokojność panuje tak w stolicy jak w całym kraju. Natychmiast urządzona gwardja narodowa czuwa razem z wojskiem nad utrzymaniem porządku.

Admirał Kanaris, po niejakiem wahaniu się przyjął nakoniec miejsce w rządzie tymczasowym i urokiem swego sławnego imienia i wziętości otoczył swoich spółtowarzyszów.

Dnia 26 października w Atenach odśpiewano uroczyście hymn *Ciebie Boże chwalimy*, poczem p. Bulgaris, prezydent rządu tymczasowego miał przy ogromnym napływie ludu prześliczną mowę, zalecał w niéj jedność i gorąco zagrzewał Greków do patryotyzmu; dodał, że dynastja bawarska niepowrótnie upadła.

Po téj uroczystości *plac Ottona* nazwano *placem zgody*.

Jenerał Teodor Griwas, który znajdował się w Wonitzy, w Acharnanji, udał się do Missolonghi. Powołany został na główno dowodzącego całéj lądowéj zbrojnéj siły greckiéj. Jen. Griwas jest stryjem młodego obrońcy Nauplji. Czynnie należał do wojny o niepodległość. Wybor więc jenerała nie może być uważany za ustępstwo wyobrażeniom republikanckim mniej powszechnym w Grecji, niż niektóre dzienniki wmówić by chciały. Rzeczywiście stronictwo téj nazwy nie istnieje.

Zgromadzenie Konstytuanty miało być zwołane za miesiąc.

Nie wiadomo nam, czy rząd tymczasowy przesłał nowe jakie pisma umocowanym dworów w Atenach; ale możemy donieść, że posłom greckim umocowanym przy dworach europejskich dano rozkaz zapewnienia o zamiarach rządu tymczasowego, zachowania najlepszych stosunków z państwami obcemi, utrzymania porządku wewnętrznego i przyśpieszenia o ile można zjazdu dla obioru nowego króla.

— Fregata *Amelja* ma odtąd nazywać się *Hellas*, fregata *Otton—Ojczyzna*.

Pan Emmanuel Kuczykaris został wybrany merem ateńskim.

Wielka liczba urzędników, a między innymi członkowie Areopagu (sądu kassacyjnego) i wszyscy professorowie uniwersytetu, ustąpili trzecią część pobieranych opłat krajowi.

— Zapewniają, że w przeddzień wyjazdu królewskiego prezes rady Kolokotroni, przyniosł królowi list, w którym był najzupełniéj opisany plan powstania. Lecz to nic niepomogło. Król, a szczególniéj królowa, uparli się i odpłynęli.

Czarnogórze.

Dziennik francuzki petersburski z dnia 26 października 7 listopada powtórzył uwagi dziennika brukselskiego Północ, umieszczone pod dniem 3-go listopada; brzmią one jak następuje:

„Sprawa czarnogórska spowodowała wymianę depeszy między lordem John Russell i książęciem Gorczakowem. Obaj ministrowie nie ograniczyli się roztrząśnieniem wypadków, między Portą i Czarnogórzem; skorzystali ze zręczności dla wyłożenia widoków swoich gabinetów o sprawie wschodniéj w ogólności. Ogłosiliśmy przed kilku dniami oba dokumenta i nasi czytelnicy mogli raz jeszcze przekonać się o całéj przestrzeni różniącéj politykę angielską z polityką rossyjską na polu spraw wschodnich. Ale z uważnego odczytania tych depeszy można wyciągnąć donioślejszy jeszcze wniosek, a mianowicie, że rząd angielski mimo całą troskliwość o nienadwerężenie cesarstwa ottomańskiego, może nawet z powodu téj troskliwości, trzyma się polityki, która nieuchronnie musi doprowadzić do zniszczenia téj całości, gdy tymczasem rząd rossyjski codziennie oskarżany przez gabinet i dziennikarstwo angielskie o chęć rozbioru Turcji, usiłuje raczéj zapewnić przewagę jedynym środkom zdolnym odwrócić nieodzowny upadek tego cesarstwa.

Przypuszczając, że całość cesarstwa ottomańskiego jest potrzebną dla równowagi europejskiéj, czego roztrząsać w téj chwili nie mamy zamiaru, następne zagadnienie narzuca się do rozwiązania Europie: Zniewolić ludności pracowite, pojętne, przemysłowe, posiadające sławną przeszłość, pamięć odwiecznéj niepodległości, które religja chrześcijańska obdarzyła swém światłem, wyobrażeniami postępu, które nabyły z nią potrzeb społecznych i wypływających z nich pragnień cywilizacji; zniewolić je, mówimy do przyjęcia panowania nad sobą innéj ludności, niemającéj ani działalności, ani ducha przemysłowego, ani wyobrażeń postępowych; ludności, która nie czuje najmniejszéj potrzeby cywilizacji, która roskoszuje się w próżniactwie, która nakoniec trwa nieruchoma w pośród dokonanych wokoło niéj zmian głębokich i która wierzy, że dotąd żyje w epoce, gdzie na jedno jéj skinienie chrześcijanie składali u jéj nóg swój majątek, pracę, a nawet religję.

W tém miejscu wynurza się pytanie, co wyniknie z tego przymusowego zestawienia z sobą dwóch pierwiastków tak sprzecznych, albo raczéj co wyniknie z gwałtownego poddania najżywotniejszego i najpojętniejszego plemienia owemu, któremu na tych przymiotach zupełnie zbywa; co będzie z zasadami sprawiedliwości i niepodległości narodowéj, tak głośno, tak często, tak słusznie wychwalanemi przez Anglję. Wszakże raz jeszcze, w téj chwili oto tylko chodzi: jaki jest najlepszy środek utrzymania we władzy sułtańskiéj jego chrześcijańskich poddanych?

Anglja mówi: przemoc.

Rossja odpowiada: pojednanie.

I rzeczywiście, cóż znajdujemy w depeszy lorda John Russell?: „Jeżeli poddani słowiańscy i greccy sułtana podniosą rokosz, wówczas po jego stłumieniu, brzemię władzy stanie się cięższém, przywileje będą cofnięte, a pieniądze przeznaczone na budowę dróg i mostów, na zaprowadzenie ulepszeń, obrócone zostaną na opłatę żołdu i na utrzymanie groźnéj siły zbrojnéj.“ Czyli innemi słowami, kiedy twoi poddani chrześcijańscy, mówi Anglja do rządu tureckiego, dopomną się natarczywie od ciebie spełnienia zastrzeżeń i przywilejów, które przyrzekałaś im sto razy, nigdy nie dotrzymując obietnic, kiedy doprowadzeni do ostateczności przez zdzierstwa i znęcające się postępowanie twoich urzędników, pomyślą o zdobyciu orężem sprawiedliwości, któréj im ciągle odmawiasz; wówczas uciśnij ich jeszcze większém brzemieniem swéj władzy, odbierz im przywileje, których domagają się spełnienia, buduj drogi i twierdze, obracaj ich pieniądze na zbrojne osadzenie ich kraju, a to przyprowadzi ich do milczenia, wszelkie zaś wydatki niech sami ponoszą. Takie są rady dawane Turcji przez lorda Russell. Czyż pod zasłoną zbyt przejrzystą omówień dyplomatycznych, nie jest to głośném zaleceniem przemocy? Jeżeli gabinet londyński widzi w tym stanie rzeczy całość cesarstwa ottomańskiego, my widzimy w nim jego zupełne zniszczenie. Zdrowy rozum, najprostsza logika i przykłady, w które spółczesne dzieje obfitują, umacniają nas w naszym sposobie widzenia. Maronici niepozwolą dać się wiecznie wyrzynać Druzom dla miłości równowagi europejskiéj; Serbowie nie pozwolą na wytępienie siebie kartaczami miotanemi z dział belgradzkich, choćby najdroższe sprawy Europy były zespolone z zajmowaniem cytadelli belgradzkiéj przez Turków, a Hercegowianie, Bulgarowie, i t. d. nie ścierpią nieustannego barbarzyńskiego i zabobonnego ciemięztwa, chociażby Europie najmocniéj chodziło o utrzymanie dotychczasowego stanu rzeczy.

Dziś, kiedy pragnienia ludności, kiedy zasady narodowości wszędzie tryumfują, niegodzi się spodziewać, aby chrześcijanie tureccy sami jedni poprzestali na swéj smutnéj doli i znosili długo jeszcze panowanie Turcji, jeśli ta ciągle odmawiać im będzie wymaganych zadość-uczynień.

W cóż nakoniec obróci się potęga ottomańska, w pośród nieustających powstań? potęga, która przy użyciu swoich najlepszych wojsk, dowodzonych przez swych najbieglejszych wodzów, zaledwie przyjść mogła do końca z drobném księstwem czarnogórskiém? Najniezawodniéj runie we zwaliskach.

Polityka więc angielska prowadzi wprost do upadku państwo tureckie.

Co przeciwnie doradza Rossja?

„Podobny wypadek (zachowania cesarstwa ottomańskiego), mówi ks. Gorczaków, nie może być osiągnięty w sposób silny i trwały inaczéj, jak przez systemat rządowy, zmierzający do zjednania sułtanowi przywiązania i wdzięczności jego chrześcijańskich poddanych, a to przez prawowite zadośćuczynienie ich potrzebom i pragnieniom, przez uposażenie ich, tym końcem, warunkami bytu niezbędnemi dla życia społecznego w szczęściu i pomyślności.“

Niema potrzeby dowodzić niezaprzeczonéj wyższości tego poglądu nad poprzedzającym. Narzuca się ona sama z siebie. Prócz tego Anglja w niejednéj okoliczności nieomieszkiwała występować z radami w duchu zgodnym z tym, jakiego trzyma się Rossja w sprawie Wschodniéj, królom, którym zażalenia ich poddanych groziły niezbędnym upadkiem. Angielscy mężowie stanu tylko w sprawie wschodniéj zdają się być wyzutymi z jasnowidzenia i wrodzonéj sobie przenikliwości. Nieograniczona władza sułtana! Oto ich marzenie, z którego pewnego poranku rozbudzi ich krwawy jaki przewrót, którego odpowiedzialność na nich spadnie.

Ograniczyliśmy się dzisiaj rozbiorem not, zamienionych między gabinetami londyńskim i rossyjskim w tém, co w ogólności ściąga się do zadania wschodniego. Wkrótce zastanowimy się nad miejscami tych pism, które bliżéj dotykają spraw czarnogórskich i w których książe Gorczaków zbił równie uczciwie, zręcznie i logicznie, dowody wzywane przez lorda Russella na rzecz praw Turcji.

Dziennik Times, z powodu tych samych not dyplomatycznych, czyni następne uwagi:

Rząd angielski bierze w niektórych zadaniach polityki zagranicznéj taką na siebie odpowiedzialność, iż zdawałoby się, że kieruje sprawami państwa samowładnego. Wyjąwszy kilku wielkich zasad i kilku świetnych przedsięwzięć, które obudziły zapał ludu angielskiego, ministerstwo spraw zagranicznych zwykle działa nietroszcząc się co na to parlament powié. Niemogło ono ująć się ani za papieża, ani dopomodz cesarzowi Francuzów w pogromie Garibaldiego, ani wziąć udziału w wyprawie meksykańskiéj, ale ministerstwo działało według własnego widzimisię w znacznéj liczbie zadań, dla których obojętność ludu angielskiego daje się tłómaczyć tylko niewiadomością, w któréj co do nich jest utrzymywaną: wojna czarnogórska należy do ich liczby. Trudno mieć nadzieję, aby najśmielszy nawet członek oppozycji odważył się wystąpić z wniesieniem na rzecz Czarnogórza i skupić około siebie dostateczną większość, jeżeli nie dla zachwiania to przynajmniéj dla zakłopotania ministrów. Dola walecznych Górali nieporusza bynajmniéj filantropów angielskich, którzy poświęcają całe swe współczucie murzynom i wyspiarzom spokojnego Oceanu. Tymczasem wojna w Czarnogórzu zasługuje na tém większą uwagę Anglików, że jest dowodem trwałości wiecznie nieustającéj walki między Turkami i chrześcijanami. Dziś muzułmanie zostali panami kraju, czego nigdy dobić się nie mogli od czasu rozpoczęcia przez Sułtana usiłowań o zhołdowanie go pod swoję najwyższą władzę. Po czterech wiekach rzeczywistéj niepodległości, Czarnogórze zostało ujarzmione. Czy Turcja pokonała buntowników, czy zdobyła kraj sąsiedni, który ją zaczepił, Europa ani w jednym ani w drugim razie nie znalazła potrzeby wtrącać się w tę walkę.

„Wszakże niemożemy zgodzić się na zasady opowiadane przez lorda Russell w jego depeszy. Książe Gorczakow ze swojéj strony zgodnie ze związkami na mocy wiekowych podań istniejącemi między Rossją i Czarnogórzem, usiłuje poruszyć wielkie mocarstwa dla doli tego kraju i wymaga od Porty szanowania jego niepodległości. Lord Russell odmawia zespolenia widoków swoich z widokami rządu rossyjskiego, tak pod względem Turcji w ogólności jak pod względem wyłącznym sprawy Czarnogórza. Krótko mówiąc, lord Russell usiłuje dowieść, że Porcie służy prawo karania a nawet ujarzmienia buntowników, którzy byli pierwszymi najezdnikami. To rozumowanie jest niezbite. Według nauk przez Europę przyjętych, wielkie mocarstwa nie są obowiązane ani zasłaniać panujących od ich zbuntowanych poddanych, ani poddanych od nadużyć władzy; mocarstwa uznają tylko państwa w ich dokonanym składzie i władców co niemi rządzą. Ale lord Russell niepoprzestaje na tém twierdzeniu, z którego zbić go niepodobna; idzie dalej i popisuje się z dowodami równie poziomemi jak zbytecznemi, w przedmiocie niepotrzebującym dalszych rozumowań. Przyszło mu do głowy, że teorja nieinterwencji niemoże być zastosowaną do Turcji, ponieważ chrześcijenie zostali oddani pod zbiorową opiekę mocarstw. W początkach wojny wschodniéj wszyscy pojmowali, że nic usprawiedliwić by jej nie mogło, gdyby nie zamieniono pewnym rodzajem orędownictwa tego postrachu, jakim Rossja przenikała Turków. Skutkiem czego Porta udzieliła chrześcijanom pewne prawa zaręczone przez wielkie mocarstwa, gdy tymczasem Serbja i księstwa naddunajskie znajdują się pod ich opieką. Lord Russell powinien był zatém zapytać siebie czy wolno mu przyznać Porcie prawo czynienia wszystkiego co się jej podoba w obrębach cesarstwa? Rzecz oczywista, że gdyby Turcy najechali napowrót Serbję lub księstwa, zgwałciliby traktaty, a dla nas pozostałby obowiązek zbrojnej interwencji.

„Ale jest to pytanie nader drażliwe i trudne. Jaką położyć różnicę między krajem podbitym a krajem podległym występującym do zaczepnego działania i dążącym do obalenia władzy panującego. To właśnie fałszywe porównanie, wzięte z naszych dziejów i zastosowane do dwóch pierwiastków wybitnie sprzecznych z sobą w Turcji, wpędziło lorda Russell na pole pomysłów równie słabych jak nieusprawiedliwionych. Przypuszczenie, że Porta osadzając na Czarnogórzu załogę turecką zamieni górali na wiernych poddanych, jest w najwyższym stopniu niedorzeczne i nie dziwimy się wcale, że książe Gorczakow wyraził swoje zdanie z powodu, iż lord Russell porównywa rząd oświecony, który przywiązał Szkocję do Anglji, z wytępiającem samowładztwem tureckiém. Lord Russell uniesiony hasłem swego stronnictwa: „Całość i niepodległość cesarstwa ottomańskiego,“ niewaha się upominać książęcia Gorczakowa i zwracać jego uwagi na zgubne następstwa udzielanych zachęt dumnym marzeniom greckich i słowiańskich poddanych Porty. Bo jeżeli powstania wybuchną, wnet po ich stłumieniu brzemię władzy stanie się jeszcze cięższém. Ale jeżeli chrześcijanom uda się skruszyć muzułmańskie jarzmo, wówczas w przekonaniu naszego wyzwolonego i litościwego sekretarza stanu spraw zagranicznych wywiną się walki wewnętrzne i pociągną za sobą rozbiór cesarstwa. Niemniej wszakże rzeczą jest oczywistą, że lord Russell jak każdy przenikliwy mąż stanu, pomuje iż dzisiejszy stan Turcji ostać się długo niemoże i że mocarstwa, które z jednej strony ręczyły władzę sułtańską, a z drugiej przywileje chrześcijan, znajdą się w konieczności poruszenia wszystkich dyplomatycznych środków. Na lorda Russell zbyt jeszcze cięży wpływ naszej zbutwiałej polityki co do Wschodu, aby mógł poglądać na przyszłość bez obawy; objawia się ona w jego piśmie tchnącem pewnego rodzaju gniewem i rozdrażnieniem. Co do nas, najchętniej widzielibyśmy zasadę nieinterwencji zastosowaną do wszystkich wewnętrznych zaburzeń, wybuchających w Turcji.

Wojna 1854 rozstrzygnęła, że Rossja nienadweręży granic tureckich, że niepodległość, całość cesarstwa ottomańskiego są zabezpieczone. Jeżeli jednak jaka ludność zhołdowana przez sułtana poczuje się na siłach do wywalczenia swobody, niech nas Bóg broni, nas, którzyśmy zachęcali Lombardów, Rzymian i Neapolitanów, od wspierania ciemięztwa muzułmańskiego, dziesięćkroć zgubniejszego od wszystkiego co Włochy przecierpiały.

Depesze telegraficzne.

WIEDEŃ piątek 7 listopada. Po zebraniu się posłów wczoraj u pana Schmerling, usłyszeli z jego ust, że sejmy ziemskie zostaną zwołane na dzień 10 grudnia.

TRIEST piątek 7 listopada. Wiadomości z Konstantynopola dochodzą do 1-go listopada i donoszą, że Porta wyprawiła 3,000 ludzi na wzmocnienie granic greckich. Z powodu wyboru deputacji mającéj udać sie do Aten, przyszło do bójki w Konstantynopolskim greckim casino.

Donoszą z Aten 1-go listopada, że porządek nie był tam zaburzony. Griwas miał żądać pieniędzy, rząd tymczasowy miał wysłać jednego z ministrów dla rokowania z nim.

Donoszą z Teheranu, że rząd perski ciągle czeka na powrót gońca wysłanego przez ministra angielskiego do Dost-Mohameda i że w razie odpowiedzi odmównéj, wojska perskie natychmiast przekroczą granicę.

KOPENHAGA piątek 7 listopada. Na obiedzie danym dzisiaj dla członków Rixradu (rady państwa), król, odpowiadając na przezdrowie prezydenta landsthingu (sejmu) rzekł, że spodziewa się widzieć wkrótce urządzone całe swe państwo; ale że polega na narodzie, który cały skupi się około niego, jeżeli okoliczności wymagać tego będa.

Dziennik Berlinske Tidende mówi, że ministrowie są zupełnie z królem zgodni, a także między sobą, o środkach potrzebnych i będących na dobie

Odpowiedzi na noty dwóch mocarstw niemieckich, zostały wczoraj wysłane. Mówią, że obszerna depesza wyprawiona została do Prus a nierównie krótsza do Austrji. Do téj ostatniéj dołączono szczegółowe memorandum, które doręczono i rządowi pruskiemu.

LONDYN, sóbota 8 listopada. Dziennik Morning Herald oznajmuje, że Francja uczyniła Rossji i Anglji przełożenie, aby zalecić wojującym Amerykanom zawieszenie kroków nieprzyjacielskich.

LONDYN, sóbota 8 listopada. Wiadomości z New-Yorku, z dnia 28 października, donoszą, że jenerałowie oderwańców, Price i Pillow w 70000 ludzi, posunęli się ku wzgórzom Bohwarskim. Główna kwatera jenerała Mac-Clellana znajduje się w Wiginji. Oderwańcy opuścili Winchester i przygotowywali się do uderzenia na Memfis. Dwa tysiące oderwańców, ciągnąc ku Jorktown opuścili Galveston w Texas, który związkowi zajęli. Jenerał związkowy Pleasantan na czele jazdy, i korpus wojska jenerała Birnside, przeprawił się przez Potomak, i pomknął ku Winchester.

W stanach Pensylwanji i Ohio padł wybór na kandytatów stronnictwa gminowładnego.

PARYŻ, sóbota 8 listopada wieczorem. Dziennik France oznajmuje, że Turcja zażądała rozwiązania oddziału ochotników w Wonicy, oświadczając, że zebranie jego jest oczywistym krokiem nieprzyjacielskim przeciw Turcji.

PARYŻ, niedziela 9 listopada wieczorem. Dziennik Patrie oznajmuje, że Francja przełożyła Anglji i Rossji żądać od amerykańskich stron wojujących; półrocznego zawieszenia broni. W ciągu rozejmu, mocarstwa gotowe są wdaniem się polubownem, doprowadzić do zgody; przytém mają żądać od rządu waszyngtońskiego, aby blokada była natychmiast zniesiona.

LONDYO, poniedziałrk 10 listopada. Donoszą z New-Yorku 30 października, że wojsko związkowe zebrane nad Potomakiem, weszło do Wirginji, położenie zaś wojska oderwańców jest niewiadome. Siły zbrojne związkowe, wylądowały dla uderzenia na Charlestown i Savannach. Koléj żelazna przywiozła 9,000 związkowych, którzy spędzili oderwańców ze trzech stanowisk. Wówczas ci ostatni, otrzymawszy odsiecz, zmusili związkowych do cofnienia się ze znaczną stratą.

Związkowi, przygotowują wyprawę morską i lądową, do Texas.

Σ Zbliża się chwila ważna w życiu naszem publicznem, która ma nam dać godnych w obec rządu i kraju reprezentantów, godnych, to jest z godnością, pojęciem rzeczy i poświęceniem spełniających swe obowiązki urzędników. Zbliża się chwila obywatelskich wyborów.

W téj to właśnie chwili obywatele nasi, korzystając z praw swych przez rząd sankcjonowanych, stają zbiorowo przed sądem opinji publicznéj, aby dowieść swéj dojrzałości, energji, szczeréj miłości dobra powszechnego i gotowości ponieść na ten ołtarz nie słowa—lecz czyny w ofierze. Tu ma się uwidomić nasz rzeczywisty postęp moralny, tu zdrowy sąd o rzeczach, tu nakoniec wyrok swój wyrzecze sumienie narodu, oceniając właściwie każdą dążność, każdą myśl szlachetną, każdy wybor właściwy; jak nie mniéj każdy krok wsteczny, każdą prywatę, każdą gałkę parcjalną potępi i nazwie słusznie w obecnéj chwili nadużyciem ufności ogólnéj.

Niech te dawniejsze bankietowe elekcje, na których wynurzali się marszałkowie z pod pokrywy dymiącego pasztetu lub kielicha pienistego szampana, niech te sądy powiatowe, prezydenci i deputaci, i tworzące się z nich opieki szlacheckie, częstokroć przez strony interesowane kreowane, te partje sejmikowe, to nareszcie urągowisko Bogu, krajowi i własnemu sumieniu, kiedy to się w świątyni pańskiéj przyzywało Ducha ś. by oświecił serca i umysły nasze, a Boga brało na świadectwo szczerości spraw swoich, w chwili kiedy były gotowe dawno już, partji lub interesowi własnemu poświęcone głosy,— niechaj, powtarzam, to wszystko stanie się tylko strasznym upiorem przeszłości, nauką na dzisiaj, dla przyszłości dowodem, że gdy jednostki samopas działają, gdy opinja publiczna zamilknie, do jakiego stopnia upadku moralnego, choć chwilowego, dochodzą massy a do jakiego spodlenia jednostki.

Powiecie, że teraz tak nie jest, że teraz poczucie obowiązków obywatelskich w pełni rozwinięte nie pozwala i myśleć o czemś podobnem, że postęp umysłu i serca zbyt jest widoczny; to wszystko prawda, jesteśmy o tém najmocniéj przeświadczeni i dla tego dzisiaj to pisać możemy,—dawniéj żałowalibyśmy słów swoich, bo byłby to głos wołającego na puszczy. Lecz mimo tych pocieszających objawów, istnieją jeszcze szczątki partji dawnych sejmikowiczów, któréj starego nałogu pozbyć się trudno, która nawykłszy do tego oddawna, i dziś sejmiki, to jest obrady obywatelskie, uważa za plac do intryg, prywatnych spekulacij, osobistych niechęci, a co najmniéj żakowskiéj igraszki,—gdzie chęć pokazania swego ja, swego choć chwilowego jednostkowego znaczenia, paraliżuje interes ogółu, obraża częstokroć godność kandydatów.

Drugą wadą, z któréj nam już dawno otrząść się należało, jest jakieś hołdownictwo dobrze nabitym szkatułom lub wywieszanie tytułowéj firmy. Czyż ogół sądzi, że się przez to te hermetycznie zamknięte szkatuły dla dobra kraju otworzą, lub że przybędzie wiary obywatelskiéj i splendoru wtenczas, gdy na firmie reprezentacyjnéj mitra książęca lub korona hrabiowska figurować będzie?

Nie sądzimy, aby ktokolwiek dotyla chciał nam ubliżyć i posądzał, abyśmy przez uczucia jakieś kastowe lub butę szlachecką rzucali podobne myśli i znowu ogół na partje dzielili: niech nas Bóg od tego uchowa! W każdym chcemy widzieć obywatela kraju. Owszem cześć temu, kto tytuły, dostojeństwa i majątek, odziedziczone po przodkach lub uczciwie przez siebie nabyte, zachował, przysporzył i z korzyścią dla siebie i ogółu używa: taki ma obszerniejsze pole do działania, większe do spełnienia dla ogółu obowiązki, i temu praw obywatelstwa a stąd głosu w radzie, a choćby i przewodniczenia gdy na to zasługuje, odmówić nie można; lecz ja mówię o tych, którzy do obywatelstwa w narodzie żadnych praw niemają. Możeż się bowiem nazywać obywatelem kraju człowiek, który nie zna kraju, nie zna jego potrzeb, nie zna, bo nigdy znać nie chciał własnych względem niego obowiązków, który się niczem do ogólnego nieprzyłożył dobra, który nietylko grosza, ale ani jednéj myśli, ani śladu swéj pracy na polu wspólnych prac nie zostawił, który wegetuje jak pasożytna jemioła na pniu macierzystego drzewa i tylko soki zeń bezużytecznie wysysa.

Oh! ta jemioła, jakież to charakterystyczne godło egoizmu! Patrzmy bowiem na drzewo, cóż tam znajdziemy? grzyb na ziemi — pleśń na dole— mech na korze, a jemioła? jemioła na samym wierzchołku jak zielony wieniec opasała niebotyczne konary, usadowiła się między niemi wygodnie, niedba o wichry burze, które całym pniem wstrząsają, bo ona uczepiła się mocno, owinęła każdą gałązkę, wpiła się w rdzeń, skąd soki wyciąga, grzeje się na słońcu gdy na dole cień, chłod i zgnilizna; stąd też taka bujna, soczysta, tak świetnéj zielonéj nabrała barwy, że zdala sądziłbyś, że to wianek laurowy, a toć to tylko podła jemioła. Jakiż z niéj użytek? boć przecię w naturze nic bezużytecznem nie jest: badałem naturalistów, wartowałem księgi, nikt o tém nic nie wspomniał, jeden tylko poczciwy Kluk nadmienił, że z jéj soku chłopcy wyrabiają lep na łowienie gapi. Oh! ten lep! czyż nań nie chwytano w czasie, czyż weń nie lgnęły kiedyś, naprzód orężne dłonie, daléj sumienia, a nakoniec niezbyt jeszcze dawno fortuny ojców naszych?— Czyż to nie ten sam lep i nie ta sama jemioła? Czyż nam dzisiaj potrzeba tych nianiek, które pokazało się, że niańczyć nie mogą i nieumieją a któreśmy rozumem i sercem już dawno o całą głowę przerośli.

Nie wzbraniamy tym panom udziału, owszem pole obszerne, czas restytucji zawsze stosowny, wyciągniemy pierwsi do nich braterską ręką, niech pracują, krzątają się, działają wspólnie z nami. Niech dadzą pierw ogółowi rękojmię na polu zasługi, zostawując pretensje przewodniczenia na ostatnim planie.

Dziś uposażenie urzędników wyborowych, przyjęte w całéj Europie, powinno i u nas znaleźć najsilniejsze poparcie: to jedno dozwoli nam wybierać ludzi zdolnych, którym stan majątkowy nie pozwalał obecnie zająć się usługą obywatelską, to jedno da silny bodziec do akuratnego spełnienia swych obowiązków, niezależnie od dyskrecji osobistej, jak tego świeży mamy dowód na naszych pośrednikach. Nareszcie, gdy komu fortuna pozwala, to nie zmieniając zasady uposażenia, czyż mało ma celów pożytecznego użycia zbywającego mu grosza? Gdy sumienie ma zbyt drażliwe, to czyż mu niewolno pracować dla dobra ogółu tyle, aby przy najhojniejszem uposażeniu, kraj mu jeszcze zawsze pozostał dłużnikiem?

Pobieranie pensji od narodu nie krzywdzi obywatela: owszem grosz ten, tak szczerze, mozolnie, a razem i zaszczytnie zapracowany, powinien być kiedy możność na to pozwala osobno złożony, bo on będzie prawdziwą puścizną po ojcu dla syna, jako owoc własnéj jego pracy i zasługi krajowéj.

Na swoich reprezentantów, na urzędników wybierajcie z pośrodka siebie ludzi, których prywatne i publiczne życie macie ciągle przed oczyma, z którymi wespół żyjecie i obcujecie, a zatém ludzi dobrze sobie znanych; tu więc, gdy czystość zamiarów kieruje wyborem, pomyłki być nie może. Teraz więc chwila stanowcza, chwila głębokiéj rozwagi i bezstronnego ocenienia kierować wyborem powinna, tu bowiem wina padnie nie na jednostkę, ale na ogół, który tę jednostkę wybrał i na niewłaściwem postawił miejscu. Indywidum raz wybrane należy otoczyć całą ufnością, całą powagą i godnością, jako reprezentację ogółu, jako wyraz siły moralnéj, zbiorowéj. Biada nam, jeśli po wyborach znajdować się znów mają głosy malkontentów, bo to już będą głosy prywaty, głosy partji, które raz na zawsze zamilknąć powinny.

Jeszcze raz powtarzam, w chwili obecnéj wyborów stajecie panowie w obliczu wszystkich, macie odegrać ważną rolę w téj chwili publicznego życia, macie zająć obecnie ważne stanowisko, zajmijcież je więc z godnością. Niech prawość, szczerość, czystość zamiarów, niech miłość dobra ogółu będzie pobudką waszych działań a dojrzałość sądów wskazówką. Jedność i zgoda będą tu już naturalnym wynikiem oraz probierzem waszéj siły moralnéj, będą dowodem o ile ogół umiał poznać i uszanować ważność chwili obecnéj, a ztąd ile sam wart ogólnego szacunku; bo zaprawdę najprzód trzeba umieć uszanować siebie, chcąc, by nas drudzy szanować musieli.

Przegląd miejscowy.

Otoż i zwiastun zimy — piérwszy śnieg! Mówię p i é r w s z y, bo ten co pruszył przed kilką tygodniami, nawet i na wzmiankę nie zasługuje. Jeżeli mamy wierzyć ludowej tradycji, nim miesiąc upłynie, sanną będziemy mieli drogę. Ten całun biały naszéj zimy, tak oczerniony przez cudzoziemców, dla nas bynajmniej nie jest strasznym, owszem, niewypowiedzianego on wdzięku ziemi naszéj przyczynia! Jakżeby były strasznemi bez niego te drzew szkielety, ta ziemia czarna i naga, brunatném zielskiem najeżona, ten wyraz śmierci na każdém stworzeniu wyryty? Tchnienie śniegu zimne, lecz widok ciepły i wzniosły zarazem; życie wewnętrzne, wegetacyjne zdaje się tu zupełnie niknąć, lecz jakiemże życiem tętni jego świetna powierzchnia, te cienie, to światło, te mirjady drobnych gwiazdek na powierzchni śniegu rozsypanych? Zaiste, zima to cudny posąg dziewicy z białego marmuru: widok jej pociąga jako niewinność, lecz oddech mrozi, jak śmierć.

Lecz cóż wam po takiej nowinie, łaskawi czytelnicy, o której wszyscy wiedzą, którą wszyscy czują? Powiem więc wam o rzeczy, która aczkolwiek nie nowa, przecież zbyt jest ważną, by na bliższe roztrząśnienie nie zasługiwała. Co większa, niema prawie czytelnika, któregoby ona mniej lub więcéj nie obchodziła.

Będę mówił o sługach, a w szczególności o sługach rodzaju żeńskiego. Nie przeczę, że to nie jest przedmiot estetyczny, lecz żywotny i potrzebny.

Kwestja ta była już kilkakrotnie w naszych nawet czasopismach przelotnie podejmowaną, lecz zawsze bezskutecznie. Niezwracano na nię uwagi, jak na tyle innych niemniéj ważnych, a rzeczy szły i dotąd idą starym trybem. Nigdzie bowiem podobno tak niejest trudną wszelka reforma jak u nas; a mówię tu tylko o takich reformach, które prawdziwą korzyść przynoszą, nie zaś o owych efemerycznych zmianach mody, tak wszechwładnie u nas panującéj, tak powszechnie, niestety, szanowanéj!

Wracamy jednak do przedmiotu. Oddawna już nie tylko w mieście, lecz i na wsi powstają krzyki na zupełny brak dobrych sług. Nie idzie za tém, aby ich dostać nie było można, — bynajmniej, nigdy może nie było ich tak obficie jak dzisiaj; na każde wezwanie stawi się mnóstwo kandydatek, lecz aby uczynić pomiędzy niemi jakikolwiek wybór, trzebaby co tydzień je odmieniać, aby zaś znaleźć dobrą w całém tego słowa znaczeniu, śmiało można zaniechać tej pracy i albo przestać na pierwszej z rzędu, albo... wyczekiwać cudu. Bo dziś sługa, na którą się spuścić można, sługa pracowita, zręczna, cicha, przywiązana, zaprawdę byłaby cudem. Może przesadzamy, lecz to pewna, że to cośmy powiedzieli nigdy być fałszem nie może, albowiem jest wyrazem powszechnej opinji.

Pominąwszy życie rodzinnego kółka, gdzie nieustanne swary sługi z gospodynią i domownikami, jej złośliwość, ciskanie się, ciągnienie zysku dla swej kieszeni z każdej rzeczy kupionéj, wreszcie sama obecność osoby wiecznie dalekiéj i niepoznanéj, bo na żadném miejscu długo nie mogącej wybyć, jest niby wiekuistą dyzharmonją struny zerwanej, struny, któréj ani naprawić, ani wyrzucić, ani inną całą zamienić niepodobna. Pominąwszy powiadam to życie, dość spójrzeć na sługę samą, wziętą oddzielnie, indywidualnie. Co za przykre widowisko! Niewarta tego poczciwego ludu, z którego pochodzi, wzgardziła jego ubiorem i zwyczajami; całą przepaścią rozdzielona od społeczeństwa wyższego, gwałtem przecięż chce się mu stać podobną i nie czuje, że właśnie najwadliwszą jego stronę przyswoiła: tak, rzucona pomiędzy dwa przeciwległe bieguny, do jednego powrócić nie umie, do drugiego zbliżyć się nie może — i pozostaje istną istotą nijaką, owém h o m o d u p l e x, ciemną chmurą ślizgającą się pomiędzy niebem i ziemią.

Lecz zanadto boleśnie jest malować rany swojego przyjaciela, za nadto boleśnie przez zimne szkiełko analizy rozbierać porwane włókna miłego nam organizmu i nie módz im zaradzić. Któż zresztą z naszych czytelników nie podsłuchał przypadkiem na ulicy, wcale nie dwuznacznéj rozmowy sług o swoich panach, któż nie widział śmiesznego ich stroju, w starych pań swoich rupieciach, z dziwną pretensją włożonych, kto nie podziwiał niezgrabnéj kokieterji, kto wreszcie nie słyszał tysiącznych na nie zażaleń??? Są to rzeczy powszechnie znane, niema więc co o nich mówić! Zważmy raczej, czyli się nie uda odszukać źródeł samego złego.

Stare to już jak świat przysłowie, że wszelkie zło z góry płynie. Z wielu względów jest ono prawdziwém; lecz tutaj nieda się w zupełności zastosować. Nie przeczymy, że w wielu razach ucisk klassy możniejszej wywołuje reakcję nienawiści w biedniejszych, zrzędzenie gospodyni wywołuje kłótliwość służącéj, zbytnie wymaganie pierwszéj — opieszałość drugiej, że w ogóle wady wyższych przechodzą na niższych. Lecz i temu zaprzeczyć niepodobna, że przy teraźniejszym mianowicie stanie oświaty, bardzo mało jest naszych rodaczek, któreby nie umiały godnie wypełnić swoich obowiązków, więc mało takich, któreby nazwać można zrzędami, tyrankami, lub istotami bez serca i uczuć. Są wprawdzie wyjątki z téj reguły, lecz te zanadto są nieznaczne, aby w nich upatrywać przyczynę skażenia tak licznéj, jak służebna, klassy.

Gdy z drugiej strony zważymy, że nietylko w mieście, lecz i na wsi taż sama względem sług zachodzi trudność, nie przypiszemy skażenia tych ostatnich miejskiemu zepsuciu, które mówiąc nawiasem, Bóg wie dla czego koniecznie w mieście osadzamy. Przestarzała szkoła rygorystów i dyscypliny, która na końcu tego narzędzia bólu ocalenie świata osadziła, szkoła, która dzięki postępowi czasu, aż do podwalin swoich zburzoną została, widziała i widzi przyczynę wszelkiego złego w zbytniém spoufaleniu sług z panami, w wytrąceniu z ręki tych ostatnich srogiego narzędzia kary, w coraz bardziej zwężającej się przestrzeni pomiędzy zwierzchnikiem i podległym, panem i sługą. Nie potrzebujemy nawet zbijać tego zdania. Upada ono pod naciskiem doświadczenia, zdrowej loiki i moralności. *Dzieje bowiem* nas uczą, jakiém jest przywiązanie niewolnika do ciemięzcy, rozum świadczy, że reakcją repressji jest nienawiść, a moralność żadnéj nie widzi różnicy pomiędzy panem a sługą, biednym a bogatym, wielkim a małym.

Wolimy raczej ten anormalny przejaw klassy służebnéj, policzyć na karb przesilenia, przejścia z ostatniego poniżenia do uznania praw człowieka. Jakkolwiekbądź, to pewno, że póki słońce wejdzie rosa oczy wyje, póki ten pożądany stan nastąpi, tymczasem wiele niedogodności znieść wypada.

O cóż tedy nam chodzi? Odpowiemy krótko i węzłowato, bez żadnych amplifikacij i omówień: chcemy, aby nasze sługi stanęły na miejscu, jakie im los i przeznaczenie zakreśliły. Jest to, zdaje nam się, najlegalniejsze żądanie; lecz jeżelibyśmy swe życzenia i dalej posunęli, jeżeliby i pragnienie serca nie zostało wzgardzone, żądalibyśmy nadto, aby harmonijne kółko rodziny jeszcze jedną struną zabrzmiało, — struną dobytą z padołu nędzy, czyli, innemi słowy, życzeniem naszem jest, aby wszelkie wesela i troski, wszelką łzę i uśmiech domowego ogniska, podzielał nietylko swoją obecnością, lecz i sercem zarazem, wierny nasz sługa. Te p i a d e s i d e r i a o tyle dadzą się uskutecznić, o ile przedewszystkiém na drogę sprawiedliwości, pracy i honoru zdołamy wprowadzić tę zabłąkanę klassę społeczeństwa.

Zostawiając ludziom kompetentnym gruntowne zbadanie tego przedmiotu, pozwalamy sobie do tej zacnej a potrzebnéj pracy i swój grosz wdowi dorzucić.

Mniemamy więc, że przedewszystkiém należy pomyśleć o Kantorze dla sług, któryby się nietylko stręczeniem sług bawił, bo to jeszcze rzecz małej wagi, ale pragnęlibyśmy, by w skład jego weszli tak obywatele miejscy, do którychby ogólne kierownictwo należało, jak niemniej znani ze swej uczciwości słudzy, tak dla tém lepszego poznania stosunków pomiędzy panami i sługami, jak niemniej dla obudzenia ufności w tych ostatnich.

Jakie być powinny obowiązki członków, każdy się dorozumie. Do najważniejszych należy aktykowanie świadectw, zaciąganie ich do księgi, dla tém większéj autentyczności i uniknienia podrobień, które nierzadko mają miejsce, wraz z krótką kwalifikacją każdego indywiduum; dozorowanie nad ich prowadzeniem się, nad miejscem pobytu, opiekowanie się wreszcie i stręczenie miejsc sługom, a tych ostatnich interesowanym osobom. Ponieważ zaś udowodnioną jest rzeczą, że nic tak nie obudza emulacji w klassie nieoświeconej jak nagrody, życzyćby zatém należało aby je rozdawano, bądź z małej opłaty wnoszonéj przez sameż sługi, bądź z ofiar wszystkich rodzin zamożniejszych, któreby niewątpliwie najchętniej kilka złotych co rok na ten cel obróciły, ile że ich własny interes tego wymaga.

Utrzymanie takiej instytucji kosztowałoby bardzo mało, a korzyści stąd wypływające byłyby olbrzymie, bo jest li jaki skarb droższy nad wiernego sługę? możeż być co przyjemniejszego, jak zyskanie wiernego przyjaciela? i czy jest jaki uczynek szlachetniejszy nad wyprowadzenie swojego brata z drogi ciemności i fałszu, na drogę światła i prawdy?

Przyjmijcież jeszcze jedno życzenie łaskawi czytelnicy? Oto patrząc na tę zaniedbaną klassę, pomimowoli musimy powtórzyć z Goethem, te ostatnie jego słowa, które już w objęciach agonji wymówił:

„Swiatła, światła, więcéj jeszcze światła!“ Tak, dajmy im światło, utworzmy szkółkę niedzielną dla sług; myśleliśmy o ludowych książkach, pomyślmy i o takich, któreby i dla sług dostępnemi były; uczmy, bośmy przecie światlejsi; a potomność poglądając na nasze dziewiętnaste stulecie, zawoła:

„W i e k d z i e w i ę t n a s t y b y ł w i e l k i m j a k N i e b o!“

Mścisław Kamiński.

Przegląd

Pism czasowych.

G a z e t a W a r s z a w s k a (do N. 256).

— W liście pisanym z Poznania d. 4 listopada, czytamy: Życie w Poznańskiem przedstawia w obecnéj chwili, z wyjątkiem mnożących się coraz bardziéj politycznych i prasowych procesów, obraz dziwnéj jakiéjś i niezwykłéj ciszy. Za to widoczne wśród ludności n i e m i e c k i é j w Poznańskiém dwa przeciwne sobie prądy. Jeden, liberalno-postępowy, sympatyzujący z większością rozpuszczonéj izby, wita serenadami, illuminacjami, obiadami powracających deputatów, jak naprzykład pana Bergera w Poznaniu lub dra Langerhausa z Berlina (nb. produkt kompromisu postępowców niemieckich i Polaków w Sierakowie) w Międzychodzie i w Szamotułach; przesyła im adresa dziękczynne i wota zaufania. W tych dniach wyszło rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych, zwołujące w miesiącu listopadzie sejmy prowincjonalne całéj monarchji. Czy powołanie owych sejmów, instytucji przedkonstytucyjnéj, polegającéj na różnicy trzech a właściwie czterech s t a n ó w (pańskiego, szlacheckiego, mieszczańskiego i chłopskiego) nie ma czasem jakiego związku z krążącemi tu od niejakiego czasu pogłoskami o radykalnéj zmianie prawa wyborczego i zmodyfikowaniu konstytucji saméj, niewiadomo nam naturalnie. Terminem rozpoczęcia czynności poznańskiego sejmu prowincjonalnego jest 16 listopada; marszałkiem będzie baron Hiller von Gürtringen, vicemarszałkiem dyrektor generalny Towarzystwa Ziemstwa Kredytowego, Aleksander Brodowski. Jakkolwiek według niezaprzeczonych nigdzie dat statystycznych, owszem, przyznanych nawet publicznie, z trybuny drugiéj Izby pruskiéj, przez naczelnego prezesa W. Ks. Poznańskiego, p. Bonina—Polacy mają tak znaczną przewagę w prowincji, a nadewszystko posiadają większość dóbr rycerskich w Poznańskiém, o co przy wyborze marszałka sejmowego głównie chodzi, dostarczają przecież i na ten raz, jak od lat kilku zresztą, w mniejszości będący Niemcy marszałka z pośród siebie; Polakowi pozostawiony skromniejszy zaszczyt vice-marszałkowstwa. Tyle o naszych wielce nie ciekawych sprawach publicznych. W piśmiennictwie naszém chwilowe milczenie. Wyszła tylko nakładem księgarni Żupańskiego mała broszura Joachima Lelewela: „O zasługach Kopernika dla nauki geografji.“— Również odbywa już teraz regularnie swe zimowe posiedzenia nasze Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Na wczorajszém posiedzeniu wydziału nauk historyczno-moralnych, odczytał p. Wegner rozprawę o zawiązaniu i działaniach konfederacji tagowickiéj w województwach wielkopolskich, przez rok 1792 i 93. Głównego do téj pracy materjału dostarczyło bogate tutejsze archiwum grodzkie.

—W celu zapobieżenia zbyt częstemu, a bezpotrzebnemu udawaniu się ludności wiejskiéj do miast i miasteczek na targi—rzucono projekt zakładania sklepów wiejskich, będących pod dozorem dworu a posiadających te materjały, jakie w codziennem życiu naszego wieśniaka, są nieodzowne. Myśl ta ze wszech miar zasługiwałaby na poparcie, ale tylko w takim razie, jeżeli protektorjat dworu ograniczyłby się na inicjatywie i nadzorze, bez przyjmowania na siebie jakiegokolwiek współudziału czynnego. Zdziwić się kto może, iż my występujemy przeciwko temu współudziałowi czynnemu; lecz do tego niestety, znagla nas nauka przeszłości niedalekiéj. Oto mówiąc jaśniéj, pragniemy, aby wszystkie interesa wiejskie, tudzież urządzenia postęp życia na celu mające, opierały się nie na gorącym z razu współudziale i egzaltowanéj dobroczynności, ale na istotnéj potrzebie, na trzeźwych warunkach interesu, coby warunkowało trwałość i regularny przebieg przedsięwzięcia. Jesteśmy przekonani, iż nic łatwiejszego u nas, jak pod wrażeniem chwili wywołać pożyteczne urządzenie; ale utrzymać je w ciągłem życiu, jeżeli tylko nie będzie oparte na trwałych zasadach potrzeby codziennéj, bardzo trudno a nawet niepodobna. Nie chcemy cytować przykładów. Dla tego też tam, gdzie ludność wiejska jest znaczna, pożądanémby było założenie sklepu z wiktuałami używanemi przez wieśniaków, ale nie przez dwór, tylko przez jakiego chcącego się temu poświęcić przedsiębiercę. Niech ma tylko zapewnioną pomoc od dworu i starszych gromady, i nic więcéj. Wszelka zaś czułostkowa dobroczynność w takich sprawach miejsca mieć nie powinna, gdyż tylko w takim razie istnienie sklepu będzie trwałe, bo na interesie oparte. Względem ogółu, opiekunowie takich sklepów nie powinni zaniedbywać ogłaszania sprawozdań, te bowiem są najlepszém zachęceniem i przykładem najwięcéj mówiącym. Z tego też więc powodu, musimy przypomnieć, iż założone sklepy oszczędności w Wieluńskiém i o ile się nam zdaje, w Suchedniowie, dla urzędników górniczych okręgu wschodniego, winny nam są sprawozdanie, a to dla przykładu i nauki innych, pragnących podobne zakłady urządzić u siebie.

— **Piszą z Poznania pod 3 listopada: Dnia 30-go października** toczyła się przed senatem kryminalnym tutejszego sądu apellacyjnego sprawa przeciwko ks. Stanisławowi Rymarkiewiczowi z Kotlina. Dnia 6-go grudnia r. z., w dniu wyborów do izby poselskiéj odbyło się w Koźminie, miejscu wyborczém dla powiatów Pleszewskiego i Krotowskiego, w kościele katolickim nabożeństwo, po którém oskarżony przemówił. Kazanie to było powodem wytoczenia przeciw niemu sprawy. Prokuratorja znalazła w niém podburzanie poddanych jednego państwa do wzajemnéj nienawiści i wytoczyła proboszczowi Rymarkiewiczowi sprawę o naruszenie publicznego pokoju. Z wielu słuchanych świadków, tylko rektor Sławczyk z Koźmina zeznał na niekorzyść oskarżonego. Sąd pierwszéj instancji uważał zeznanie to za wystarczające i skazał oskarżonego na 50 talarów kary. Przeciw temu wyrokowi zaniósł apellację tak oskarżony, wnosząc o swe uniewinnienie, jak i prokurator, wnosząc o podwyższenie kary. W terminie odbytym w lipcu, odesłał sąd apellacyjny sprawę tę do sądu pierwszéj instancji, w celu przesłuchania jeszcze raz świadków. Wypadek badania świadków znowu był taki sam; znowu tylko rektor Sławczyk zeznał, że obwiniony istotnie powiedział słowa w oskarżeniu zawarte; natomiast ksiądz Sydow w zeznaniu swém poparł obwinionego. Przed sądem apellacyjnym teraz, prokurator p. Seeyer, uznając zeznanie p. Sławczyka za zupełnie wystarczające, wniósł, ze względu na stan kapłański oskarżonego, którego powołaniem jest siać pokój, o skazanie ks. Rymarkiewicza na 6-tygodniowe więzienie. Broniący oskarżonego, p. Lisiecki, kładł głównie na to nacisk, że oskarżony zwracał się tylko przeciwko krotoszyńskiemu niemieckiemu komitetowi wyborczemu, który odezwy swe wyborcze w obcym języku pomiędzy lud rozrzucał i uniewinniał oskarżonego, że dla tego w kościele mieć musiał mowę wyborczą, ponieważ na zebranie w inném miejscu policja by nie była zezwoliła. Zresztą mowy téj nie należy sądzić według zeznania Sławczyka, ale raczéj według zeznań słuchanych księży. W końcu wniósł obrońca o uniewinnienie oskarżonego. Senat kryminalny odrzucił obydwa wnioski i potwierdził wyrok pierwszéj instancji.

— Dziennikarstwo mało się zajmuje zakładami zdrojowemi w kraju, a jednak to skarby, z których nie tylko właściciele i przedsiębiercy zysk ciągną, biorąc pieniądze, ale i publiczność, biorąc zdrowie. W lecie bawiłem przez kilka tygodni w Iwoniczu, nadzwyczaj przepełnionym, chociaż w ostatnich latach cokolwiek przybyło pomieszkań. Zarząd umieszczał gości jak mógł, wynagradzając brak wygód uprzejmością i dobremi chęciami. Stamtąd wyjechałem do Szczawnicy i Krynicy: to samo przepełnienie gośćmi i jeszcze większy brak pomieszkań i wygod. Co do Krynicy jednak, przynać potrzeba, że kto tam nie był od

lat kilku, dziś jéj nie pozna, tyle poprzybywało domów i domków, tyle spacerów, że już dziś ma postać porządnego miasteczka. Brak atoli najgłówniejszéj rzeczy, bo porządnych i liczbie gości odpowiadających łazienek, bardzo jest dokuczliwy: od świtu prawie zaczynano się kąpać, a kończono dopiero w późny wieczór, mimo że wyznaczano jedną łazienkę o dwóch wannach, jednocześnie dwóm osobom zupełnie się nieznającym, przedzielając je parawanem, z czego pocieszne wynikały anegdoty, bawiące całą Krynicę; ale zapewniano mnie, że już w tym roku ma się rozpocząć budowa łazienek na wielką skalę. Przed kilkoma tygodniami, przejeżdżając przez Iwonicz, wstąpiłem do zakładu, i nie żałuję, bo przyjemny mi się przedstawił widók. Zakład cały wyglądał jak wielka fabryka: pełno cieśli, pełno mularzy krzątających się przez jesień, ażeby do wiosny zapobiedz dotychczasowym niedostatkom. Zbieralnik obszerny na wodę kąpieli już ukończono, przez co obawa o brak wody na przyszłość zupełnie usunięta; źródłom dają oprawę granitową bardzo kosztowną, kopią i murują kanały, domy przerabiają i budują nowe, pomieszkań przybędzie mnóstwo, daleko lepiéj umeblowanych i wygodniéj niż dotąd urządzonych, spacery rozszerzono przez wycięcie lasu i splantowanie; krótko mówiąc, właściciel nie szczędzi kosztów na podniesienie zakładu. Czasby już było, żeby właściciele wszyscy zakładów naszych zdrojowych, przyszli do przekonania, że chorzy daleko więcéj potrzebują wygód i rozrywek niż zdrowi; że każdy najchętniéj zapłaci, byleby tylko zaopatrzonym był we wszystko, o ile możności, jak w domu własnym; że coraz mniéj jeździć będziemy do wód zagranicznych, jeżeli nasze zakłady odpowiadać będą wymaganiom słusznym publiczności, szukającéj w nich zdrowia i jeżeli powody wielorakie do narzekań najsprawiedliwszych z każdym rokiem ubywać będą.

— Donoszą o odkryciu znacznych pokładów żelaźniaka magnetycznego w Smile w majątku p. Bobryńskiego, w Kijowskiém. Z pokładów tych korzystać zapewne będzie okolica; odkrycie to nie pokaże się tak zwodną chimerą jak złoto odkryte w Kamieńcu. Równie ważne odkrycie uskutecznić miał akademik Abich na Kaukazie, wyszukawszy w powiecie Elizabetpolskim pokłady żelaza magnetycznego, czerwonego żelaza i rudy miedzi.

— Piszą ze Lwowa pod dn. 3 listopada: W nocy z 30-go na 31-szy z. m., wszczął się pożar w magazynie słomy i siana, przy koszarach Wernera, na przedmieściu Żołkiewskiém i zniszczył tak te, jak niemniéj koszary Mildego. Ogień wybuchł w pół godziny po północy. Trębacze huzarów, stojących w obydwóch koszarach, uderzyli na alarm natychmiast; z wieży ratuszowéj dano znak nieco późniéj, bo góra Franciszka-Józefa zakrywała miejsce pożaru, a przy jasném świetle księżyca łuny nie było widać. Niezwłócznie miejska straż ogniowa pośpieszyła na punkt zagrożony, niemniéj jak oddział wojska, w pogotowiu stojący na przypadek ognia, ale płomień ogarnął szybko obydwa budynki i ratunek był daremny. Nie było najmniejszego wiatru i to tylko ocaliło sąsiednie domy od niebezpieczeństwa, na jakie przy nadzwyczajnym braku wody narażone były. Stajnie za koszarami położone, które przed kilku miesiącami pogorzały a teraz tymczasowemi dachami opatrzone zostały, na ten raz ocalały. Wojsko miało dosyć czasu wyprowadzić konie i powynosić rzeczy na miejsce bezpieczne; jednak spalił się znaczny zapas słomy i siana i nieco pościeli skarbowéj. Dotąd dójść nie zdołano co było przyczyną pożaru.

— W jedénastu kassach groszowych w Warszawie od początku ich istnienia po 1 października, zebrano summę złp. 54,458 gr. 16, z któréj kassy te przelały do kassy głównéj oszczędności na procent złp. 36,705, wypłaciły 7,805 złp. Są one pod kontrolą, ustanowioną z ramienia Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności. W każdéj kassie groszowéj członkowie zajmują się czynnością kontrolną i buchhalteryjną. W braku filantropów prywatnych, czyby u nas w Wilnie inicjatywy w założeniu kass groszowych nie mogło wziąć na siebie Towarzystwo Dobroczynności. *Paullatim summa petuntur*. Nie przestaniemy też przypominać tutejszemu Towarzystwu Dobroczynności jak wielkiém dobrodziejstwem dla naszego miasta byłoby założenie Lombardu. Dałoby ono Towarzystwu możność korzystniejszego obracania na korzyść biednych martwemi dotąd kapitałami i wyrwałoby zarazem z rąk lichwiarstwa najnieszczęśliwszą klassę ludności, klassę prawdziwie potrzebujących i niemających kredytu osobistego. Czyżby w zetknięciu się z nędzą, myśl podobna nie miała przyjść ani razu do głowy kierownikom Dobroczynności?

TELLUS POZNAŃSKI.

Otrzymujemy w téj chwili wiadomość nadesłaną z Poznania o losach stowarzyszenia obywatelskiego Tellus, mającego na celu, jak wiadomo, stawienie tamy przechodzeniu dóbr nieruchomych z rąk polskich w niemieckie. Gwałtowna potrzeba takiego przeciwdziałania wszelkim ułatwieniom czynionym na korzyść żywiołu, nadzieja skutecznego w tym kierunku przeciwdziałania ze strony stowarzyszenia, które od razu umiało wszędzie pozyskać współczucie i obietnicę poparcia materjalnego skoro rzecz przyjdzie do skutku: nic dziwnego, iż budzą gorącą niecierpliwość jak najczęstszego dowiadywania się o kolejach, które spółka w cichości przebywać musi. Nieprzeczymy, iż w tém przzydłuższém oczekiwaniu znalazł się pewno niejeden, który albo mało liczy na powodzenie, albo nawet mógł zwątpić, ażeby działalność Tellusu mogła kiedykolwiek wejść w życie; jesteśmy jednak pewni, iż u nas przynajmniéj liczba takich jest bardzo szczupłą w stosunku do wierzących w domyślny skutek każdego szlachetnego przedsięwzięcia, skoro się doń ręki szczerze przykłada. Dla jednych i dla drugich otrzymana przez nas wiadomość, którą w całéj rozciągłości przytaczamy, zaiste niebędzie zbyteczną.

Począwszy od ujęcia piérwszéj, mglistéj jeszcze nieco myśli spółki Tellus w formę ściślejszą, i do praw pruskich zastosowaną, aż do ostatecznego załatwienia wszystkich formalności, rzecz cała zdać się może na pierwszy rzut oka pracą łatwą, trochę energji i wytrwałości wymagającą, a wszelkie zwłoki, nie na czas wykończone zadania, powtarzające się walne zabrania, zmiany wreszcie statutów, uchodzić tylko za skutek niedość dokładnéj pracy, lub też niedość sprężystego działania. Przypatrzywszy się jednak bliżéj zadaniu w rozmaitych jego kierunkach, rozważywszy trudności, z jakiemi walczyć musiały i muszą w Poznańskiém centralne Towarzystwo agronomiczne, Towarzystwo ekonomów, Towarzystwo kredytowe ziemskie, a nawet skromniuchne odwieczne Towarzystwo strzeleckie, każdy znający kraj i jego stosunki inném osądzi okiem zawady i zwłoki, które Tellus, podobnie jak wiele innych przedsiębierstw polskich w pewnéj od władz rządowych zależności, w Wielkiém Księstwie napotyka, — zawady i zwłoki, które za każdym krokiem z ziemi wyrastać się zdawały.

Spółka Tellus, będąc przedsięwzięciem, które z obywatelskich sił wzrość miało, nieposiadała do swych usług ludzi wyłącznie zadaniu poświęcić się mogących. Pochłaniani lub rozrywani rozlicznemi innemi zajęciami, niemogli więc założyciele i piérwsi kierownicy całego czasu wyłącznie interesom spółki poświęcić. Zadanie Tellusa było prócz tego pracą nową w kraju bardzo źle przygotowanym do tego rodzaju przedsiębierstw: wszystko bowiem, co po za nami leży, raczéj odstrasza niżli zachęca ludzi do udziału w robotach tego kierunku. Kraj, na którego wszechstronny udział się rachowało, i do którego prawie wszystkich zakątków dotrzeć trzeba było, pozbawiony łatwych kommunikacij, poczt regularnych, zaprzątniony przytém w rozmaitych okolicach kwestją reform społecznych najwyższéj wagi, przywykły wszelkie wspólne przedsięwzięcia, gdzie o pieniądz chodzi, nieraz z góry i bez krytyki zaliczać do kategorji niepowrótnie straconych: kraj téj natury i tego usposobienia był warstatem, na którym prace przygotowawcze odbywać się musiały.

Na takim gruncie spółka Tellus, uzbrojona jedynie w dobrą wolą i otuchę, że wytrwałością dójdzie do celu, bez zasobu doświadczenia, bez kroku finansowo znanéj osobistości i bez poparcia, jakie zdobyte już rezultaty dają, zebrać musiała finansowe swe zasoby i zjednać sobie potrzebną liczbę akcjonarjuszów. Nie dziw też, że mniéj więcéj wszędzie niedowierzano lub niezrozumiano zadania, i że biorąc przedsięwzięcie spekulacyjne za prostą składkę popieraną przez opinię publiczną, wielu z niewyłączających się zupełnie starało się przecięż udział swój w spółce o ile możności ograniczyć. Dodajmy do tego jeszcze tę okoliczność, że większa część tych możniejszych rodaków, którzy prawie wyłącznie zagranicą przemieszkują, prócz chlubnych wyjątków, dla przedsięwzięć krajowych prawie zupełnie zobojętniała, że więc zebranie kapitałów ograniczyć się musiało na stosunkowo mniéj zamożnéj części mieszkańców, którzy w kraju już i tak rozlicznym potrzebom wygadzać muszą. Objazdy, wyświecenie zadania, zebranie pół miljona na fundusz spółki, wypełniło wśród warunków powyższych czas do początku roku bieżącego.

Równocześnie z pracą powyższą, dyrekcja spółki w Poznaniu, ograniczając czynność biurową, porządkując materjały i załatwiając rozliczną korrespondencję, szczególną zwróciła uwagę na dokładne opracowanie ustawy stowarzyszenia, którą wreszcie, zaczerpnąwszy poprzednio zdania najbieglejszych prawników berlińskich, warszawskich i poznańskich, po odbytém walném zebraniu w dniu 5 sierpnia, celem wybrania rady nadzorczéj, podała do wpisu w sądowe księgi handlowe.

Stadjum uorganizowania i założenia spółki ukończoném być się zdawało, gdy odpowiedź sądu handlowego, odmawiająca spółce wpisu do metryk handlowych na podstawie podanéj ustawy, mozolnie dokonaną pracę częściowo udaremniła, nowych żądając zabiegów. Prócz pomniejszych uwag główném było odmówienie nazwiska Tellus dla spółki, a sędzia handlowy, interpretując prawo handlowe, wyprowadził z niego potrzebę zamienienia nazwy Tellus na firmę nazwisk założycieli spółki. Zmiana ta, któréj się opierać byłoby próżném, przykrą zwłokę i konieczność licznych zmian innych za sobą pociągnęła: wszystkie bowiem dotychczas na imię Tellusa zrobione wybory, podpisy, wpłaty, formalnie na nowe miano spółki: Bniński, Chłapowski, Plater et Comp., przerobić wypadało.

Nietracąc czasu, rozpoczęła dyrekcja żądaną i uzupełniającą pracę. Wezwania do wszystkich akcjonarjuszów rozesłane, proszące o powtórne podpisy na załączonych szematach, a będące jedynie powtórzeniem w nowéj formie już raz wziętych akcij, do dziś dnia już prawie wszyscy akcjonarjusze odebrali. Mamy nadzieję, że opatrzone w podpisy wkrótce do biura dyrekcji powrócą. Ustawa spółki w dniu 19 października r. b., stosownie do żądań sądowych, przez założycieli na nowo przejrzaną i podpisaną została, a nowe walne zebranie celem wyboru rady nadzorczéj dla spółki pod firmą: Bniński, Chłapowski, Plater et Comp., zwołano na dzień 15 grudnia.

Oto krótko skreślony obraz dotychczasowych czynności przygotowawczych spółki. Niezłomna wola wytrwałego zwalczenia wszelkich trudności, już po części ukończone prace, dają nadzieję, że spółka jeszcze w tym roku wpis swój do regestrów handlowych pozyska i rozpoczęcia swéj działalności się doczeka, ile że, jak na teraz, nowe możebne trudności formalne przewidywać się niedają.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Listy z podróży po kraju

przez Edwarda Chłopickiego.

III.

W początkach ubiegłéj wiosny zrobiliśmy dwie z Wilna do Nowogródka i z Nowogródka do Grodna improwizowane wycieczki, i opisem tych zwiedzonych okolic podzieliliśmy się niezwłócznie z czytelnikami Kurjera; obecnie wypadło nam znowu odbyć dalszą taką z Grodna do Białegostoku przejażdżkę, więc tym razem nie omijamy również zręczności przysłużenia się czytającemu ogółowi podobnymże podarkiem, i do skarbnicy historyczno-obyczajowych opisów ojczystego kraju, dorzucamy nowy nasz ubogi pracy szelążek.

Ale mniejsza o prolog, przystąpmy do saméj opowieści. Dwa na rzece mosty, stary drewniany i nowy, arcydzieło francuzkiego budownictwa, żelazny; daléj piękne, ugarnirowane koronką z białych domków oraz zielonych ogródków, nadrzeczne wybrzeża; i wreszcie majestatycznie płynący Niemen, są ostatecznie zwracającemi naszą uwagę przedmiotami na odjezdnem z Grodna. Piérwsze dziesięć wiorst drogi wijącéj się śród arcy-malowniczéj okolicy, upływają nam niepostrzeżenie. Na jedénastéj wiorście, sławna z wybornych pstrągów rzeczka Łosośna uprzejmie wita podróżnych swym opiętym w ajerowe czuby modrém źwierciadłem, swym huczącym bezustanku murowanym młynem i karczmą *Korobczyce*, należącą do *Kiełbasina*, wsi p. *Świerzbińskiego*. Za Łosośną trakt pocztowy przedzierżga się nagle w fundowaną tu kosztem obywatelskim szosę; kraj dokoła niéj kamienisty i niepłodny, wioski częstsze i lasy przestronniejsze.

Kuźnica, mieścina o trzy mile odległa od Grodna, stanowi pierwszą znaczniejszą na tym trakcie osadę. Kościoły, stary drewniany, i nowy, budujący się obecnie, kamienny; daléj para nędznych karczem, dom aresztancki i kilkadziesiąt miasteczkowych oraz wioskowych chałup, oto jest wszystko co nosi u ludzi miano miasteczka Kuźnicy. Za płynącą tu rzeczką Łosośną, ładny widoczek, złożony z zielonych wzgórzy, z cerkwi bukietem drzew okolonéj i z eleganckiéj stacji przechodzącéj tędy kolei, upiększa znacznie tę okolicę.

Budujący się teraz nowy parafjalny kościoł jest owocem wielkiéj pracy i zabiegów księdza P*. Gorliwy ten proboszcz nietylko, że jedną połowę fundacyjnego grosza zebrał z publicznych składek, że drugą z własnéj kieszeni dopełnił, ale prócz tego jeszcze sam jak najemnik przy budowie świątyni pracuje. Poczucie takie, oraz dopełnienie obowiązku ojca gromadki katolickiéj i kapłana, zasługuje na ogólną cześć u ludzi, i grzechem by ją było proboszczowi odmówić.

Z Kuźnicy do miasteczka powiatowego *Sokółki*, położonego przy tymże pocztowym trakcie, mamy dwie mile. Cała ta część drogi malownicza bardzo; srebrzysta rzeczka, gładkie jak sztuki rozesłanego zielonego aksamitu łąki, daléj świerkowe lasy, i przed samém miasteczkiem wielkie żyznych pól obszary, tworzą całość prześliczną. Wjazd do Sokółki rozpoczyna się dużem skarbowem siołem w którém na uboczu dwór i szkoła strzelców, a za siołem, kościoł parafjalny. Przed laty stał tu kościołek drewniany, fundowany przez Zygmunta III za czasów kiedy Sokółka była jeszcze wioską koronną; w r. 1779 kościołek ten spłonął i nabożeństwo w zbudowanéj naprędce szopce odbywało się przez czas długi, aż wreszcie w r. 1840, dziekan *Kryszczun*, wymurował tu nowy dom boży. Na zewnątrz świątynia ta jest dość pokaźna i przestronna, za to wnętrze, gdzie prócz trzech skromniejszych ołtarzy i dwóch portretów, arcybiskupa Żylińskiego oraz samego fundatora, nic się innego nie postrzega, uderza swą nagością i ubóstwem. Katolicka parafji téj gromadka, dochodząca do 7 tysięcy osób i składająca się wyłącznie z włościan skarbowych, odznacza się szczególną pobożnością, przykładnem domowem życiem i najzupełniejszą od lat kilku wstrzemięźliwością. Nauki to zmarłego proboszcza udzielone wieśniakom w kościele i w domu, są ziarnem tych cnót ludowych, tego wdzięcznego prostaczków postępu. Cześć zmarłym, którzy taki pomnik zasługi budują sobie za życia, na polu pracy, miłości i ofiary, a sromota dla żywych idących lub nieidących wcale tą spełnianego obowiązku wytkniętą ścieżyną! Prócz kościoła katolickiego, u wjazdu do miasteczka; prócz budynku stacji pocztowéj, kilku subselów i pary oberż, Sokółka, jedna z najświetniejszych na Litwie powiatówek, nic w sobie godnego uwagi nie zawiera. Opuszczamy więc ją pośpiesznie, nadmieniając tylko nawiasem, iż z należącéj do ekonomji grodzieńskiéj włościańskiéj osady, podniosła się ona do godności miasteczka za czasów podskarbiego Tyzenhauza, że on ją zamurował oraz rzemieślnikami osiedlił, — i jedziemy daléj.

Na pięciomilowéj między Sokółką i Białymstokiem przestrzeni, spotykamy dwa tylko ważniejsze punkta: stację *Buksztele* i miasteczko *Wasilkow*.

Droga do Buksztel przechodzi przez kraj płaskawy i nagi, i tylko od téj stacji spotykamy się z pejzażem nowym, dziwnie jakoś wypięknionym. Wierzby rozłożyste przy drodze; dęby, graby i kalina w dokolnym lesie; a z pod wierzb i kaliny czerwieniejące się strażniczych i pocztowych budynków dachy tworzą już tam obrazek cudny, towarzyszący nam aż do Wasilkowa.

Wasilkow, mała ale starożytna mieścina, położona nad spławną rzeką Supraśl, prócz fundowanego przez Zygmunta Augusta parafjalnego kościołka, oraz ładnéj cerkwi w rynku, nic ciekawego oku przybysza nie przedstawia. Za czasów Jagiellońskich, kiedy Łukasz Górnicki, w nadaném sobie przez tegoż Zygmunta starostwie Wasilkowskiém stale zamieszkiwał, gdzie potém w r. 1602 i życia dokonał osada ta dość zaszczytne na Podlasiu zajmowała miejsce; ale dziś, kiedy starostwo straciło swą szlachecką autonomją, a Białystok rozrósł się i całe okolicy téj życie wsiąknął w siebie, Wasilkow stał się tylko martwem swego nadstawnego sąsiada przedmieściem, niczém więcéj.

Ośm wiorst drogi, oddzielające nas od Białegostoku, przebywamy śród równych pól szybko, i otuleni gęstą zasłoną węglowego dymu, obwiani opadającém w przedmiastowéj alei lipowym kwiatem, wjeżdżamy do dawnego kasztelanów i wojewodów polskich, obecnie fabrykantów niemieckich siedliska.

Białystok, biorący swoją nazwę od przepływającéj środkiem miasta rzeki *Białéj*, przed laty kilkunastu był stolicą obwodu, a dziś jest jedném z powiatowych miast gubernji grodzieńskiéj. Za czasów Rzeczypospolitéj dobra te należały do familji Wiesiołowskich, z których ostatni Krzysztof marszałek W. L. umierając w r. 1637 bezpotomnie, zapisał je na utrzymanie zamku Tykocińskiego. W r. 1661 król Jan Kazimierz, oddając Stefanowi Czarnieckiemu starostwo Tykocińskie, podarował mu i Białystok; że zaś córka St. Czarnieckiego była za Branickim, więc ostatecznie klucz białostocki przeszedł do rąk téj rodziny. Od owego czasu świetność zamku i miasta stała się głośną w całéj Polsce; bogaty dwór pański, wielka ludność pięknie zabudowanego grodu, i wreszcie zjazdy różnoczasowe królów i książąt, jako to: Augusta II, Augusta III, cesarza Józefa II, Stanisława Augusta i innych, dały Białostokowi, ogólnie wtedy używane miano *polskiego Wersalu*. Po rozbiorze kraju, Białystok przeszedł pod rząd pruski, a z przyłączeniem Podlasia do zachodnich gubernij Cesarstwa, wcielony został do dóbr państwa.

Dzisiejszy Białystok ze zmianą swych właścicieli, zmienił także dawną swą fizjognomję. Gdzie było ludno i gwarno, klasztorna tam dzisiaj osiadła cisza, a gdzie bory świerkowe zalegały szerokie obszary, tam się fabryczne kominy kurzą i warstaty warczą. Ulice, *Bojary* i *Wasilkowska*, u wjazdu z Wasilkowa schodzące się z sobą pod kątem prostym, za dawnych czasów należały do podrzędniejszych, obecnie zaś, jako uosobicielki całego handlu i miejscowego rękodzielnego ruchu, stały się głównemi arterjami miasta. Przy pierwszéj z nich, t. j. Wasilkowskiéj, oprócz kilku piękniejszych kamienic należących do sławnéj tu z zamożności izraelskiéj rodziny Zabłudowskich, spotykamy zajazdy, hotele, księgarnię, restauracją, cukiernię i kilka magazynów; przy drugiéj zaś, Bojarach, która w przedłużeniu nosi nazwę ulicy Warszawskiéj, widzimy i piękny ze sztukaterjami dom niegdyś gubernatorski, i gmach gimnazjalny, i kirchę niemiecką, i ogromną z kolumnami, przetwarzaną niekiedy na świątynię Melpomeny, kamienicę p. Trębickiego. Przebiegliśmy dwie główne miasteczka tego ulice, obejrzmy teraz z kolei inne uboczne jego punkta. Plac obszerny, zamykający ulicę Wasilkowską, i rozdzielający się na dwie części, t. j. na rynek, gdzie ratusz i kramy, oraz na plac przedkościelny, gdzie fara i dom dobroczynności, najprzód zwraca naszą uwagę. Od rynku tego na prawo mamy ulicę *Nowolipie*, przy któréj greko-rossyjska cerkiew, a za tą wiodącą do stacji kolei żelaznéj ulicą, dwa z kaplicami świętego Rocha i świętéj Magdaleny cmentarze; od placu zaś kościelnego na lewo, mamy ulicę *Młynową*, przy któréj zamek i kilka kamienic znakomitszych fabrykantów.

Fara i zamek, są to w Białymstoku dwa budynki zasługujące na dłuższe wspomnienie.

Kościołek mały z wysokim niesłychanie dachem i z wysmukłą jak igła wieżyczką, obsadzony jest rzędem prześlicznie rozrośniętych kasztanów, i obwiedziony do koła murem. Wchodząc do kościoła głównemi z rzeźbionym na piaskowcu wizerunkiem Matki Boskiéj drzwiami, olśnieni jesteśmy jaskrawością barw i pozłoty, jakich w przyozdabianiu téj maluchnéj świątyni dzisiejsi restauratorowie nie szczędzili wcale. Trzy tam ołtarze, jeden z dobrym obrazem *Wniebowzięcia*, drugi z *cudowną Najświętszą Panną w srebrnéj szacie*, i trzeci z rzeźbioną figurą *Chrystusa na krzyżu* oraz chór i organ, wszystko to od góry do dołu suto złocone. Tylko trzy nagrobki z imionami Branickich wyrytemi na sarkofagach, jako zabytek goszczącego tu kiedyś artystycznego smaku, łagodzą nieco zły efekt wnętrza świątyni, i z pod téj sztywnie wyglądającéj teraźniejszości, wieją jakimś zniklej przeszłości majestatem. Dla ożywienia podawanego przez nas rysunku fary białostockiéj, przytaczamy opis tych nagrobków: 1) *Stefana Branickiego wojewody podlaskiego*; trumna marmurowa czarna, otoczona takąż lekkiéj architektury marmurową kolumnadą, z herbem wojewody u szczytu. 2) *Izabelli z Poniatowskich Branickiéj, kasztel. krakowskiéj* (pani Krakowskiéj). landszaft gobelinowy pod szkłem i w złocistéj oprawie, przedstawiający na piérwszym planie wazon z bukietem kwiatów, a w oddaleniu urnę. 3) *Branickiego kasztelana krakowskiego*: trumna z szarego marmuru, ubrana w złote girlandy i podparta takiemiż orłami i pjedestał trumny z żółtego marmuru, nad wiekiem jéj marmurowy obelisk z popiersiem kasztelana, oraz z rzeźbionemi rycerskiemi insygnjami. Dzisiejsza fara białostocka, należała przed laty do klasztoru ks. Missjonarzy, obecnie zaś ma dziekana i czterech wikarjuszów, a oprócz tego dwóch kapelanów, gimnazjalnego i z Dobroczynności, zostającéj pod zarządem siostr miłosierdzia.

Zamek, rezydencja niegdyś Branickich, obecnie szlachecki instytut panien, położony jest nad dużym miastowym stawem, oraz nad dwóma wyschłemi już dziś sadzawkami, i razem z parkiem opasany, z jednéj strony wysokim murem, z drugiéj parkanem. Przed laty ogrodzenie to drewniane nie istniało wcale, a park łączył się ze zwierzyńcem; dziś zwierzyniec zamieniony na las zwyczajny, park na nieprzystępną pensjonerskich przechadzek klauzurę. Główna zamkowa brama, z basztą i zegarem, okazała bardzo; za wejściem do niéj postrzegamy najprzód ogromny kwadratowy dziedzieniec, śród którego dwa posągi, przedstawiające walkę mitologicznych olbrzymów z potworami; i dokoła placu prześliczny front pałacowy, oraz dwie galerją z frontem połączone oficyny. Całość tego pałacu, oficyn, bramy i ogrodu, upiększonego niegdyś posągami, świetną oranżerją i sadzawką marmurową z łabędziami, była imponująca, królewska prawie; dzisiaj chociaż rysunek gmachów pozostał ten sam, ale ze zniknięciem zamieszkujących tu potentatów szlacheckich, znikło życie, znikły i pańskiéj rezydencji ozdoby; obecny gwar uczących się pensjonerek, których w tym roku jest tu 117, oraz skromne ich lokale niczém nie przypominają téj świetnéj, przebrzmiałéj bez echa przeszłości!

Na zakończenie naszego opisu Białegostoku, dodajemy jeszcze kilka statystycznych o tym mieście szczegółów. Oprócz instytutu panien i gimnazjum, gdzie się kształci 400 uczniów, jest tu szkoła żydowska i szkoła przygotowawcza. Czytelni ani szkółki niedzielnéj nie zaprowadzono dotąd. Fabryki, których tu ilość wielka wyłącznie są sukienne i płócienne. Ważniejsze z nich: *Betchera*, *Mintza*, i *Blocha*, oraz w Supraślu o 16 wiorst za Białymstokiem *Zacherta*, a w Choroszczy o wiorst 12 *Mohsa*. Niemcy, zabytek jeszcze rządów pruskich, licznie się tutaj osiedlili; wszakże od czasu jak nasi żydzi wzięli się do fabrycznego rzemiosła, liczba tych brandeburgskich gości zmniejszyła się znacznie.

Taki jest pobieżny rzut oka na zwiedzone przez nas między Grodnem i Białymstokiem wsie i miasteczka, pola i leśne manowce; z kolei powiedzmy teraz coś ogólnego o charakterze i obyczajach mieszkańców litewskiego Podlasia, którym, bawiąc się przez czas dłuszy w okolicach Białegostoku, mieliśmy zręczność przypatrzyć się z blizka.

Wieśniak tutejszy, jako potomek starożytnych Jadźwingów, oraz osiedlonych tu potém za czasów najść Włodzimierza W-go dregowiczańskich Rusinow, i jako odwieczny Mazurów sąsiad, łączy w swym charakterze obok dzielności jaćwiezkiéj, rusińską dobroduszność i uprzejmość mazowiecką. Poświęciwszy kilka długich lat życia zwiedzeniu różnych prowincij naszego kraju, zazieraliśmy już nie pod jedną wieśniaczą strzechę, nie z jednym już szczepem narodowości poznajomiliśmy się dobrze, a przecież wyznajemy szczerze, iż w żadnéj stronie lud nie przypadł nam tak do serca, jak tu na litewskiém Podlasiu. Piękna i przyjemna powierzchowność kobiet i mężczyzn, połączona z wiecznie wypogodzoném obliczem, z ciągłą gotowością usługi, i z jakąś szlachetną godnością tak w słowach jak w czynach, tworzą całość zajmującą. Kto choć raz, zwiedzając nadbużańskie i nadnarwiańskie okolice zabłąkał się w białostockie, bielskie i drohickie strony, i pobył w nich czas jakiś, ten już niezapomni nigdy i tych cudnych podlaskich dziewój w szafirowych spodniczkach, z rucienymi wieńcami na głowie, wracających z kościoła czy jarmarku gwarno i wesoło — i tych wysmukłych jak jodły puszcz białowieżskich, w ciemnych sukmanach z szarą czapeczką na głowie młodzieńców, rozprawiających w swéj wioskowéj karczmie żwawo i roztropnie; — i tych wreszcie uprzejmych zamożnych chat gospodarzy, łączących w przyjęciu obcego, gościnność z grzecznością, usłużność z powagą i z pewną jakąś ogładą człowieka, zrzucającego już z siebie ciemnoty skorupę. Widzieliśmy tych poczciwców, w ich własnych chatach pod osłoną domowéj strzechy, a potém, na służbie dworskiéj lub w przedpokojach pańskich, w czasie odbywających się tam czynszowych narad: i wszędzie, tak w wiosce jak we dworze postrzegaliśmy tęż samę serdeczną naturę, tęż wdzięczność za ludzkie do nich przemówienie, tęż gotowość usłuchania szczeréj porady. Gdyby prowadzący ten liczny włościańskiéj gromadki zastęp obywatele tutejsi, chcieli i umieli powierzoną im przez opatrzność robotę sumiennie dopełnić, stworzyliby z nich najdzielniejszych rolników, najżyczliwszych sobie sąsiadów, najoświeceńszych chłopków — współobywateli! Dziś już nawet, kiedy w bielskich i białostockich stronach, wyjątkowi zaledwo dziedzice zmienili *wyraźnie* stary system patrzania na tę tak ważną kwestją *reformy* i kiedy nie jeden z nich, syn starych nawyknień i uprzedzeń, nie umiał jeszcze dotąd serca i przyjaznéj dłoni otworzyć szczerze dla tych nowonarodzonych braci: dziś już, powiadam, przy formowaniu listów nadawczych, widzieliśmy w ludzie podlaskim, mniejszy niż gdziekolwiek bądź upor w przechodzeniu na czynsze, większą gotowość usłuchania rad dziedzica lub *pośrednika* oraz rzadką wyrozumiałość w uznaniu podawanych sobie warunków. Trochę światła, rzuconego z ręki panów i proboszczów miejscowych, trochę ofiar materjalnych i nieudanego zapomnienia dawnéj naszéj hierarchicznéj wyższości, a Bóg widzi, że z pod dłuta nowego czasu, wyszedłby posągowéj piękności typ kmiotka-obywatela.

Warszawa, 15 października 1862 r.

Berlin 8 (20) października.

Szanowny panie redaktorze! Pociąg kolei żelaznéj, który wyszedł z Rygi do Dynaburga d. 7-go października o godzinie 2-giéj po południu, ażeby się złączyć z pociągiem pośpiesznym, dążącym z Petersburga za granicę, opóźnił się przez wyraźne niedbalstwo administracji do tego stopnia, że stanął w Dynaburgu ledwie o godzinie 10 téj minucie 6-téj wieczorem. Pociąg zaś petersburgski wychodzi z Kalkun o godzinie 10-téj, minucie 30-téj wieczorem. Tylko, dzięki uprzejméj względności p. inspektora dyneburgskiego banhofu wielkiego rossyjskiego towarzystwa dróg żelaznych, dziwnie prędko urządzonym umyślnym pociągiem udało się nam stanąć w Kalkunach w samą porę, ażeby módz skorzystać z pośpiesznego pociągu idącego za granicę, przez co wszyscy podróżni uniknęli smutnego pobytu w Dyneburgu przez ciąg 24 godzin. Prosimy więc pana, ażebyś w szacownem piśmie swojém raczył publicznie wyrazić naszą wdzięczność panu inspektorowi, jak również zadziwienie, jakie w nas obudziła energja, z jaką w przeciągu kilku minut tylko potrafił urządzić pociąg umyślny. Prosimy o przetłumaczenie téj odezwy naszéj na język polski, gdyż w nim nie jesteśmy dosyć mocni.

W imieniu wszystkich podróżnych

R. I. C.

Z miasteczka Postaw, w p-cie Dziśnieńskim.

Wiadomość o śmierci ś. p. Ludwika Kondratowicza pokryła i nasze serca grubą żałobą. Podzielamy ogólną boleść po stracie, jaką w nim Litwa poniosła, a na dowód współczucia dołączamy i naszę ubogą składkę na pomnik dla nieodżałowanego naszego śpiewaka uzbieraną. Miło było widzieć, jak każdy chętnie przyczyniał się do téj ofiary. Nie mówię już o szaraczkowéj szlachcie naszéj — bo nie wyłączając religji, stanu, płci i wieku, każdy z tutejszych mieszkańców ochoczo dorzucał swój grosz wdowi, jak to wykazuje spis imienny niżéj przyłączony. Odsyłając ilość uzbieranych pieniędzy do Komitetu pod zawiadywaniem pana Aleksandra Oskierki zostającego, prosimy szanowną Redakcję, by lista składkowa umieszczoną być mogła w Kurjerze Wileńskim w sposób jaki sama uzna za najstosowniejszy *).

Dnia 11 października odbyło się tu wspaniałe nabożeństwo żałobne za spokój duszy zmarłego staraniem i kosztem miejscowego proboszcza. Na katafalku ślicznie przybranym, stała trumna podtrzymywana przez 4-ch serafinów z gałązkami zieleni w ręku, — nad trumną, pod dwiema krzyżującemi się chorągwiami kolorowemi umieszczony był wieniec laurowy z portretem Śp. Syrokomli w środku. Przed katafalkiem, na jednym pulpicie leżała książka otwarta, na niéj gałązka zielona, na drugim pulpicie leżały: papier niezapisany, pióro i kałamarz wywrócony — wszystko to pokrywała krepa żałobna. Świec paliło się mnóstwo, i te podobnie były czarną przepaską w festony spadającą. Bractwa za światło żadnego wynagrodzenia nie przyjęły. We wszystkiem wszystkich bezinteresowność dowodziła ogólnéj sympatji dla zmarłego. To współczucie było też błogą dla nas osłodą po tak bolesnéj i niepowetowanéj stracie.

Litwinka.

Królewiec, 4 listopada 1862 r.

CENNIK ZBOŻA GIEŁDY KRÓLEWIECKIÉJ OD OTTONA SCHMIDTA.

Od ostatniego mego cennika pszenica u nas nie spadła z ceny. W Anglji dowodzą silnie, że tak krajowa jako też amerykańska pszenica bez domieszania dobréj i ciężkiéj pszenicy nie będzie mogła być do zbycia; chcąc zatém ciężkiéj pszenicy tu kupować, dla tego będziemy korzystać z podobnéj okazji w cenie.

Nasz targ z tego powodu jest zupełnie stanowczy dla pszenicy dobréj wagi i można było pięknie ceny otrzymać; gdy tymczasem gatunki lekkie w wartości jednostajnéj zostają.

Żyto spadło z ceny. Jarzyna bez zmiany.

Groch biały poszukiwany, zielony trochę lepiéj płacono, szary źle, ledwo do zbycia. Wyka dobrze.

Fasola bez zmiany.

Dziś płacono:

Za pszenicę świeżą 125/127 f. 82—86, 128/129 f. 87—89, 130/133 f. 90—94 silbergr. za szef.
— jasną 124/126 f. 80—82, 127/129 f. 83—86 sr.
— kolorową 124/125 f. 79, 126/128 f. 80—83, 120/121 f. 65
Żyto 117/119 f. 53¼—54, 120/122 f. 55⅝—56½, 124—125 f. 5..½
Jęczmień mały 98/106 f. 36—41, wielki 104/110 f. 39—42⅝.
Owies 68/70 f. 27—28, 7¼/80 f. 28—29. 80/81 f. 30.
Groch biały 55—56, najpiękniejszy 57.
— szary 50—58, zielony 60—66.
wyka 40, 43—44 silbergr.
fasola 56—58 silbergr.
konicyna i Tymoteuszu bez zapytania.
siemię lniane 106/110 f. 74—78, 110/112 f. 78—80.
okowitę za 8000% Trallesa 16 tal. płacono.
Gips nawozowy francuzki 15 silbergr. za Centnar.
najlepsze guano 5⅝ tal.
mąka kościanna 3¼.

ROZMAITOŚCI.

— Czytamy w „Times“ sprawozdanie kupca holenderskiego Euscharta, potwierdzające dawniéj podawane przez nas wiadomości o strasznych okrucieństwach w państwie Dahomey, na zachodnim brzegu Afryki, będących smutnem świadectwem upadku, do jakiego niewola ludzi prowadzi. Holender ten przybywszy do rezydencji króla dahomejskiego 30 czerwca r. b., powitany został w imieniu króla przez dwóch urzędników i zaproszony na widowisko ofiar, które wkrótce miały się odbywać. Jakoż 1-go lipca król otoczony gwardją amazonek udzielił mu posłuchanie, łaskawie podał mu rękę i dziesięć minut rozmawiał po portugalsku,—potém kazano mu pójść do swojéj kwatery i trzy dni nie wychodzić. Dnia 5 lipca znów go zaprowadzono na wielki plac, gdzie w nocy mnóstwo ludzi pomordowano. Zobaczył tam między innemi zwłoki missjonarza z Sierra Leone, Williama Doherty. Były one rozkrzyżowane na drzewie, przybite gwoździami przez czoło, piersi, ręce i nogi. Król siedział w przedsionku, przed nim leżał rząd świeżo ściętych głów—a plac cały krwią był zalany. Znów o północy odprowadzono holendra do wyznaczonego dlań mieszkania, zakazując wyglądać na ulicę przed zachodem słońca. 10 tegoż miesiąca wprowadzono go po raz trzeci przed króla. Tu w jego oczach ścięto trzech naczelników Iszagów, po czém przywieziono 24 kosze a w każdym jeńca, tak że głowa z kosza wyzierała. Kosze te ustawiono przed królem, potém rzucono je na pastwę ludowi rozjuszonemu i wyprawiającemu pląsy. Kto schwytał kosz i zmiótł głowę, otrzymał pieniądz wartości austryjackiego guldena. Nazajutrz te same odbywały się sceny w dzień, a przez dziesięć dni następnych w nocy. Zamordowano 22 lipca. Tego dnia zbudowano przed pałacem dwa rusztowania, a na każdem umieszczono po 16 ludzi przeznaczonych na ofiary i po 4 konie. Na trzeciem rusztowaniu w samym pałacu znajdowało się 15 kobiet, 4 konie i krokodyl. Ludzie ci byli z Sierra Leone, pojmani w Iszaga. Ubrano ich po europejsku, posadzono w około stołu, kazano pić za zdrowie króla, a potém pomordowano, zwłoki zaś, po krew wszystka pomieszała się z wodą.

— Okropne nieszczęście, zdarzyło się d. 17 września r. b. w arsenale Allegheny w Ameryce. Stał tam na pagórku dom, przeznaczony do napełniania kul prochem i robienia nabojów. W południe dnia 17 pracowało w arsenale tym 151 dziewcząt i 25 chłopców. O godzinie 2-éj po południu nastąpiły trzy wybuchy—skutkiem czego większa część pracujących zginęła. Wiadomość o tém nieszczęściu w jednéj chwili przeleciała miasto Pittsburg, o kilka wiorst od Allegheny leżące. Tłumy spieszące na pogorzelisko przybyły za późno. Ogień we wszystkich salach pracowni buchnął, po których cały arsenał stanął w płomieniu, nadbiegła straż ogniowa, ale nie mogła już przystąpić do gmachu, gdyż wciąż pękały bomby i okruchy ich pryskały na wszystkie strony. Po ugaszeniu przystąpiono do wydobywania spalonych kości ludzkich. Pewna liczba osób zaraz z początku skutkiem wybuchu została wyrzucona w powietrze, a ciała ich okropnie poszarpane. Tysiące ściągało z okolic ludzi, aby się przyglądać zwłokom do niepoznania zmienionym, bez głów, rąk i nóg, albo bez tułowia. Te, które były wyrzucone eksplozją, wyglądały jak mumie pociemniałe, — gdzie ogień był najsilniejszy, nie pozostało nawet śladu po młodych robotnicach, znaleziono jedynie stalowe obręcze spodnic.

— W fotografji zrobiono nadzwyczajne wielce obiecujące udoskonalenie. Według słów gazety wychodzącéj w Nowym-Yorku „Courrier des Etats Unies,“ jeden z mieszkańców Cincinnati wynalazł aparat, za pomocą którego odbija fotografje wprost z obrazu odwrótnego, z szybkością 2,500 egzemplarzy na godzinę. Ten wynalazek odkrywa nowe pole dla fotografji, któréj wyroby były dotąd nader kosztowne, albowiem potrzebowały zręczności i czasu. Za pomocą tego sposobu można illustrować książkę z takąż prędkością, jak się to dotychczas robiło za pośrednictwem litografji lub rytownictwa. Tym sposobem dzieła sztuki lub rzeźby, mogą się stać dostępnemi dla ogółu, ponieważ ich rozpowszechnienie nierównie taniéj kosztować będzie.

— Dziennik „Echo de Verone“ podaje ciekawą wiadomość o mnożeniu się myszy. W ciągu trzech lat, z jednéj pary tych zwierząt rozrodziło się 651,053 sztuk, lecz co szczególniéj uderza, to właśnie wyrachowanie, iż owych 651,053 myszy pożera tyle karmu, ileby wystarczyło na wyżywienie 65,000 ludzi. To nadzwyczajne rozmnożenie myszy tém daje się objaśnić, iż samica ośm razy do roku koci się. Przytoczone wyżéj wyliczenie na tém się zasadza, iż każda samica nie więcéj jak sześć małych na raz wydaje.

— Niedawno ogród botaniczny leżący przy pałacu kryształowym w Londynie, był przepełniony tłumami ciekawych, którzy oglądali szczególny kwiat rośliny cactus grandiflora, tém się odznaczający, iż kwitnie tylko co siedm lat i tylko przez jednę noc. Jest on biały z żółtą obwódką.

— W przeszłym 1861 r. odpłynęło z Bremy 16,245 wychodźców na 125 okrętach; w téj liczbie 14,843 udało się do Stanów Zjednoczonych, 192 do Quebeku, 189 do Brazylji i t. d. W 1860 r. emigrowało 30,296 osób na 174 okrętach. W ciągu ostatnich trzydziestu lat od 1832 do 1861 roku wypłynęło z Bremy na 5,346 okrętach 777,497 wychodźców; w przecięciu więc wypada 26,000 co rok.

— Prezydent paryskiego towarzystwa aklimatyzacji był niedawno w Angers, u pewnego doktora, i przechadzając się z nim po dziedzińcu, usłyszał, że do furtki wiodącéj na pole, ktoś lekko zastukał.— „A, zawołał doktor, to mój pastuch Robin powraca ze stadem gęsi“— i odemknął furtkę. Istotnie weszło ze 20 sztuk gęsi, a za niemi czarny ptak, wielkości koguta. Gospodarz zamknął drzwi.— „A gdzież pastuch?“ zapytał gość.— „Oto ten ptak, odparł doktor, a na zawołanie: „Robin!“ ptak podbiegłszy ku niemu, starał się wyrazić swą radość. Udali się na obiad a Robin za nimi. „Ach, łakocie tobie zapachnęły? poproś gościa!“— rzekł doktor wskazując na prezydenta,— rozumie się, że ten ostatni dał Robinowi co się pod ręką znalazło — a ptak wyraził swoje ukontentowanie. Wreszcie rzekł gospodarz: „Teraz idź do domu.“ I Robin, zwiesiwszy głowę, wyszedł, kilkakrotnie się zatrzymując, jak gdyby chciał, by go na powrót przywołano.— Jest to agami. Ptaki tego rodzaju hodują obecnie w paryskim zoologicznym ogrodzie, a pojętność ich jest zdumiewająca. Ich pieczy powierzają inne ptastwo, i gdy tym ostatnim dają pokarm, agami pilnuje, ażeby silniejsze nie odbierały go od słabszych, lecz wszystkie jednakowo z niego korzystały.

— P. Ransome, wynalazca sztucznych kamieni piaskowych, obecnie przedstawił próby nowego ich rodzaju, daleko tańszego od poprzednich. Jest to mięszanina piasku z krzemianem płynnym sody, po zmięszaniu i ukształtowaniu zanurzona w roztworze chlorku wapna, przez co staje się natychmiast twardą, a jéj siła oporu przewyższa wszystko, co dotąd znano w tym względzie. Belka czworograniasta, zrobiona z tego sztucznego kamienia, na 4 cale gruba a 18 długa, oparta z dwóch końców tak, że tylko cal długości spoczywał na podporze, a zatém 16 cali było na powietrzu, wytrzymała bez złamania się ciężar 2,122 funtów; takich samych wymiarów i w tych samych warunkach cementowe kamienie portlandzkie pękały pod ciężarem 759 funt., a sześcian z kamienia Ransome, mający wszystkie trzy wymiary po 4 cale, utrzymał bez rozkruszenia się ciężar 30 tonnów (75,000 funtów).

— Dzienniki paryzkie, z powodu śmierci marszałka Francji Castellane, podają anekdotę o pewnym lyońskim cyruliku, który rozgniewany na marszałka, miał się odezwać, że gdyby mu przyszło golić go, poderznąłby mu niezawodnie gardło. Nazajutrz marszałek przyjechał w pełnym uniformie do cyrulika, a rozkazawszy mu aby go ogolił, rzekł: „Jestem marszałek Castellane, ten sam, któremuś chciał poderznąć gardło; zobaczymy jak się z tego wywiążesz.“ Drżący cyrulik zaczął go golić, wystrzegając się najmniejszego draśnięcia, a marszałek ustawicznie mu przypominał: I czemuż nie podrzynasz mi gardła, samochwalcze? Wszyscy wy tacy: bohaterowie w słowach, a w czynach tchórze.“ — Castellane tak był srogi, że go nawet żołnierze nienawidzieli. Podczas ćwiczeń wojskowych z ogniem, żołnierz półku strzelców strzelił do marszałka kulą, lecz tylko przeszył mu kapelusz. Castellane podjeżdża do roty i mówi: „chciałbym wiedzieć jaki to ladaco tak nędznie strzela; natychmiast wypędziłbym go ze służby. W półku strzelców a o trzydzieści kroków trafić nie może do człowieka!“ Potem jednakowoż nie kazał robić żadnego śledztwa, w celu wykrycia przestępcy.

— Gazeta Kolońska pisze co następuje: „W pewném wesołém gronie rozmawiano niedawno o licznych odezwach osób życzących wstąpić w związki małżeńskie, drukujących się w ogłoszeniach dziennikarskich. Zdania o tym przedmiocie były najrozmaitsze. Niektórzy dowodzili, że niepodobna, aby kobiety mogły dawać wiarę tym obwieszczeniom, inni zaś, doświadczeńsi, twierdzili, że one zdolne są tłumami zwabić kobiety. Uczyniono zakład, i z tego powodu wydrukowano ogłoszenie, które musiało być bardzo ponętnie ułożone, gdyż ledwie się zjawiło w gazetach, otrzymano więcéj niż dwadzieścia listów, zawierających najpochlebniejsze warunki; do wielu nawet były załączone fotografje. Jeden pustak poradził, aby wezwano te wszystkie damy ofiarujące rękę swoją nieznajomym, w jednym dniu i godzinie na naznaczone miejsce, około nowego mostu, gdzie łatwo możnaby je widzieć wszystkie z okna mieszkania jednego z młodzieńców, biorących udział w tym żarcie. O naznaczonej godzinie, damy, które poprzysyłały listy, jęły ukazywać się jedna po drugiéj, każda z bukietem w ręku i z wielką muszką z lewej strony twarzy, jak to im zalecono. Zdziwione widokiem tak licznego niewieściego zgromadzenia, domyśliły się, że były przedmiotem żartu, i niewątpliwie postanowiły zemścić się po swojemu za tak krwawą obelgę.

WIADOMOSCI BIEŻĄCE.

— W Petersburgu w drukarni pana Józafata Ohryzki i jego nakładem wyszło wielce pożądane dla nas dzieło p.t. „DAWNA AKADEMJA WILEŃSKA, PRÓBA JEJ HISTORJI OD ZAŁOŻENIA W ROKU 1579 DO OSTATECZNEGO JEJ PRZEKSZTAŁCENIA W ROKU 1803 przez Michała Balińskiego.“ Składa się ono z dwóch części: pierwsza obejmuje historję założenia przez Jezuitów szkoły wyższej w Wilnie, podniesionej przez Batorego do stopnia Akademji i dalsze jej dzieje pod kierunkiem Towarzystwa Jezusowego aż do zniesienia tego zakonu w Litwie r. 1773. Drugą część stanowi właściwie życiorys księdza Poczobuta, który był pierwszym rektorem Szkoły głównéj w. ks. Litewskiego po przejściu jej pod rządy świeckie po upadku Jezuitów. Ramy jednak tego życiorysu tak są obszerne, że weszły weń szczegółowe dzieje szkoły głównej od r. 1773 do 1803 t. j. aż do chwili ostatecznéj reformy i przekształcenia Akademji w uniwersytet. Obok niezrównanéj wartości całego dzieła, nadzwyczaj ważne są dodatki, w których znajdujemy zebrane w jedno miejsce najważniejsze dokumenta historyczne, przywileje, listy, ustawy i przedruki z dwóch broszur, stanowiących już dziś nadzwyczajną rzadkość bibljograficzną. Na kartkach tytułowych znajdujemy umieszczone pieczęci i berło Akademji, oraz widok wyobrażający wewnętrzne dziedzińce kollegjum medycznego i fizycznego. W późniejszym czasie podamy szczegółowy rozbiór tego nauczającego dzieła, napisanego z całą bezstronnością i prawdą, która dla wielu wyda się pewnie gorzką i niemiłą.

— Po długiém milczeniu okolicznościami spowodowaném, przemówił znowu do nas autor „Koliszczyzny i Stepów“ w powiastce p. t. „Zamieć w Stepach“ wydanej świeżo w drukarni p. Ohryzki w Petersburgu. Opowiadanie nadzwyczaj zajmujące i obrazowe — wzięte z prawdziwego zdarzenia na Ukrainie. Służy ono za tło do przeprowadzenia jednostronnych poglądów, na które niezawsze zgodzić się możemy. Główna jednak myśl o podaniach ludowych wypowiedziana jest otwarcie i z całą prawdą.

— Piszą do nas z Frankfurtu nad Menem, że w wokalno-instrumentalnym koncercie d. 30 października wystąpił tam łącznie z słynną śpiewaczką Charlottą von Tiefensee i nasz rodak p. Jelski. Odegrał na skrzypcach sztuki Viotti'ego, Berriota i Lipińskiego, a publiczność frankfurcka, chociaż przesycona w tym roku koncertami, przyjęła go z najżywszemi oklaskami, podziwiając jego grę czystą, pewną i natchnioną. Czytamy o naszym ziomku p. Jelskim najpochlebniejsze odezwy w dzienniku „Frankfurter Nachrichten,“ zachęcające go do wystąpienia we własnych koncertach.

Komitet opieki nad pozostałą rodziną ś. p. Ludwika Kondratowicza niniejszém ogłasza, iż od dnia 11 października wpłynęło do kassy:

Przysłano z powiatu Szawelskiego —	120 rub.
Przysłano zebranych w Nieświeżu —	150 „
Przysłano zebranych w Brześciu Litewskim — — — —	30 rub. 50 k.
Od Piotra i Włodzimierza Szostakowskich — — — — —	6
Od Aleksandra Wisłockiego —	16

Nadesłano z Postaw od osób następujących: Dr. K. M. 1 rs., F. B. 1 rs., K. K. 1 rs., A. W. 50 kop., J. N. Tr. 1 rs, 5 k., J. L. 1 rs., A. G. 1 rs., J. S. i T. Bl. 1 rs., Basia P. sierota 1 rs., L. i L. W. 1 rs. 15 kop., A. R. 50 kop., M. R. 20 kop., J. N. i K. Z. 20 kop., W. M. M. 40 kop., Pani H. 30, F. K. 5. k., S, M. 7 kop., M. M. 5 k., L. P. 5 k., Z. R. 5 k., Ks. M. Mal. Dzie. Pr. 30 k., J. O. i F. O. 25 k., P. B. 10 k., T. M. 15 k., B. Ż. 5 kop. K. H. 30 kop. *Mieszczanie*: Mikołaj Antuch starszyna gminy Pacławskiej kop. 15, Ignacy Rozynko 5 kopiejek, Wincenty Zytkiewicz 5 kop., Wal. Czelejowa wdowa 5 kop., Winc. Rohaczewski 5 kop., Rajczanek Al. 20 kop., Kaz. i Fr. Mackiewiczowie 12 kop. Antoni i Fr. Hołozubcowie 20 kop., Winc. Hauryłowicz 9 kop., Gil. 5 kop., Ant. Bielicki 5 kop., Romanowa kucharzowa 5 kop., Mar. Reckowa 5 k., Mieziucha kowal 10 kop., Marysia Huńkowa 5 kop., Winc. Jasiukiewicz 7 kop., Fr. Hajdukowa 3 kop., Grygiel 2 kop., Wal. Pacowski krawiec 5 kop., Jan Nitowicz 15 k., Józef Opałko 5 k., Feliks Żyszkiewicz 15 k., Piotr Raupis 5 k., Konst. Jasiukiewicz 4 k., Piszczajło krawiec 3 k., Antoni Osieninko 3 k., Just. Stankiewicz 5 k., Józef i Fran. Makowscy 10 k., Kaz. i Jan Hajdukowie 7 kop. Adam Hołozubiec 5 k., Józef Nikiperowicz piwowar 10 k., Franuś Ginko kowalczuk sierota 5 k., Teresa Bastowska służąca 5 k., Anna Szejma kucharka 5 k., Marcela Mieziuchówna 2 k., Łucja Mackiewiczowa wdowa rekrutka 6 k., Poluta Budkiewiczowa służąca 5 kop. *Wyznania Mojżeszowego*: Hirsza Ciopłowicz 1 rub., Mowsza Ciop. 25 k., Dawid Ciop. 25 k., Chaim Judelowicz 1 rs., Lejba Kurycki 1 rs., Abram Kace 30 k., Abram Koszbar 25 k.. Icyk Abramowicz 15 k., Sewel Boruchowicz 30 k., Rabin 10 kop. Gordon 3 kop. *Wyznania Mahometańskiego* Rafał Jakubowski 5 k., Asul Asanowicz 2 k. Siulko 5 kop.

W ogóle — 20 rub. 10 k.

Razem — 342 rub. 60 k.

Wilno, d. 31 października.

Aleksander Oskierka.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

Panu S. K. w Nowogródku. Artykułu pańskiego z żalem umieścić nie możemy. Tchnie zbyt osobistością i sprowadza na widownię publiczną sprawy domowe, które wyrok sądu obywatelskiego łatwo rozstrzygnąć może.

Panu Walentemu G. w Warszawie. Artykuł pański czytaliśmy już w gazecie Polskiéj. Uważamy więc za zbyteczne umieszczać go oddzielnie w naszém piśmie.

Panu Romanowi S. w Kownie. Rymowanych próbek pańskich umieścić nie możemy. Radzimy panu po przyjacielsku wziąć się do prozy i zacząć najpierwiéj od ćwiczeń grammatycznych.

P. Konst. J. w Telszach. Otrzymaliśmy wykaz sprawy o sukcessji księdza A... G...—ale drukować tego nie możemy. Właściwiéj byłoby posłać ten wykaz do prokurora, albo p. gubernatora, a nie podobna przypuścić nawet, ażeby sprawiedliwość wymierzoną nie została. Redakcja nie jest sądownictwem, przy najlepszych chęciach złemu zaradzić nie możemy.

TEATR.

W niedzielę 4 listopada: Gwiazdziarka—komedja ze śpiewami.— Nienawiść kobiet — komedja.— Frenolog i Fizionomista—wodewil.— Icek zapieczętowany—monodram.

OGŁOSZENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно съ 29-го октября по 1-ое ноября.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Стат. сов. Пржецишевски.— Князь Николай Радзивиллъ.—Уѣзд. предв. дворян. Свіонтецки.— Аполин. Таньски.—Августинъ Неселовски.—Густавъ Муйжель.— Иванъ Сидоровичъ съ семействомъ.—Мировой посред. Орвидъ.— Мировой посред. Осипъ Манковски.—Констан. Кашицъ съ семействомъ,—Конст. Балински съ семействомъ.—Ромуальдъ Довнаровичъ.—Генрихъ Гоувальдъ.—Онуфрій Гоувальдъ.—Игнатій Соколовски.—Игн. Ивашкевичъ.— Баронъ Фердинандъ Кліопманъ.— Г-жа Домарецкая съ дочерью.— Анеля Оскерко съ дочерью.— Иванъ Янушкевичъ —Прап. артилл. Валеріянъ Раздѣрышинъ.— Лекаря: Антонъ Михаловски.— Цезарій Морозетти.—Антонъ Федоровичъ.—Дворян. Влад. Кіокъ.— Чинов. по желѣз. дор. Гейдигеръ.—Шлезингеръ.—Иванъ Рыбалтовски.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКИ. Генералъ-маіоръ Гассанъ-Бекъ Агаларовъ.— Фотографъ Дельпаце.— Пом Сигизмундъ Гуттъ.— Купецъ Лихтенбергъ.—Купецъ Коганъ.—Чинов. жел. дор. Верещински.—Пом. Фел. Головня.—Землемѣръ Сергѣевъ.—Пор. Крyликевичъ.—Пом. Ксаверій Котвичъ съ женою.—Колл. асс. Островски.—Пом. Алоизій Хлюдзинскій съ женою.—Свящ. Зенкевичъ.— Пом. Рудницкій.— Радваньски.— Генералъ-маіоръ Суходольски.—Гр. Ст. Путкаммеръ, миров. посредникъ.—Шт.-капит. Гейденрейхъ.

Выѣхавшіе изъ Вильна съ 29-го октября по 1-ое ноября.

Рудзки.— Юндзиллъ.— Завиша.—Гр Старжински.— Могильницки.— Врохоцки.— Стравински съ семействомъ.— Войничь-Сяноженски.—Маршаль.—Прушински.—Лабунски.—Хмѣлевски.— Черневски.— Величко.— Скворцовъ. – Пусловски — Пржецишевски.— Рыбалтовски.—Гейдигеръ.— Шлезингеръ.—Швыковски.— Гобатто.—Слевински.—Вильгоцки.—Казимиръ и Антонъ Михаловскіе.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 29 października do 1 listopada.

HOTEL NISZKOWSKI. Rad. stanu Przeciszewski.—Ks. Mikołaj Radziwiłł.—Marsz. p-tu Swięciań. Hen. Swiątecki.—Apolinary Tański —Augustyn Niesiołowski.—Gustaw Mujżel.—Jan Sidorowicz z rodziną.—Sędzia pojed. Orwid.—Sędz. pojed. Józef Mańkowski.—Konst. Kaszyc.—Konst. Baliński z rodziną.—Romuald Downarowicz.—Hen. Houwald —Onufry Houwald.—Ignacy Sokołowski.—Józef Arystowski. Ignacy Iwaszkiewicz.— Baron Ferdynand Klopman.—Panie: Leopoldyna Domarecka z córką.—Aniela Oskierka z córką.—Jan Januszkiewicz.—Chorąży artyl. Walerjan Razdieryszyn.—Lekarze: Antoni Michałowski.— Cezary Morozetti.—Antoni Fedorowicz.—Dworz. Wład. Kiok.— Urzędnicy kolei żelaz. Heidiger.— Szlezinger.— Jan Rybałtowski.

HOTEL POZNAŃSKI. Jenerał-major Hassan-Bek Agałarow.— Fotograf Delpace.—Ob. Zygmunt Gutt.—Kupiec Lichtenberg.—Kupiec Kahan.—Urzędnik kolei żelaz. Wereszczyński.—Ob. Feliks Hołownia.—Geometra Siergiejew.—Porucz. Krulikiewicz.—Ob. Ksawery Kotwicz z żoną.—Ass. koll. Ostrowski.—Ob. Aloizy Chludziński z żoną.— Ks. Zienkiewicz.— Ob. Rudnicki — Radwański.—Jenerał-major Suchodolski.— Hr. Stan. Puttkammer sędzia pojed.—Szt.-kap. Heidenreich.

Wyjechali z Wilna od 29 października do 1 listopada.

Rudzki.— Jundziłł.— Zawisza.— Hr. Starzyński.— Mohilnicki.— Brochocki.—Strawiński z rodziną.—Woinicz-Sianożencki.—Marszal. Pruszyński.—Łabuński.—Chmielewski.— Czerniewski.—Wieliczko.— Skworcow.— Pusłowski.—Przeciszewski.— Rybałtowski.—Heidiger.— Szlezinger.— Szwykowski.— Gobiatto.— Sławiński.—Wilgocki.—Kaz. i Antoni Michałowscy.

*) Umieściliśmy ją w sprawozdaniu Komitetu.

Одобрено Цензурою, 1 Ноября 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ОБЪЯВЛЕНІЕ

къ опубликованному въ НН. 73, 74 и 75, 1862 года. Виленскаго Вѣстника объявленію.

Виленская палата государственныхъ имуществъ симъ объявляетъ, что вслѣдствіе постановленія ея, состоявшагося 24 октября 1862 года, для продажи въ текущемъ году лѣсныхъ матеріаловъ, изъ остальныхъ лѣсныхъ дачъ вѣдомства государственныхъ имуществъ Виленской губерніи, назначены ею на основаніи § 7 Высочайше утвержденныхъ 11 мая 1860 года правилъ, въ мѣстныхъ сельскихъ управленіяхъ торги, съ узаконенными чрезъ три дня переторжками на безучетную продажу, и именно:

Названіе уѣздовъ, сельскихъ управленій и дачъ.	N. дѣлянокъ.	Пространство. Десят.	Саж.	Количество матеріаловъ. Бревенъ.	Дровъ.	На сумму. Руб.	Коп.
ЛИДСКАГО УѢЗДА.							
Въ мѣстечкѣ Василишкахъ въ Василишскомъ сельскомъ управленіи. Торгъ 3 декабря, переторжка 5 декабря.							
Рожанковская	1	2	—	400	144	457	60
				строев. 240			
Дережнянская	1	—	1630	20	10¾	38	22
Богушевщизнянская	1	—	660	8	4¾	15	48¼
				строев. 11			
Селишская	1	—	1200	18	9	34	10
				жер. 50			
Стецеліовщизнянская	1	1	1200	75	24	68	71
				жерд. 150			
Ищолнская	1	—	900	16	6	16	57¾
				жерд. 37	хвор. ¾		
				кол. 37			
Остринская . B.	1	3	—	165	48	175	11
				жерд. 150			
C.	1	1	—	50	16	58	54
				жерд. 100			
Ново-дворская . B.	1	3	—	135	48	145	26
				жерд. 456	хвор. 6		
C.	1	2	—	90	32	96	84
				жерд. 300	хвор. 4		
D.	—	2	—	90	32	96	84
				жерд. 300	хвор. 4		
Пугачевская	1	—	800	13	6	14	64
Кобровецкая	1	—	1700	28	11⅓	29	8
				жерд. 70			
Вавіорская	1	—	1200	26	8	22	39
				жерд. 50			
Конявская, лѣсничество Конявское и Дубицкая . B.	1	8	—	480	144	378	64
				жерд. 800			
				кол. 1600			
C.	1	15	—	825	300	758	70
				жер. 2250	хвор. 30		
D.	1	7	—	385	140	361	41
				жер. 1050	хвор. 14		
E.	1	3	—	165	54	153	33
				жерд. 600	хвор. 6		
F.	1	5	—	225	70	211	55
				жерд. 750			
G.	1	7	—	385	126	357	77
				жер. 1400	хвор. 14		
H.	1	3	—	135	48	113	40
Егеловецкая	1	2	—	90	32	85	20
Колесницкая	1	—	1700	28	9¾	22	85¾
				жерд. 71			
ОШМЯНСКАГО УѢЗДА.							
Въ м. Сморгонѣ въ мѣстномъ Сморгонскомъ сельскомъ управленіи. Торгъ 4 декабря и переторжка 7 декабря.							
Сморгонская	1	10	—	600	50	555	42
				жер. 100			
	2	4	1608	350	10	226	30
				жерд. 50			
Войстомская	1	6	1855	850	12	467	—
				жерд. 50			
Лотыгольская	1	6	1200	200	12	107	90
				жерд. 250			
Якинтанская	1	2	—	100	23	74	27
				жерд. 100			
Марковская	1	4	—	216	22	124	30
				жер.д 100			
Лосская	1	5	—	250	25	71	70
				жерд. 125			
Въ мѣстечкѣ Трокахъ въ мѣстномъ Трабскомъ сельскомъ управленіи. Торгъ 10 декабря и переторжка 12 декабря.							
Бакштанская . 1.	1	5	—	181	—	52	42
2.	2	5	—	271	—	78	56
	3	5	—	362	—	104	62
	4	7	—	383	—	183	38
Теребейская	1	2	—	50	7	30	53
				жер.д 100			
	2	2	—	50	15	35	33
				жерд. 200			
Зыковицкая	1	3	—	84	14	40	5
				жер.д 150			
Бачешницкая	1	3	—	177	25	80	34
				жерд. 100			
Трабская	1	5	—	265	15	96	57
				жер.д 200			
	2	5	—	148	26	86	85
				жерд. 300			
	3	5	—	215	30	111	60
				жерд. 250			
Дзевенишская	1	2	—	165	14	70	13
				жерд. 100			
Вейкшишская	1	1	—	140	7	33	13
				жерд. 50			
Сенявщизнянская	1	1	1200	95	8	50	68
				жерд. 200			
Геранонская	1	1	—	66	6	29	94
				жерд. 100			
СВЕНЦЯНСКАГО УѢЗДА.							
Въ г. Свенцянахъ, въ Свенцянскомъ сельскомъ управленіи, торгъ 3 декабря и переторжка 5 декабря.							
Сѣнашско Дагелишская	1	—	822	7	6	14	53½
				жер д. 8			

(При Бакштанской дачѣ:) Съ простран. дес. сихъ участ. продается только объявляемое колич. деревъ по счету (съ учетомъ).

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

OGŁOSZENIE DODATKOWE

DO UCZYNIONYCH N N. 73, 74, i 75 1862 ROKU KURJERA WILEŃSKIEGO OGŁOSZEŃ.

Wileńska Izba Dóbr Państwa niniejszém ogłasza, że w skutku postanowienia swego 24 października 1862 roku nastałego o sprzedaży w bieżącym roku materjałów leśnych z pozostałych kniéj zarządu dóbr państwa guberni Wileńskiéj, została naznaczona z mocy § 7 Najwyżéj zatwierdzonych 11 maja 1860 roku przepisów w miejscowych zarządach gminnych licytacja z prawnym we trzy dni przetargiem na sprzedaż jak następuje:

Nazwiska powiatów, zarządów gminnych i kniéj	N. dzielanek	Rozległość Dzies.	Sążni	Ilość materjałów Balów	Drew	Na summę Rub.	Kop.
POWIATU LIDZKIEGO.							
W miasteczku Wasiliszkach, w Wasiliskim zarządzie gminnym. Licytacja 3 grudnia, przetarg 5 grudnia.							
Rożankowska	1	8	—	400	144	457	60
				budulc. 240			
Dereżniańska	1	—	1630	20	10¾	38	22
Boguszewszczyzniańska	1	—	660	8	4¾	15	48¼
				budulc. 11			
Sieliska	1	—	1200	18	9	34	10
				żerdz. 50			
Stecelowszczyznieńska	1	1	1200	75	24	68	71
				żerdz. 150			
Iszczołnska	1	—	900	16	6	16	57¾
				żerdz. 37	chróst. ¾		
				koły 37			
Ostryńska . B.	1	3	—	165	48	175	11
				żerdz. 150			
C.	1	1	—	50	16	58	54
				żerdz. 100			
Nowodworska . B.	1	3	—	135	48	145	26
				żerdz. 450	chróst. 6		
C.	1	2	—	90	32	96	84
				żerdz. 300	chóust. 4		
D.	1	2	—	90	32	96	84
				żerdz. 300	chróst. 4		
				13			
Puraczewska	1	—	800	28	6	14	64
Kobrowiecka	1	—	1700	żerdz. 70	11⅓	29	8
				26			
Wawiorska	1	—	1200	żerdz. 50	8	22	39
				480			
Koniawska, Lesnictwo Koniawskie i Dubicka . B.	1	8	—	żerdz. 800	144	378	64
				kol. 1600			
					300		
				825			
C.	1	15	—	żerdz. 2250	chr. 30	758	70
					140		
				385			
D.	1	7	—	żerdz. 1050	chr. 14	361	41
					54		
				165			
E.	1	3	—	żerdz. 600	chr. 6	153	33
					70		
				225			
F.	1	5	—	żerdz. 750		211	55
					126		
				385			
G.	1	7	—	żerdz. 1400	chr. 14	357	77
					48		
				135	32		
H.	1	3	—	90		113	40
Jegiełowiecka	1	2	—	28	9¾	85	20
Kolesnicka	1	—	1700	żerdz. 71		22	85¾
POWIATU OSZMIAŃSKIEGO							
W m. Smorgoniach w miejscowym zarządzie gminnym; licytacja 4 grudnia a przetarg 7 grudnia.							
				600	50	555	42
Smorgońska	1	10	—	żerdz. 100			
				350	10	226	30
	2	4	1608	żerdz. 50			
				850	12	467	90
Wojstomska	1	6	1855	żerdz. 50			
				200	12	107	27
Łotygolska	1	6	1200	żerdz. 250			
				100	23	74	30
Jakintońska	1	2	—	żerdz. 100			
				216	22	124	70
Markowska	1	4	—	żerdz. 100			
				250	25	71	42
Łoska	1	5	—	żerdz. 125			
W miasteczku Trabach, w miejscowym zarządzie; licytacja 10 grudnia, a przetarg 12 grudnia.							
Baksztańska . 1.	1	5	—	181	—	52	56
2.	2	5	—	271	—	78	82
	3	5	—	362	—	104	38
				383		138	53
	4	7	—	50	7	30	33
Terebejska	1	2	—	żerdz. 100			
				50	15	35	5
	2	2	—	żerdz. 200			
				84	14	40	34
				żerdz. 150			
Zykowicka	1	3	—	177	25	80	57
				żerdz. 100			
Baczesznicka	1	3	—	265	15	96	85
				żerdz. 200			
Trabska	1	5	—	140	26	86	60
	2	5	—	żerdz. 300			
				215	30	111	13
	3	5	—	żerdz. 250			
				165	14	70	13
Dziewieniska	1	2	—	żerdz. 100			
				140	7	33	68
Wejkrzyska	1	1	—	żerdz. 50			
				95	8	50	94
Sieniawszczyzniańska	1	1	1205	żerdz. 200			
				66	6	29	53½
Gieranońska	1	1	—	żerdz. 100			
POW. SWIENCIAŃSKIEGO.							
W m. Święcianach, w Swiencianskim gminnym zarządzie licytacja 3 grudnia, a przetarg 5 grudnia.							
Sienisko-Dawgieliska	1	—	820	7	6	14	53½
				żerdz. 8			

(Przy Baksztańskiej kniei:) Z ogólnej przestrzeni tych uczastków odda się tylko ogłoszona drew (z potrąceniem).

Давгелишская	1	—	600	4	3	6	96
Кемелишская	1	—	1400	4	7	11	36
Кермешская и Видзишская	1	1	850	18	18	24	84
Буйвидзская	1	—	1000	13	11¼	37	93¼
				жерд. 18			
Лынгмянская	1	3	1400½	43	43	102	9¾
				жерл. 70			
Іоганпольская	1	—	1964	12	15½	47	60
				жерд. 20			
Мацюцишская и Полушская	1	2	1362½	38	76	90	48¼
				жерд. 63			
Въ мѣстечкѣ Свирахъ въ мѣстномъ Свирскомъ сельск. управленіи. Торгъ 7 декабря и переторжка 10 декабря.							
Колодненская	1 А	1	898	41	23	66	44½
				жерд. 69			
	1 В	2	882	76	41¼	117	76¼
				жерд. 118			
Кобыльницкая	1	1	2159	жерд. 114	15	29	27¼
Въ м. Сморгоняхъ въ мѣстномъ Сморгонскомъ сельскомъ управленіи. Торгъ 4 декабря и переторжка 7 декабря.							
Сычинентско-Андржеевская	1	4	1309	66	54½	87	7
				жерд. 136			
ВИЛЕНСКАГО УѢЗДА.							
Въ м. Рукойняхъ, въ Рукойнскомъ сельскомъ управленіи. Торгъ 14 декабря и переторжка 17 декабря.							
Слободская	1	1	587	13	18	48	82
Сверхъ сего, въ Вилейскомъ городническомъ правленіи. Торгъ 3 декабря и переторжка 5 декабря.							
ВИЛЕЙСКАГО УѢЗДА.							
Ильская	1	1	—	—	22	49	60
При заст. Жорнищѣ	2	1	—	—	24	53	39
Костеневицкая	1	1	—	162	7	89	46
При деревнѣ Малышинѣ	2	1	—	160	10	62	91
Ильская при деревнѣ Гута	—	10	—	340	—	140	
По дачѣ Круки	1	1	—	110	17	39	7
(Круковска)	2	1	—	105	16	38	60

Съ сего пространства продается только объявляемое количество деревъ по счету (съ учетомъ).

Продажа изъ всѣхъ выше означенныхъ дачъ, какъ безъучетная, будетъ производиться на тѣхъ же самыхъ условіяхъ, о коихъ было объявлено въ NN. 73, 74 и 75 Виленскаго Вѣстника, за исключеніемъ 4-хъ участковъ (3-хъ по 5 десятинъ каждый и 1 въ 7 десятинъ) въ Бакштанской дачѣ Ошмянскаго уѣзда, и одного участка (въ 10 десятинъ въ Ильской дачѣ при деревнѣ Гутѣ Вилейскаго уѣзда, гдѣ назначается продажа выборочная (съ учетомъ) по правиламъ 11 мая 1860 года, и гдѣ продаваемыя деревья заклеймены.

Управляющій палатой Н. *Кидошенко.*
И. д. губернскаго лѣсничаго *Галдобинъ.*
И. д. дѣлопроизводителя *Абакумъ.* 1—811

Dawgieliska	1	—	600	4	3	6	96
Kiemeliska	1	—	1400	4	7	11	36
Kamieńska i Widziska	1	1	850	18	18	24	84
Bujwidzka	1	—	1000	13	11¼	37	93¼
				żerdz. 18			9¾
Łyngmiańska	1	3	1400½	43	43	102	60
				żerdz. 79	15½	47	48¼
Johanpolska	1	—	1964	12	15½	47	60
				żerdz. 20			
Maciuciska i Połuska	1	2	1362½	38	67	90	48¼
				żerdz. 63			
W miasteczku Swirze, w miejscowym Swirskim gminnym zarządzie. Licytacja 7 grudnia, a przetarg 10 grudnia.							
Kołodneńska	1 A.	1	898	41	23	66	44½
				żerdz. 69			
	1 B.	4	882	76	41¼	117	76¼
				żerdz. 118			
Kobylnicka	1	1	2159	żerdz. 114	15	29	27¼
W m. Smorgoniach, w miejscowym Smorgońskim gminnym zarządzie. Licytacja 4 grudnia, a przetarg 7 grudnia.							
Syczynieńsko-Andrzejewska	1	1	1309	66	54½	87	7
				żerdz. 136			
POWIATU WILEŃSKIEGO.							
W m. Rukojniach, w rukojnskim zarządzie gminnym. Licytacja 14 grudnia a przetarg 17 grudnia.	1	1	587	13	18	48	82
Oprócz tego w Wileńskim zarządzie horodniczego licytacja 3 grudnia, a przetarg 5 grudnia.							
POWIATU WILEJSKIEGO.							
Ilska	1	1	—	—			
Przy zajciom Żorniszcze	2	1	—	—	22	49	60
Kosteniewicka	1	1	—	162	24	53	38
Przy wsi Małyszynie	1	1	—	160	7	89	46
					10	62	91
Ilska przy wsi Huta	—	10	—	340	—	10	—
W kniei Kruki	1	1	—	110	17	39	7
Krukowska	2	1	—	115	16	38	60

Z tej przestrzeni sprzedaje się tylko ogłoszona ilość drzewa podług wychowania (z potrąceniem).

Sprzedaż z wyżéj wyszczególnionych kniéj, jako bez potrącenia odbędzie się na tych samych warunkach, jakie były ogłoszone w N N. 73, 74 i 75 Kurjera Wileńskiego, z wyjątkiem 4 ucząstków (trzech po 5 dziesięcin każdy, a jeden siedm dziesięcin), w Bakształiskiéj kniei powiatu Oszmiańskiego i jednego ucząstku zawierającego 10 dzies. w kniéj Ilskiéj przy wsi Hucie powiatu Wilejskiego, gdzie się naznacza sprzedaż na wybor (z potrąceniem) podług przepisów 11 maja 1860 roku i gdzie drzewo do sprzedaży jest ocechowane.

Zarządzający Izbą *Kidoszenko.*
P. ob. gub. lesniczego *Haldobin.*
P. ob. sekretarza *Abakumow.* 1—811

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

Fosforan Żelaza.

Którego sprzedaż upoważniona została: we Francji, Rossji, Hiszpanji, Brazylji i Portugalji.

P. Lezas Inspektora Paryzkiéj Akademji, aptekarza, doktora umiejętności, ulica de la Feuillade N. 7 w Paryżu.

Ten nowy preparat łączy w sobie pierwiastki wyrabiające krew i kości, zawiera on żelazo w stanie płynnym, czystym jak źródlanna woda. Leczy szybko i radykalnie boleści żołądka, bladość cery, upławy, cierpienia nerwowe i trudne trawienie; utratę sił i apetytu powraca, krew wyczerpaną zasila i bogaci. Podług postrzeżeń dokonanych w wielu szpitalach paryzkich, daje się on użyć skutecznie tam nawet, gdzie wszelkie preparata żelazne, jak pigułki, żelazo oczyszczone z niedokwasu przez wodoród, mleczan żelaza (lactate de fer) i wody mineralne żelazne żadnego skutku sprawić nie mogły; metoda użycia w polskim języku dołączona jest do każdéj flaszeczki.

Słynni lekarze Polacy w Paryżu zamieszkali jak pp. Raciborski i Lipkau, pospolicie to lekarstwo swym pacjentom zalecają i oni to głównie byli powodem sprowadzenia go do Warszawy i do innych miast w Polsce.

Dostać można w aptekach pp. *Chróścickiego* w Wilnie,—*Tomanka* we Lwowie,—*Marcinczyka* w Kijowie,—*Molędzińskiego* w Krakowie,—*Mrozwoskiego* w Warszawie. 6—520

SYROP CHRZANOWY Z JODEM

przygotowany przez pp. Grimault i Spółkę aptekarzy w Paryżu, przy ulicy Feuillade N. 7, posiada dowiedzioną wyższość nad

Tranem Rybim.

Według świadectw wielu lekarzy ordynujących w szpitalach Paryzkich, świadectw zamieszczonych w metodzie użycia tego lekarstwa, jak również na zasadzie licznych pochwał kilkunastu Akademij medycznych, syrop ten nierównie pomyślniejsze sprawia skutki w tych słabościach, gdzie zażywanie Tranu rybiego dotąd przepisywano. Leczy on słabości piersiowe, szkrofuły, lymfatyzm, bladość cery, rozmiękłość ciała, apetyt przywraca, czyści krew i odnawia cały organizm człowieka, jednem słowem jest on najsilniejszym ze wszystkich środków krew oczyszczających, jakie do dziś odkryte zostały. Nie utrudza on żołądka, jak jodan potasium, lub jodan żelaza, ale nadewszystko nieocenionym jest dla dzieci szkrofulicznych i cierpiących na gruczoły. Słynny doktor *Cazenave*, ordynujący w szpitalu św. Ludwika w Paryżu, zaleca to lekarstwo szczególniéj w cierpieniach skórnych łącznie z pigułkami noszącemi jego nazwisko. W téj saméj aptece w Paryżu znajduje się najprzedniejszy Elixir Pepsiny, p. Corvisart, nadwornego d-ra Cesarza Napoleona. Elixir ten używa się przeciw upartéj i zastarzałéj niestrawności, zapaleniu i nabrzmieniu kiszek, boleściom żołądka, a głównie uspakaja wymioty ze stanu ciąży pochodzące.

Zawiadamiamy osoby interessowane, że wszystkie oczekiwane specyfika do apteki Chróścickiego nadeszły. 6—520

SZPRYCOWANIE I PIGUŁKI Z ROŚLINY MATICO.

P. Grimault et Comp. Aptekarzy w Paryżu.

Nowe lekarstwo, przyrządzone z liści peruwjańskiego drzewa zwanego Matico, leczy szybko i radykalnie zaniedbane słabości blenoragji i najuporczywsze rzerzączki. Użycie tego lekarstwa nie zostawia po sobie nigdy niebezpiecznych następstw, jakiemi są: zwężenie kanału i nabrzmienie kiszek. Od chwili pojawienia się tego środka najsławniejsi lekarze paryzcy pp. Cazenave, Puche i Ricord, wszelkich innych lekarstw swym chorym przepisywać zaprzestali. Szprycowanie z Matico używa się w początkach słabości, a zaś Pigułki w wypadkach chronicznych i zadawnionych, którym ani Balsamem Kopaiwy ani Kubebą, ani siarczanem cynku, saletrzanem srebra lub siarczanem miedzi zapobiedz nie było możności.

Składy w Polsce: w Warszawie dla pp. aptekarzy u p. Józefa Mrozowskiego ulica Podwale N. 482 dla pp. aptekarzy, w Wilnie u p. Chróścickiego, we Lwowie Rucker pod srebrnym orłem i w Krakowie w aptece p. Molędzińskiego pod Barankiem. 4—692

SYROP Z NADFOSFORANU

(d'Hypophosphite) Wapna.

D-ra CHURCHILL.

przygotowany przez pp. Grimault et Comp. aptekarzy w Paryżu.

Na słabości piersiowe.

Jest to nowe przedniego smaku lekarstwo, uśmierza najuporczywszy kaszel, koklusz, katar, grypę. Leczy wybornie rozjątrzenie płuc i nieocenione sprawia skutki w cierpieniach suchotników. Działanie tego syropu uśmierza i łagodzi najnieznośniejsze kaszle; pod jego wpływem potnienie nocne ustaje i chory wkrótce odzyskuje zdrowie, czerstwość i tuszę normalną.

CUKIERKI PIERSIOWE, na soku głowiastéj sałaty i laurowych liściach, uśmierzają kaszle uporczywe, katary, grypy, piersiowe jątrzenia, koklusz i t. d. Dostać można w aptece Chróścickiego w Wilnie, Mrozowskiego w Warszawie.

W téj saméj aptece w Paryżu znajdują się wyborne cukierki przyrządzone z soku głowiastéj, sałaty i laurowych liści i wszelkich substancij które są znane w medycynie ze swych własności łagądzących i uśmierzających. Cukierki te używają się zwykle łącznie z syropem w każdéj przypadłości kaszlu, odpluwania i piersiowych wymiotów.

Skład dla pp. aptekarzy w Warszawie u p. Józefa Mrozowskiego przy ulicy Podwale N. 482, a u Wilnie u p. Chróścickiego. 2—779

KORDYAŁ PEPSINY

NOWE ODKRYCIE D-ra CORVISART,

Nadwornego lekarza cesarza Francuzów.

Pepsina jest sokiem gastrycznym, czyli żywiołem trawienia oczyszczonym, który natura sama w żołądku zwierząt płodzi i wydaje dla spowodowania i odbycia funkcji trawienia. Brak jéj w żołądku sprawia ociężałość, senność, brak apetytu, flegmę, ból głowy, boleści żołądka, zapalenie i nabrzmienie kiszek, odbijanie, wymioty po jedzeniu, nabrzmienie błon śluzowych, utratę sił i ogólną niemoc. Kordyał ten najsilniéj działa, kiedy idzie o wzmocnienie zwątlonego żołądka i zapobieżenie niknieniu organizmu, po złośliwych gorączkach: zgniłéj i tyfoidalnéj, przeciw wymiotom kobiet w stanie ciąży.

Środek ten upoważniony został przez Paryzką akademję medyczną.

Składy w Polsce: w Warszawie u p. Józefa Mrozowskiego, dla panów aptekarzy, w Wilnie u p. Chróścickiego, we Lwowie u p. Rucker pod srebrnym orłem i w Krakowie u p. Molędzińskiego pod Barankiem. 3—734

PIGUŁKI CZYSZCZĄCE

Professora CAZANEWE.

Naczelnego lekarza szpitala Ś. Ludwika, kawalera Legji Honorowéj.

Pigułki te przyrządzone z nowego owocu sprowadzonego z Nikaragua są nieocenione pod tym względem, że czyszczą nie sprawując najmniejszéj boleści, ani kolek, ani rozdrażnienia kiszek. Wybornie skutkują przeciw bolu głowy, rozdęciu żołądka, niestrawności, brakowi apetytu i zatwardzeniu. Używają się zawsze, kiedy idzie o spędzenie żółci, flegmy i zepsutych humorów, które są po największéj części przyczyną ciężkich słabości.

Znajdują się w aptece p. Grimault et C. ulica de la Feuillade N. 7 w Paryżu, w Polsce zaś: dla panów aptekarzy u p. Józefa Mrozowskiego, ulica Podwale N. 482 w Warszawie, i u p. Chróścickiego w Wilnie.

Główny skład dla pp. aptekarzy, jest w aptece Chróścickiego w Wilnie z ustąpieniem rabatu. 2—735

APTEKI ADAMOWICZA w Grodnie i Druskienikach wziąłem w dzierżawę na lat 18 od d. 1 września r. b., polecam je zaufaniu WW. Doktorów i szanownéj publiczności, na które zasłużyć będzie mojém staraniem.

A. SCHMIDT. 2—790

Do magazynu A. ANDABURSKIEGO w tych dniach nadszedł znaczny transport HERBATY rozmaitych gatunków, którą otrzymać można po zniżonéj cenie, kupującym znaczne partje prócz zniżonéj ceny jeszcze rabat ustąpiony zostanie. Także otrzymano WINA i rozmaite kuchenne towary. 2—793

STRACONO dokumenta w trąbkę zwinięte—znalazcę proszę o oddanie do Redakcji Kurjera za nagrodą. 2—791

MĄKĘ Z KOŚCI jeżeliby kto z panów obywateli życzył mieć na wiosenne posiewy dla ulepszenia pola, raczy zgłosić się do domu pod N. 198 przy ulicy Wielkiéj do niżéj podpisanego, który wszelkie w tym względzie przyjmuje obstalunki.

Kupiec Wileński POŁOŃSKI. 2—794

ПРОДАЕТСЯ КОЛЯСКА, спросить дворника въ бывшемъ домѣ Кандаурова. 2—780

Księgarnia A. NOWOLECKIEGO ogłasza wydanie w tłumaczeniu polskiem dzieła pod tytułem: „POSELSTWO LORDA ELGIN do CHIN i JAPONJI, opisane p. W. Oliphaut. Tom I zawierający *Poselstwo do Japonji* jako kraju mniéj znanego o pod każdym względem nader ciekawego w r. b. wyszedł z druku. Dla uzupełnienia wszakże dzieła, taż księgarnia przedsięwzięła wydanie tomu następnego zawierającego: „Poselstwa do Chin, gdzie są również zajmuiące opisane szczegóły, tak pod względem wrażeń, podróżnika, przyrody i życia wewnętrznego Chińczyków, jako też i politycznym; o ile osobne wycieczki p. Oliphant, dały możność poznania.

Wydawca ma nadzieję, że czytająca powszechność, poznawszy zdolne a dowcipne pióro angielskiego pisarza, w opisaniu Japonji i z równą chęcią przyjmie Poselstwo do Chin, które jest dalszym ciągem dzieła wyżéj podanego. Całe dzieło złoży tom jeden takiéj obszerności jak: Japonja, wyjdzie w dwóch poszytach, którego pierwszy opuścił już prassę, drugi zaś w końcu miesiącu listopada r. b. najniezawodniéj wyjdzie, do którego przyłączone zostaną 6 rycin wykonane w litografji M. Fajansa. Cena oznacza się złp. 16 w Warszawie, opłata uiszczoną być może w dwóch ratach, złp. 10 przy odbiorze zeszytu I i złp. 6 przy wyjściu II. Prenumerować można na wszystkich stacjach pocztowych za opłatę złp. 20. Pierwsi 200 prenumeratorowie jako premium, otrzymują dzieło z rycinami kolorowanemi. 1—782

Dom Komissowy

K. PUŁAWSKI et Comp.

W WARSZAWIE

pod N. 419, Obok poczty exystujący,

zawiadamia JJWW. i WW. obywateli ziemskich, że obecnie jako w stosownéj porze roku po skończonych żniwach i sprzęcie kartofli, pracuje osobiście za granicą nad wynajęciem i sprowadzeniem ludzi roboczych zdatnych na parobków i zagrodników do Cesarstwa Rossyjskiego i Królestwa Polskiego i tych dostarczać będzie na miejsce, poczynając od 1 listopada r. b. dopóki tylko zbyteczne zimna niebędą na przeszkodzie, tak obywatelom którzy już zamówili—jako też tym, którzy zamówienia poczynią, koszta w tym interessie obecnie wynosić będą od *ośmdziesiąt* do *sta rub. sr.* Dom zaś powyższy liczy tylko pracę swoją od 10 do 12 rsr., a resztę na opłatę komissantów miejscowych za granicą. Strawne, fracht i różne wydatki, które łatwo dowodami usprawiedliwić można, koszta sprowadzenia potrącają się ludziom w zarobotkach, które im jednak bonifikowane będą, gdy ci przesłużą czas kontraktem zakreślony od lat sześciu do ośmiu, pod warunkami znanemi a w Gazecie Polskiéj i Warszawskiéj do wiadomości podanemi przy zamówieniu, fundusz wyżéj oznaczony na sprowadzenie ludzi, załączyć należy.

K. PUŁAWSKI et Comp. 2—753

SNYCERZ T. FENDER przeniósł swoją pracownię z domu Popowa przy ulicy Ostrobramskiéj do domu Franka przy ulicy Wielkiéj obok Fiorentiniego. 2—771

Одобрено Ценсурою. 2 Ноября 1862 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.